

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Obor Právo a právní věda

Katedra trestního práva

Přípravné řízení de lege lata, de lege ferenda

Diplomová práce

Marika Zahradníčková

Brno 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Přípravné řízení de lege lata, de lege ferenda** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 26. března 2018

.....
Marika Zahradníčková

Poděkování

Tímto bych chtěla využít příležitost k poděkování všem, co mě nejen při psaní této práce, ale i při studiu, jakýmkoliv způsobem inspirovali a motivovali k dojití do zdárného cíle. Obzvláště bych chtěla poděkovat svým rodičům, sestře a příteli za jejich nekonečnou podporu a toleranci. Taktéž chci poděkovat vedoucímu své diplomové práce JUDr. Janu Provazníkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a za to, že mě při psaní této práce dokázal vždy navést zpět na ten správný směr.

Abstrakt

Diplomová práce si klade za cíl na základě zhodnocení současného stavu přípravného řízení včetně jeho vztahu s řízením soudním, a tedy i koncepce celého trestního řízení, dospět v rámci úvah de lege ferenda k ideálnímu vymezení a úpravě přípravného řízení, a to včetně určení jeho pozice v řízení trestním, a tedy i stanovení nové koncepce pro trestní právo procesní. Celá tato práce reaguje na aktuální stav českého trestního řízení, jenž lze považovat přinejmenším za stagnující a nebylo by tedy od věci se pokusit odhalit příčiny a důsledky současného stavu, aby bylo možné se jich do budoucna vyvarovat.

Abstract

This thesis aims on the basis of an assessment of the current state of the preparatory proceedings including its relationship with the judicial proceedings, and thus the concept of the criminal proceedings, reach within the considerations de lege ferenda the ideal definition and adjustment of the preparatory proceedings, including the determination of its position in criminal proceedings, and thus the establishment of a new concept for criminal procedural law. All this work reacts to the current state of the Czech criminal proceedings, which can be considered at least as stagnant and it would be right to uncover the causes and consequences of the current situation so that they can be avoided in the future.

Klíčová slova

Přípravné řízení, vztah soudního a přípravného řízení, novela trestního řádu, záznam o podání vysvětlení, odposlechy a záznam telekomunikačních zařízení, zkrácené přípravné řízení, rozšířené přípravné řízení, zásada rychlosti, dokazování v přípravném řízení.

Key words

Preparatory proceedings, the relationship of judicial and preparatory proceedings, amendment to the Code of Criminal Procedure, record of an explanation, interception and recording of telecommunication devices, shortened preparatory proceedings, extended preparatory proceedings, the principle of speed, evidence in preparatory proceedings.

Obsah

ÚVOD	7
I. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE A TEORETICKÝCH VÝCHODISEK PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ TRESTNÍHO	10
A. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ	10
1. <i>Postavení přípravného řízení v rámci řízení trestního</i>	12
2. <i>Funkce přípravného řízení</i>	13
B. FÁZE PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ	14
1. <i>Prověřování</i>	14
2. <i>Vyšetřování</i>	15
C. ORGÁNY ČINNÉ V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	17
1. <i>Státní zástupce</i>	17
2. <i>Policejní orgán</i>	18
3. <i>Soud</i>	19
D. STRUKTURA PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ.....	20
1. <i>Zkrácené přípravné řízení</i>	20
2. <i>Standardní přípravné řízení</i>	22
3. <i>Rozšířené přípravné řízení</i>	22
II. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE	24
A. ZÁKON Č. 87/1950 SB.	24
B. ZÁKON Č. 64/1956 SB.	25
C. ZÁKON Č. 141/1961 SB.	27
1. <i>Novely trestního řádu (zákona č. 141/1961 Sb.)</i>	28
a) Zákon č. 57/1965 Sb.	28
b) Zákon č. 149/1969 Sb.	30
c) Zákon č. 558/1991 Sb.	31
d) Zákon č. 292/1993 Sb.	32
e) Zákon č. 265/2001 Sb.	34
III. KRITICKÁ ANALÝZA SOUČASNÉHO PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ TRESTNÍHO	38
A. ZÁSADA RYCHLOSTI A JEJÍ PRAKTICKÁ APLIKACE	39
1. <i>Postavení v systému zásad trestního řízení</i>	39
2. <i>Přiměřená rychlost řízení v judikatuře</i>	40
3. <i>Problematika zásady rychlosti v trestním řádu</i>	41
B. DOKAZOVÁNÍ A ZAJIŠŤOVÁNÍ DŮKAZŮ V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	46
1. <i>Záznam o podání vysvětlení</i>	47
2. <i>Účast soudu na úkonech v přípravném řízení</i>	54
C. DIFERENCIACE PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ TRESTNÍHO	57
D. PROBLEMATIKA ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ A NAHLÍŽENÍ DO SPISŮ	60
1. <i>Úprava nahlížení do spisů</i>	61
2. <i>Poskytování informací o trestním řízení</i>	62
3. <i>Manipulace s trestními spisy v rámci samotných orgánů činných v trestním řízení</i>	64
E. SOUČASNÝ STAV REKODIFIKACE TRESTNÍHO PROCESU	66

IV.	ÚVAHY NAD ÚPRAVOU PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ DE LEGE FERENDA	68
A.	HRANICE A LIMITY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	68
1.	<i>Personální obsazení státních zastupitelství .....</i>	<i>70</i>
2.	<i>Počátek a konec zkráceného přípravného řízení .....</i>	<i>71</i>
B.	DŮKAZY V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	75
1.	<i>Záznam o podání vysvětlení jako důkazní prostředek v trestním řízení .....</i>	<i>75</i>
2.	<i>Povolování odposlechů a záznamu telekomunikačních zařízení .....</i>	<i>78</i>
C.	STANDARDNÍ PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ A JEHO ODCHYLKY	82
D.	PŘEDCHÁZENÍ ÚNIKŮM INFORMACÍ Z TRESTNÍCH ŘÍZENÍ	84
E.	VZTAH PŘÍPRAVNÉHO A SOUDNÍHO ŘÍZENÍ	86
1.	<i>Vymezení koncepce trestního řízení de lege lata.....</i>	<i>87</i>
2.	<i>Koncepce vymezované v literatuře a jejich kritické hodnocení.....</i>	<i>88</i>
3.	<i>Koncepce trestního řízení de lege ferenda.....</i>	<i>92</i>
	ZÁVĚR.....	98
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	101

Úvod

Trestní řízení je velmi širokým pojmem zahrnující veškerý proces upravený v trestním řádu. Vzhledem k jeho rozsáhlosti, a to zejména časové, ho lze rozčlenit do jednotlivých kratších časových úseků na sebe vzájemně navazujících. Jedním z typických členění je rozdělení na stádium předsoudní a soudní. Právě předsoudnímu stadiu se chci podrobně věnovat v této své diplomové práci.

Předsoudní stádium neboli přípravné řízení již svým názvem evokuje jeho možné funkce a účel. Ohledně slova „příprava“ má jistě každý nějakou představu, jenž bude ve většině případů relativně obdobná. Co si však lze představit pod spojením příprava na řízení soudní – jak lze tento pojem konkrétně vymežit? Kam až je možné zajít při přípravě na řízení před soudem? Jaký je vztah těchto dvou řízení? Není možné, že k často stěžejnímu rozhodování dochází již v přípravném řízení a soudní řízení zde pouze „hraje druhé housle“? Uvádím zde jedny z mnoha otázek, které mi začaly pomalu, ale jistě přicházet na mysl v době, kdy jsem s touto problematikou přišla poprvé v praktické zkušenosti do kontaktu.

Pro svoji diplomovou práci jsem téma týkající se přípravného řízení v řízení trestním zvolila zejména proto, že ho považuji z hlediska celého trestního práva za zcela stěžejní. Vzhledem ke skutečnosti, že soudnímu řízení vždy předchází určitá „přípravná fáze“, z níž jsou přenášeny důležité informace do řízení před soudem a dávají mu určitý směr, čímž ho značně od základů ovlivňují (k zahájení řízení před soudem v podstatě nemusí ani dojít), považuji přípravné řízení v určité materiální rovině za důležitější než samotné řízení soudní. Pokud k tomuto uvážíme ještě skutečnost, že trestní právo se dotýká v podstatě všech dalších právních odvětví na základě principu ultima ratio a je tedy aplikovatelné ve skutečně široké míře, představuje vztah přípravného a soudního řízení i úprava samotného přípravného řízení jedny ze stěžejních otázek českého (trestního) práva.

V současné době se však ve věci vzájemného vztahu jedná o otázku, na kterou neexistuje jednoznačná odpověď a tato problematika představuje

frekventovaně řešenou, avšak nedořešenou oblast. Pokud k tomuto vezmeme v potaz taktéž velmi často diskutovanou úpravu některých institutů přípravného řízení spočívající v jejich údajné ne zcela dobré funkčnosti, zdá se, že české trestní právo stojí před poměrně velkou výzvou, jak se s těmito problémy popasuje a vypořádá. Mám za to, že tato problematika si sama o sobě zaslouží označení důležité (vzhledem k postavení trestního práva a důležitosti přípravného řízení) a aktuální téma (vzhledem k v tomto odstavci nastíněným právním problémům úpravy přípravného řízení). Pokud však ještě vezmeme v potaz skutečnost, že tématem, které je v českém právu „téměř na denním pořádku“, a to již dlouhou řadu let, je potřeba vypracovat nový trestní řád, tedy připravit zcela nový právní předpis, který umožní zákonodárcům nově formulovat koncepci trestního procesu a lépe vymezit současné instituty, resp. některé zrušit či zavést nové, tak to důležitost a aktuálnost mnou zvoleného tématu ještě více umocňuje.

Právě má výše nastíněná teze ohledně vztahu přípravného a soudního řízení, a z toho plynoucí koncepce trestního řízení je tím, co bych si na základě této práce chtěla nejenom ověřit, ale ráda bych zde zpracovala komplexní analýzu, která ve svém výsledku povede právě ke zjištění, jaký je skutečně tento vztah a koncepce a jaké by měly být. Tyto úvahy tedy budou směřovat z velké části i do budoucna, a to zejména ve vztahu k potenciálnímu novému trestnímu řádu. Analýza přípravného řízení povede tedy skrz jednotlivé instituty přípravného řízení.

Hlavní cíl mé práce tedy bude spočívat ve zjištění, jak v současné době přípravné řízení funguje, tedy jeho jednotlivé instituty a postavení v rámci řízení trestního a jeho vztah s řízením soudním, a jak by do budoucna mělo fungovat, tedy zda je aktuální kondice a pozice přípravného řízení ideální či by ji bylo potřeba poupravit, resp. od základů změnit.

Struktura práce, jež bude postupně směřovat k dosažení vymezeného cíle bude následující. První kapitola se bude zabývat teoretickou rovinou přípravného řízení – tedy jeho zakotvením v trestním řádu, funkcím, průběhu a některým institutům – vše bude směřovat k vytvoření teoretického podkladu pro další části

práce. Následující kapitola bude obsahovat historickou analýzu institutu přípravného řízení a jeho postavení v rámci řízení trestního, kdy se budu zaměřovat právě na oblasti, které se budou vyskytovat i v dalších kapitolách mé práce, tedy vývoj některých institutů včetně koncepce trestního řízení. Na základě znalosti tohoto vývoje se budu snažit odhalit možné příčiny současného stavu právní úpravy a jeho vlivy na současné názorové proudy. Třetí kapitola bude koncipována jako kritická analýza některých vybraných institutů přípravného řízení, přičemž výsledek této analýzy by mi měl pomoci si vytvořit určitý pohled na současný stav přípravného řízení a koncepci řízení trestního. Kritická analýza bude prováděna zejména za pomoci komparace teoretického vymezení právních norem a aplikační praxe, což by mělo představovat „nejupřímnější zrcadlo“ současného stavu. Úpravu budu taktéž v některých případech komparovat s judikaturou. S judikaturou budu rovněž komparovat své návrhy de lege ferenda, které bude obsahovat čtvrtá a poslední kapitola mé práce. Nejprve se zde zaměřím na návrhy de lege ferenda ohledně úpravy jednotlivých institutů, jejichž právní úpravu v předchozí kapitole označím za nedostatečnou, chybně formulovanou či příliš formalistickou. Vše by postupně mělo vygradovat k úvahám ohledně koncepce trestního řízení se zaměřením na vztah soudního a přípravného řízení, který taktéž zhodnotím a následně vymeším, jak by mělo trestní řízení fungovat v budoucnu, čímž splním hlavní cíl své práce.

I. Vymezení základní terminologie a teoretických východisek přípravného řízení trestního

A. Obecná charakteristika přípravného řízení

Trestní řízení v České republice patří k reformovanému typu evropského kontinentálního procesu, jehož podstatným znakem (vzhledem k tomu, že mnohé další jsou v jednotlivých zemích poměrně odlišné) je existence předsoudního stadia.¹

Předsoudní stadium je v trestně-procesních předpisech označované jako přípravné řízení a jeho vymezení² je zakotvené v ustanovení § 12 odst. 10 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“ či „TrŘ“), jež přípravné řízení definuje jako úsek trestního řízení počínající sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení či provedením neopakovatelných a neodkladných úkonů³, tyto úkony sepsání záznamu bezprostředně předchází⁴. Za součást provedení neodkladného a neopakovatelného úkonu je taktéž třeba považovat postup orgánu činného v trestním řízení provádějící takový úkon – okamžik zahájení přípravného řízení je tak dán okamžikem počátku provádění určitého neodkladného a neopakovatelného úkonu.⁵ Pokud nejsou žádné z výše uvedených úkonů prováděny, tak je počátek přípravného řízení stanoven od zahájení trestního stíhání⁶.

Přípravné řízení končí podáním obžaloby či návrhu na potrestání, respektive návrhu na schválení dohody o vině a trestu, pravomocným usnesením o postoupení věci jinému orgánu či o zastavení řízení, nebo právní mocí

¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 482.

² Samotné vymezení přípravného řízení bylo naposledy pozměněno novelou v podobě zákona č. 265/2001 Sb., čímž došlo k podstatnému rozšíření rozsahu přípravného řízení, kdy sem byl zahrnut i postup před zahájením trestního stíhání.

³ K pojmu neodkladný a neopakovatelný úkon srov. výklad § 160 odst. 4 trestního řádu.

⁴ § 158 odst. 3 trestního řádu.

⁵ ŠÁMAL, P. § 12 [Výklad některých pojmů]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 230.

⁶ § 160 trestního řádu.

rozhodnutí či vznikem jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání, například se může jednat o rozhodnutí o schválení narovnání⁷ (řízení končí právní mocí rozhodnutí) či usnesení o osvědčení u podmíněného zastavení trestního stíhání (řízení zde taktéž končí právní mocí usnesení). Může také skončit jiným rozhodnutím, jímž je typicky odložení věci usnesením či jiné vyřízení spočívající v odevzdání věci příslušnému orgánu k projednání přestupku, nebo odevzdání věci jinému orgánu ke kázeňskému či kárnému projednání.⁸ Co se týče odložení či jiného vyřízení věci, tak se jedná, jak je výše uvedeno, o vyřízení konečné, avšak překážka rei iudicatae zde není vytvořena. Ač tedy byla věc odložena, je v pozdější době možné pro tentýž skutek zahájit trestní stíhání.

Kdy však přípravné řízení nekončí, je v případě dočasného odložení trestního stíhání, jež může být učiněné za podmínek vymezených v ustanovení § 159b trestního řádu a taktéž nekončí při vydání usnesení o přerušení trestního stíhání⁹, jež má mezitímní povahu, a po odpadnutí překážky se v trestním stíhání může pokračovat.¹⁰

Zkráceně řečeno – přípravné řízení upravuje celý úsek trestního řízení, jež předchází stadiu soudního řízení. Jeho právní úprava je obsažena ve druhé části trestního řádu (s názvem „Přípravné řízení“) počínaje ustanovením § 157, které spolu s § 157a vymezují obecná ustanovení, další část – hlava devátá vymezuje v § 158 – § 159b postup před zahájením trestního stíhání, následně se hlava desátá počínaje § 160 zabývá zahájením trestního stíhání, dalším postupem v něm a zkráceným přípravným řízením.

V přípravném řízení má tedy primárně docházet ke zjištění, zda je podezření ze spáchání trestného činu natolik odůvodněné, aby bylo možné proti určité osobě podat k soudu obžalobu, v tomto stadiu je tedy třeba obstarávat

---

⁷ § 309 trestního řádu.

⁸ § 159a odst. 1 trestního řádu.

⁹ § 173 trestního řádu.

¹⁰ ŠÁMAL, P. § 12 [Výklad některých pojmů]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 230.

důkazy prokazující či vyvracející vinu. Na provedení této části řízení následně závisí výsledek celého řízení.

1. Postavení přípravného řízení v rámci řízení trestního

Přípravné řízení je součástí trestního řízení a v jeho rámci probíhá jako první. Jednotlivé fáze trestního řízení jsou v současné době vymezovány do pěti základních stádií, a to: přípravné řízení (v trestním řádu upravené ustanovením § 157 a násl.), předběžné projednání obžaloby (upravené ustanovením § 185 a násl. TrŘ), hlavní líčení (upravené ustanovením § 196 a násl. TrŘ), odvolací řízení (upravené ustanovením § 245 a násl. TrŘ) a vykonávací řízení (upravené ustanovením § 315 a násl. TrŘ)¹¹ V drtivé většině případů je v literatuře uváděno, že nejdůležitějším stadiem trestního řízení je řízení před soudem, v němž se plně uplatňují všechny zásady moderního trestního práva procesního, primárně se jedná o zásadu bezprostřednosti, veřejnosti, ústnosti, a zejména zde dochází k rozhodování o vině a trestu. Taktéž dokazování by se mělo odehrávat převážně před soudem, jelikož vytváří podklady pro meritorní rozhodnutí v případě.¹²

Největší problém při určování postavení přípravného řízení činí právě vztah přípravného a soudního řízení, jenž představuje dlouhodobě poměrně sporný a komplikovaný prvek v rámci české trestněprávní úpravy. Jak jsem již uvedla v předchozím odstavci, většina odborných názorů se shodne na skutečnosti, že soudní řízení by mělo být těžištěm řízení trestního, avšak kde to začíná lehce „skřípat“ je následné určování vztahu soudního a přípravného řízení. Vzhledem k tomu, že následují bezprostředně po sobě a jsou tedy těsně spjaté, je snaha o přesné vymezení jejich vzájemného vztahu poměrně intenzivní. Příčinou zmiňovaných snah není pouze těsné sepětí dvou stádií trestního procesu, ale z velké části se na tomto podílejí i historické okolnosti vývoje přípravného řízení a negativní následky, které byly způsobeny zejména nadřazeným postavením přípravného řízení, jichž se snažíme v současné době vyvarovat a přecházet jim,

---

¹¹ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 451-455.

¹² Tamtéž, s. 468-471.

tudíž v současnosti frekventovaně nacházíme zmínky o „vedoucím“ postavení řízení soudního a podřadné roli řízení přípravného.

Téma „Postavení přípravného řízení v rámci řízení trestního“ představuje problematiku dotýkající se samotné podstaty mé diplomové práce. V předchozím odstavci naznačena teorie dohledatelná v téměř veškeré literatuře. V dalších částech mé práce však bude dopodrobna rozebíráno, jak se postavení přípravného řízení v rámci řízení trestního vyvíjelo v rámci teorie i aplikační praxe, taktéž bude analyzováno, jaká teorie se aktuálně uplatňuje v praxi a zda je reálně uplatnitelná. Podrobnější analýzu tohoto tématu tedy lze nalézt ve všech dalších kapitolách mé práce.

2. Funkce přípravného řízení

Přípravné řízení trestní plní v rámci svého fungování zejména tyto základní funkce¹³:

- a) *vyhledávací* – spočívající v tom, že v průběhu přípravného řízení jsou vyhledávány informace, které jsou potřebné při projednání trestní věci v soudním řízení, jelikož soud si vzhledem ke své organizační a personální vybavenosti není schopen takové informace obstarat sám;
- b) *filtrační* – jde o zajištění ochrany nevinných osob takovou formou, že pokud není podezření se spáchání trestného činu dostatečně odůvodněno, tak v souladu se zásadou presumpce nevin¹⁴ nemůže být obviněná osoba postavena před soud, soudní řízení představuje již daleko větší zásah do práv obviněné osoby než přípravné;
- c) *zajišťovací* – funkce spočívající zejména v opatrování a shromažďování důkazů, které je třeba následně provést v řízení před soudem a dále

---

¹³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 469-471. Srov. ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 157 [Obecné ustanovení]. In: ŠÁMAL, P., GRŮVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 230.

¹⁴ § 2 odst. 2.

v provádění důkazů, jež je třeba provést již v přípravném řízení z důvodu možného snížení či ztráty jejich důkazní hodnoty;

- d) *odklonná* – tato funkce je projevem nových trendů objevujících se v posledních desetiletích v trestním právu s cílem spočívajícím ve zjednodušení a zrychlení trestního procesu, na jejichž základě došlo ke vzniku tzv. odklonů, tyto mají zajistit krom již zmiňovaného zrychlení a zjednodušení řízení taktéž snazší urovnání konfliktu mezi obětí trestného činu a jeho pachatelem, resocializaci pachatelé apod.

B. Fáze přípravného řízení

1. Prověřování

Celým názvem prověřování skutečností, zda nedošlo ke spáchání trestného činu, v dikci trestního řádu známé taktéž jako postup před zahájením trestního stíhání. Tato fáze je zasazena do počátku celého přípravného řízení a počíná tedy sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů. Následně může být ukončeno zahájením trestního stíhání či odložením věci nebo jiným vyřízením věci – zde se typicky jedná o odevzdání věci jinému orgánu¹⁵.

V této fázi je primárním cílem objasnit a prověřit skutečnosti, které důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a směřují k odhalení pachatele, aby mohlo být následně rozhodnuto, zda bude zahájeno trestní stíhání či se bude postupovat jinak.

V rámci přípravného řízení trestního však vždy nemusí docházet k vykonání obou jeho fází. Typicky při odložení věci či odevzdání věci jinému orgánu končí již ve fázi prověřování a na fázi vyšetřování tak nedojde. Zvláštním případem je zkrácené přípravné řízení¹⁶, které prakticky probíhá ve formě postupu

---

¹⁵ § 159a trestního řádu.

¹⁶ § 179a a násl. trestního řádu.

před zahájením trestního stíhání, fáze vyšetřování zde absentuje, jelikož k zahájení trestního stíhání dochází až podáním návrhu na potrestání.¹⁷

Co se týče lhůt pro skončení prověřování, tak dle ustanovení § 159 TrŘ prověřování musí být ukončeno:

- a) do dvou měsíců od přijetí trestního oznámení či jiného podnětu, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, resp. ode dne sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení¹⁸, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené přípravné řízení,
- b) do tří měsíců od přijetí trestního oznámení či jiného podnětu, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, resp. ode dne sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu, a
- c) do šesti měsíců od přijetí trestního oznámení či jiného podnětu, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, resp. ode dne sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, jde-li o věc patřící v prvním stupni do příslušnosti krajského soudu.

Jedná se však o lhůty, které je možné téměř libovolně prodloužit (mohou být prodlužovány opakovaně), takto vymezené maximální délky prověřování mohou být spíše orientační. Prodloužení je možné na základě ustanovení § 159 odst. 2 a odst. 3 TrŘ, kdy o prodloužení žádá, včetně odůvodnění, policejní orgán a státní zástupce povolení k prodloužení uděluje, popř. volí jiný postup (vydává pokyn ve formě opatření).¹⁹

2. Vyšetřování

Vyšetřováním se dle legální definice obsažené v ustanovení § 161 odst. 1 rozumí: „úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody

---

¹⁷ § 179d, § 179e a § 314b odst. 1 trestního řádu.

¹⁸ K tomuto typicky dochází, pokud se trestní řízení zahajuje na základě vlastních poznatků policejního orgánu.

¹⁹ § 159 odst. 2 trestního řádu.

o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.

Jedná se o časový úsek (nikoliv činnost, jak plyne z jazykového výkladu slova vyšetřování) standardního, popřípadě rozšířeného přípravného řízení, který počíná po zahájení trestního stíhání sdělením obvinění a končí podáním obžaloby, resp. některým jiným způsobem meritorního rozhodnutí.²⁰

Pro konání vyšetřování je již třeba, aby existoval kvalifikovaný stupeň podezření, jež odůvodňuje zahájení trestního stíhání. Jeho podstatou je, že zde existují skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchaný trestný čin, a to určitou osobou, jedná se o vyšší stupeň pravděpodobnosti spáchaní trestného činu, než je tomu v rámci prověřování, zde stačí pouhé podezření.

Zvláštní formou vyšetřování je rozšířené vyšetřování²¹ v praxi známé jako rozšířené přípravné řízení, které se koná v případech, kdy je v prvním stupni k projednávání případu příslušný krajský soud. Jeho název rozšířené byl takto stanoven proto, že je zde možnost provádět důkazy v daleko širším rozsahu, než je možné ve standardním přípravném řízení.

Lhůty pro skončení vyšetřování jsou zakotvené v ustanovení § 167 TrŘ, jež stanovuje, že policejní orgán je povinen skončit vyšetřování do:

- a)** 2 měsíců od zahájení trestního stíhání, pokud jde o věc patřící do příslušnosti samosoudce,
- b)** 3 měsíců od zahájení trestního stíhání, pokud jde o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu.

---

²⁰ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 517-533.

²¹ § 168 a násl. trestního řádu.

Zahájením trestního stíhání se zde má na mysli vydání usnesení o zahájení trestního stíhání a jeho rozeslání oprávněným osobám (nikoliv od oznámení tohoto dotyčné osobě).²²

Stejně jako u prověřování se jedná o lhůtu, kterou je možno prodloužit, a to taktéž v podstatě libovolně, na základě ustanovení § 167 odst. 2 a odst. 3, kdy o prodloužení žádá a tuto svou žádost odůvodňuje policejní orgán a povolení uděluje, resp. volí jiný postup (vydává pokyn ve formě opatření)²³, státní zástupce.

C. Orgány činné v přípravném řízení

V přípravném řízení obecně působí veškeré orgány činné v trestním řízení²⁴, jimiž se rozumí státní zástupce, policejní orgán a soud. Jejich funkce jsou poměrně odlišné, z tohoto důvodu jsou jednotlivé orgány níže vymezeny zvlášť.

1. Státní zástupce

Role státního zástupce v přípravném řízení je velice důležitá, nad přípravným řízením vykonává dozor a je tak garantem zachování zákonnosti v tomto stadiu – je nezávislým představitelem veřejného zájmu a v přípravném řízení má tak dominantní postavení, na jehož základě je často označován pánem přípravného řízení (lat. *dominus litis*).²⁵ Právě silné postavení státního zástupce je dalším typickým znakem kontinentálního trestního procesu. Naopak v řízení soudním se

---

²² ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 167 [Lhůty ke skončení vyšetřování]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2166.

²³ § 167 odst. 2 trestního řádu.

²⁴ § 12 odst. 1 trestního řádu.

²⁵ FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, s. 194.

státní zástupce stává „pouhou“ stranou a tato jeho nová role je ze své podstaty daleko slabší.

Práva a povinnosti státního zástupce jsou primárně zakotveny v ustanoveních § 157 a § 157a trestního řádu, co se týče konkrétních oprávnění při dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení, tak tyto jsou zakotveny především v § 174 trestního řádu.

K určitým činnostem v přípravném řízení je oprávněn výhradně státní zástupce, jedná se zejména o některá rozhodnutí, opatření a návrhy, v případě rozhodnutí jsou to všechna rozhodnutí meritorní povahy o vyřízení věci.²⁶ Státnímu zástupci je dále vyhrazeno konat vyšetřování a zkrácené přípravné řízení o trestných činech, které byly spáchány příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství a Vojenské policie.

2. Policejní orgán

Policejní orgán je taktéž velmi významným subjektem v přípravném řízení nadaný značnou samostatností a odpovědností. Úkony v přípravném řízení tedy provádí osobně a z vlastní iniciativy, avšak při jejich provádění je vázán pokyny státního zástupce, jejichž splnění nemůže odepřít.²⁷ Policejní orgán v přípravném řízení typicky provádí velké množství procesních úkonů zejména povahy důkazní a vyšetřovací.

Policejní orgán je oprávněn rozhodovat o odložení a odevzdání věci v souladu s ustanovením § 159a TrŘ, dříve taktéž mohl činit podstatná meritorní

---

²⁶ Typická výlučná oprávnění jsou zejména – podání obžaloby (§ 176), podání návrhu na ochranné opatření (§ 178 odst. 2), sjednání dohody o vině a trestu s obviněným včetně jejího navržení soudu ke schválení (§ 175a, § 175b), rozhodnutí o zastavení trestního stíhání (§ 172), rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307), rozhodnutí o přerušení trestního stíhání (§ 173), rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu (§ 171), rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání (§ 309), u mladistvých rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání (§ 70 ZSM). Dále také podání návrhu soudu na vzetí do vazby (§ 68 odst. 1), vydání příkazu k zatčení (§ 69 odst. 1), na další trvání vazby (§ 72 odst. 1, § 73b odst. 3), na změnu důvodu vazby (§ 73b odst. 4). Může také propustit obviněného z vazby (§ 73b odst. 6) a rozhoduje o jeho žádosti o propuštění z vazby (73b odst. 2).

²⁷ § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 písm. a) trestního řádu.

rozhodnutí ve fázi vyšetřování, tj. zastavení a přerušení trestního stíhání, resp. postoupení věci, což mu však bylo novelizací provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. zapovězeno a došlo tak k posílení pozice státního zástupce v přípravném řízení.

Roli policejních orgánů v tomto stadiu lze taktéž považovat za unikátní a nepostradatelnou, jelikož soud, dokonce ani státní zástupci nejsou schopni vzhledem ke své organizační a personální vybavenosti provádět některé úkony. Zejména se jedná o provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů, jelikož právě policejní orgán se ve většině situací nachází na místě činu jako první a k operování v terénu má nejlepší technické a personální vybavení.

Co se týče samotného pojmu policejní orgán, tedy co vše pod něj spadá, nalezneme v ustanovení § 12 odst. 2 trestního řádu, kde je vymezeno, jaké všechny orgány se pro potřeby trestního práva rozumějí policejní orgány.

3. Soud

Do roku 1991 neměl soud v přípravném řízení žádnou pravomoc.²⁸ Jelikož zde byla potřeba posílit ochranu práv a svobod jednotlivců, tak došlo k přenesení oprávnění pro rozhodování o těch nejzávažnějších zásazích do občanských práv právě na soud, kdy se jednalo zejména o povolování odposlechů a záznamu telekomunikačních zařízení, domovních prohlídek a vazebních věcí (např. vzetí do vazby, další trvání vazby, změna důvodů vazby, nahrazení vazby).

V přípravném řízení však soud nikdy nemůže jednat z vlastní iniciativy. Nejčastěji jedná na základě návrhů státního zástupce, také může například rozhodovat o opravném prostředku. Soud v tomto stadiu rozhoduje zásadně bez jednání, výjimku tvoří vazební zasedání²⁹. Forma rozhodnutí v přípravném řízení je usnesení, pokud zákon nestanoví něco jiného – může se jednat o příkaz (např. příkaz k domovní prohlídce dle § 83 odst. 1 TrŘ), povolení (např. povolení

---

²⁸ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 479-481.

²⁹ § 73d až § 73g trestního řádu.

ke sledování dle § 158d odst. 3), zatýkací rozkaz (§ 384 odst. 1, resp. § 405 odst. 1), nařízení (např. nařízení k zadržení zásilky dle § 86 odst. 1) či se může jednat o neformální úkony, jež nemají povahu rozhodnutí a jsou označovány jako opatření, což může být typicky ustanovení obhájce³⁰, takové opatření nemá formu danou trestním řádem. Jako garant zákonnosti prováděného úkonu se soudce taktéž účastní výslechu svědka či rekognice, pokud jsou tyto prováděny jako neodkladné a neopakovatelné úkony a dochází k nim před zahájením trestního stíhání, tedy v rámci prověřování.³¹

D. Struktura přípravného řízení

Dříve jednotná struktura přípravného řízení byla rozčleněna na tři vzájemně se odlišující formy, což bylo uskutečněno novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., přičemž rozčlenění proběhlo dle závažnosti trestných činů³², a to na:

1. Zkrácené přípravné řízení

Podstatou tohoto institutu zavedeného novelou trestního řádu, která byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb.³³ je rychlé a neformální objasnění skutku, zjištění osoby podezřelé ze spáchání tohoto skutku, v němž je spatřován trestný čin a vyhledání (nikoliv provedení) důkazů.

Zkrácené přípravné řízení tedy vzniklo za účelem rychlého řešení málo závažných a skutkově jednoduchých trestných činů – jedná se o trestné činy, o kterých je příslušný konat soudní řízení v prvním stupni okresní soud a za něj je

---

³⁰ § 39 trestního řádu.

³¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 499-500.

³² ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 157 [Obecné ustanovení]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1899.

³³ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

možné uložit trest odnětí svobody nepřevyšující ve své horní hranici pět let, taktéž musí jít o skutkově jednoduché trestné činy³⁴.

Nedochází v něm k zahájení trestního stíhání, k tomuto dojde až doručením návrhu na potrestání soudu, který projednává trestný čin ve zjednodušeném řízení před samosoudcem³⁵. Celá tato forma tedy probíhá jako postup před zahájením trestního stíhání – jedná se o určitý zvláštní způsob postupu před zahájením trestního stíhání, jenž počíná okamžikem sdělení podezření podezřelé osobě³⁶, k čemuž dochází nejpozději na začátku prvního výslechu.

Proto můžeme zkráceného přípravné řízení zpravidla zahajovat sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení spolu se sepsáním záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení či provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů a následným sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení spolu se sepsáním záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení – jelikož by mělo být ze spisu zcela jednoznačné, že je konáno právě zkrácené přípravné řízení – je proto důležité, aby byl o tomto učiněn zvláštní záznam a bylo jasné, kdy došlo k zahájení zkráceného přípravného řízení.³⁷

Zkrácené přípravné řízení by se tedy mělo konat pouze pokud můžeme očekávat, že bude v několikadenní lhůtě ukončeno a podezřelý bude postaven před soud.³⁸ Lhůta pro jeho skončení činí dva týdny³⁹, přičemž může dojít

---

³⁴ Srov. § 179a odst. 1 písm. a) a písm. b) trestního řádu.

³⁵ Srov. § 314b trestního řádu.

³⁶ Srov. § 179b odst. 3 trestního řádu.

³⁷ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 623.

³⁸ Vláda: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz.

³⁹ Srov. § 179b odst. 4 trestního řádu.

k jejímu prodloužení⁴⁰. Samotnému způsobu určení počátku a konce tohoto řízení a jeho přesné analýze se budu podrobněji věnovat v dalších kapitolách⁴¹ mé práce.

2. Standardní přípravné řízení

Standardní přípravné řízení se koná vždy, pokud se o trestném činu nekoná zkrácené přípravné řízení či rozšířené přípravné řízení, tyto dvě řízení mají z povahy věci pozici speciální. Standardní přípravné řízení má zpravidla obě dvě fáze, tedy postup před zahájením trestního stíhání a vyšetřování. Prověřování se však koná pouze fakultativně, vyšetřování se musí konat vždy, ale současně za podmínky že dojde k zahájení trestního stíhání.

Co se týče samotného prověřování a vyšetřování, tak na podrobnosti odkazují na druhou podkapitolu této první kapitoly.

3. Rozšířené přípravné řízení

Rozšířené přípravné řízení je název obecně aplikovaný v praxi, přesný název této formy přípravného řízení v souladu se zákonem je přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním⁴². Základní rozdíl od standardního přípravného řízení spočívá v těžišti dokazování – v rámci standardního přípravného řízení by mělo zásadně docházet k vyhledávání důkazů (dle § 164 odst. 1 TrŘ), v rozšířeném přípravném řízení se obecně mohou provádět (§ 169 odst. 1 TrŘ). Postup před zahájením trestního stíhání je stejný jako ve standardním přípravném řízení – řídí se tedy ustanoveními § 158 až 159b TrŘ, specifika se vztahují pouze na vyšetřování.

Přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním se koná u trestných činů, o nichž řízení koná v prvním stupni krajský soud v souladu s ustanovením § 17 TrŘ. Pokud jsou tedy splněny požadavky stanovené v § 17 a k řízení je příslušný krajský soud, vždy se koná rozšířené vyšetřování podle ustanovení

---

⁴⁰ Srov. § 179f odst. 2 písm. a) trestního řádu.

⁴¹ Konkrétně ve III. a IV. kapitole této práce.

⁴² § 168 až § 170 trestního řádu.

§ 168 až 170 TrŘ. Co se týče samotných trestných činů zde konaných, tak typově jde zpravidla o skutkově komplikované a závažné trestné činy.

Lhůta pro skončení vyšetřování je stanovena na nejvýše šest měsíců od zahájení trestního stíhání – zahájením trestního stíhání se zde myslí vydání usnesení o zahájení trestního stíhání a jeho rozeslání oprávněným osobám (nikoliv od oznámení tohoto dotyčné osobě).⁴³ I tuto lhůtu je ovšem možné prodloužit, a to na základě totožného ustanovení⁴⁴ (a tedy i za stejných podmínek) jako u přípravného řízení standardního.

---

⁴³ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 170 [Lhůty ke skončení vyšetřování nejzávažnějších trestných činů]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2175.

⁴⁴ § 167 odst. 2 a odst. 3 trestního řádu.

II. Vývoj právní úpravy přípravného řízení v České republice

V této kapitole bych ráda nastínila určitý stručnější přehled vývoje přípravného řízení trestního na území České republiky, přičemž se budu zaměřovat na právní úpravu, která přípravné řízení nějakým významnějším způsobem ovlivnila, tedy typicky změny koncepce, postavení a účelu přípravného řízení v rámci řízení trestního, vývoj a vznik významných institutů (některým z nich se budu věnovat i dále).

Tuto kapitolu považuji za velmi důležitou ve vztahu k úvahám de lege ferenda o přípravném řízení i jeho kritické analýze, jelikož představuje jisté východisko pro tyto úvahy, taktéž může být dobrým ukazatelem ohledně pozitivních či negativních zkušeností s různými druhy úpravy.

Přehled počíná až v 50. letech 20. století, a to z důvodu alespoň částečné blízkosti této úpravy úpravě současné. Analýza starších předpisů by v tomto případě neměla žádný velký význam z důvodu jejich příliš velké zastaralosti, a tedy neaplikovatelnosti na současné poměry.

A. Zákon č. 87/1950 Sb.

K nabytí účinnosti tohoto zákona došlo dne 1. 8. 1950, jednalo se o období, kdy docházelo ke kodifikaci téměř všech odvětví práva v Československu s cílem přepracovat a kodifikovat celý právní řád, zejména ale základní právní předpisy, známé taktéž jako „právníká dvouletka“.

Přípravné řízení se dělilo na vyhledávání a vyšetřování, vyhledávání konaly orgány národní bezpečnosti a vyšetřování měl konat prokurátor (dle § 76 a § 77 zákona č. 87/1950 Sb.). V praxi však orgány národní bezpečnosti prováděly

nejen celé vyhledávání, ale většinou i vyšetřování (pokud k němu došlo).⁴⁵ Celé přípravné řízení tedy bylo ovládáno policejními orgány, práva obviněného byla značně oslabena – nebyla zde žádná povinnost umožnit obviněnému seznámení se spisem či mít v přípravném řízení obhájce. O vyrovnanosti obhajoby a obžaloby lze v tomto případě hovořit jen těžko.

Je tedy třeba zdůraznit, že tato úprava postrádá poměrně výrazným způsobem garanci ochrany občanských práv, a to zejména v řízení přípravném, které zde bylo de facto nejdůležitější částí trestního procesu.⁴⁶ Tato skutečnost byla částečně způsobena snahou o zjednodušení a zrychlení celého řízení, taktéž byly mechanicky přejímány různé instituty z jiných právních úprav (zejména ze sovětského práva)⁴⁷, avšak bez znalosti hlubších souvislostí, což bylo vše na úkor kvalitního provedení celého řízení.⁴⁸

Lze konstatovat, že porušováním zákonů, kdy mnoho ustanovení trestního zákona zůstalo pouhou formální deklarací⁴⁹, absentujícím standardem ochrany základních práv a uplatňováním zvláště osob působících v orgánech státní správy došlo ke značné deformaci celého trestního procesu.

B. Zákon č. 64/1956 Sb.

Vzhledem ke značným nedostatkům úpravy předchozí⁵⁰, došlo ke kompletnímu přepracování trestního řádu se snahou o eliminaci největších pochybení. Ve vztahu k politické situaci lze zmínit, že tato změna proběhla

---

⁴⁵ SOLNAŘ, V. a kol. *Trestní řízení (nástin učebnice)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. s. 174

⁴⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

⁴⁷ GRIVNA, T. Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M., MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví* [online]. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 553-581. [cit. 18. 11. 2017]

⁴⁸ SOLNAŘ, V. *Nová kodifikace trestního práva a úkoly vědy*. [S.l.: s.n., 1957], s. 103-104.

⁴⁹ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

⁵⁰ Zákon č. 87/1950 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

v návaznosti na dvanáctý sjezd KSČ konající se v červnu 1956 a závěry na něm učiněné.⁵¹

V rámci přípravného řízení byla zavedena kontrola tohoto řízení prokurátorem, což bylo zajisté pozitivní věcí. Samotné přípravné řízení měl vykonávat vyšetřovatel prokuratury, avšak pouze na základě zvláštního pověření prokurátorem, obecně mělo být vykonáváno vyšetřovateli ministerstva vnitra, což byl sice posun od orgánů policie (působící takto v předchozí úpravě)⁵², ale rozhodně lze takto stanovenou obecnou a speciální působnost považovat za stále výrazný nedostatek.

Dále došlo také ke vzniku nových institutů – „vznesení obvinění“ a „seznámení se s vyšetřovacím spisem“, přičemž oba dva vedly k posílení postavení stíhané osoby, což současně zredukovalo prostor pro omezování základních lidských práv těchto osob, ke kterému docházelo ve velké míře „v součinnosti“ s předchozím trestním řádem. Ke vznesení obvinění docházelo na počátku přípravného řízení, a to, pokud bylo obvinění dostatečně odůvodněno zjištěnými skutečnostmi. Vznesení obvinění bylo nezbytné k užití dalších prostředků zákonem stanovených, obviněnému vznikaly tedy nová práva a nové povinnosti. K seznámení s vyšetřovacím spisem docházelo po skončení přípravného řízení, přičemž umožnit obviněnému seznámení se s výsledky vyšetřování bylo obligatorní povinností orgánů konajících přípravné řízení, obviněný měl taktéž možnost podat návrh na doplnění spisu. Také byly zavedeny zákonné lhůty pro provádění vyšetřování a trvání vazby.⁵³

Pojem přípravného řízení stále vymezen nebyl (ač je zde pro větší přehlednost používán). Zákon znal pouze jedinou formu přípravného řízení,

---

⁵¹ MUSIL, J. Koncepce přípravného řízení trestního (úvahy de lege ferenda). *Právník*.1990, č. 8, s. 731.

⁵² SOLNAŘ, Vladimír. *Nová kodifikace trestního práva a úkoly vědy*. [S.l.: s.n., 1957], s. 116-117.

⁵³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

kterou bylo vyšetřování⁵⁴, přípravné řízení lze tedy v tomto zákoně fakticky pokládat za vyšetřování.

Tuto novelu lze považovat za úspěšnou z hlediska odstranění největších pochybení v úpravě předchozí, a tudíž za velký posun vpřed oproti předchozímu stavu. Obecně je však důležité si uvědomit, že se stále jedná o „pouhý“ posun vpřed, nikoliv nějakou inspirativní úpravu.

C. Zákon č. 141/1961 Sb.

Ve vztahu k této novele je opět třeba uvést politickou situaci, která je jedním z hlavních hybatelů změn v právních předpisech, což se opět týkalo i trestních předpisů, jakožto jednoho z nejvýznamnějších právních odvětví, užívané v rozmanitých politických režimech.

Nová Ústava Československé socialistické republiky schválená v roce 1960 a nazývaná „vítězstvím socialismu“ zakotvovala vedoucí úlohu KSČ a zaváděla socialistický charakter systému ekonomického, sociálního i politického. Právě politicky představovala dle jejího textu zcela nové společenské poměry, s čímž logicky souvisela i tvorba nových právních předpisů. Byl tedy vyvíjen poměrně velký tlak na jejich vznik v krátkém časovém horizontu, což se pak také projevilo na kvalitě nového trestního řádu, který byl ihned po jeho vzniku podroben negativní kritice.⁵⁵

Tento trestní řád je platný dodnes, k jeho novelizacím došlo již více než 90 pozměňovacími zákony a několika nálezy Ústavního soudu České republiky (dále jen „Ústavní soud“) byla zrušena některá jeho ustanovení.⁵⁶

Již poměrně dlouhou dobu se však hovoří o nutnosti vypracovat nový právní předpis upravující trestní proces. Tyto snahy sahají až do roku 1990, kdy

---

⁵⁴ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014., s. 47.

⁵⁵ KAPLAN, K. *Kořeny československé reformy 1968. III. Změny ve společnosti. IV. Struktura moci*. Brno: Doplněk, s. 328.

⁵⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

byla zahájena činnost prvních rekodifikačních komisí. Celá situace byla umocněna přijetím nového trestního zákoníku v roce 2009, kdy potřeba nového procesního předpisu ještě zesílila a byla všem více na očích. Všechny snahy však dodnes zůstávají zatím nerealizované a na nový předpis se stále čeká.⁵⁷

V rámci původní verze zákona č. 141/1961 Sb. můžeme hovořit o modelu silného přípravného řízení – bylo třeba vždy podat soudu (pokud se sem věc dostala) komplexní přehled skutečností, jež jsou významné pro rozhodnutí ve věci, jednak ve věci samé i ohledně případných nároků poškozených, a to včetně přehledu důkazů. Věc musí být v přípravném řízení objasněna ve stejné rozsahu v jakém je to potřebné v hlavním líčení před soudem.⁵⁸

Pokud se však takto postupuje, tedy že soud v podstatě mechanicky provádí to, co mu bylo dopředu „předepsáno“ v řízení přípravném, tak rozhodně nelze považovat tento postup za správný – ani formálně ani materiálně. Úmysl zákonodárce spíše spočíval ve snaze učinit přípravné řízení kvalitní a dokonalou přípravou na hlavní líčení, ale ostatně jak uvádí i M. Fryšták ve své publikaci: *„Skutečná praxe byla ale mnohdy velmi odlišná a hlavní líčení se tak stávalo pouhým opakováním výsledků přípravného řízení.“*⁵⁹ V tomto je třeba vidět skutečné riziko, tedy rozpor v úmyslu zákonodárce v kombinaci s příliš volnou formulací textu zákona oproti skutečné aplikační praxi, čemuž se budu věnovat právě v dalších částech mé práce.

1. Novely trestního řádu (zákona č. 141/1961 Sb.)

a) Zákon č. 57/1965 Sb.

Tato novela opětovně zavedla dvě formy přípravného řízení, vyhledávání a vyšetřování. Vyhledávání se mělo konat o činech méně závažných, přičemž ho měly vykonávat nově zřízené vyhledávací orgány, naopak vyšetřování bylo

---

⁵⁷ Tento údaj je aktuální k první třetině roku 2018.

⁵⁸ RŮŽEK, A. a kol. *Československé trestní řízení*. 3. doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Orbis, 1977, s. 192, 193.

⁵⁹ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 50.

vyhrazeno pro činy závažnější, kdy k jejich objasnění byly vyžadovány vyšší nároky, což se týkalo dokazování i právního posuzování.⁶⁰ Vyšetřování prováděli pouze vyšetřovatelé, jejichž kapacita měla být tímto uvolněna pro vyšetřování kriminality závažnějšího charakteru. Vyšetřovatelé byli podřízeni tzv. územním náčelníkům Veřejné bezpečnosti.⁶¹

Jako další pozitivní novinku lze určitě zmínit přesnější vymezení postavení prokurátora a rozšíření práv obhájce.⁶² Obhájce měl možnost působit v přípravném řízení již od vznesení obvinění (tedy téměř od počátku přípravného řízení – často spadalo v jeden časový okamžik se zahájením trestního stíhání⁶³), jednalo se o okamžik, kdy se z podezřelého stal obviněný a bylo proti němu možné použít prostředky uvedené v trestním řádu. Možnost účasti obhájce v takové fázi přípravného řízení představovala pro podezřelého, resp. obviněného daleko větší jistotu ve způsobu obhajoby, která byla nyní možná již od prvotních fází celého trestního řízení.

Naopak jako značnou nevýhodu výše popsaného lze spatřovat v tom, že takto zajištěné právo na obhajobu se uplatňovalo pouze v situacích od vznesení obvinění – ke vznesení obvinění mohlo dojít pouze při vyšetřování, tedy jen jedné z forem přípravného řízení. V případě vyhledávání byly procesní záruky týkající se práv obviněného a obhájce značně oslabeny. Účel vyhledávání měl spočívat v zrychlení, zjednodušení a diferenciaci celého řízení, tudíž bylo daleko méně formálně prováděno, což zde bylo však na úkor výše uvedených práv.⁶⁴ Ostatně i dle názoru J. Musila v časopisu *Právník* znamenala tato novela v úpravě přípravného řízení spíše krok zpět.⁶⁵

---

⁶⁰ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 229–232.

⁶¹ POLÁČEK, J. K některým otázkám vyšetřování a vyhledávání ve Veřejné bezpečnosti. *Socialistická zákonnost*. 1965, č. 6, s. 9.

⁶² ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

⁶³ RŮŽEK, A. a kol. *Československé trestní řízení*. 3. doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Orbis, 1977, s. 202.

⁶⁴ MUSIL, J. Koncepce přípravného řízení trestního (úvahy de lege ferenda). *Právník*. 1990, č. 8, s. 731.

⁶⁵ Tamtéž.

b) Zákon č. 149/1969 Sb.

Zde je třeba primárně zmínit, že byl poprvé zákonem definován pojem „přípravné řízení“, a to § 12 odst. 9 trestního řádu, který přípravné řízení vymezoval jako úsek od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci, přerušeni nebo zastavení trestního stíhání.

Taktéž byl zaveden institut řízení před samosoudcem a došlo k úpravě postupu při objasňování a soudním projednávání přečinů zavedených zákonem č. 150/1969.⁶⁶ Úpravu objasňování však nelze považovat příliš za úspěšnou, jelikož byla z důvodu „*nepřispívání k demokratickým principům*“ v roce 1990 zrušena.⁶⁷

Objasňování jako forma předsoudního stadia spočívalo v tom, že při doručení návrhu na potrestání prokurátorem soudu nastávaly účinky vznesení obvinění a současně se zahajovalo trestní stíhání.⁶⁸

V souvislosti s touto novelou bych ještě chtěla poukázat na zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 99/1969, o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku, účinné ode dne 22. 8. 1969 do 31. 12. 1969, které u vybraných trestných činů (typicky trestné činy proti republice či veřejnému pořádku) upravovalo odchylky od platného a účinného trestního řádu, a to například takové, že se přípravné řízení vůbec nekonalo, řízení před soudem se zahajovalo na podkladě trestního oznámení orgánů Sboru národní bezpečnosti, účast obhájce se připouštěla až v řízení před soudem či zadržení mohlo trvat až tři týdny. Dobové učebnice či články se zmiňují o poklesu kázně občanů a s tímto souvisejícími dalšími nepříznivými okolnostmi (např. ovlivnění hospodářské situace státu)⁶⁹, je však poměrně snadné si dovodit, že takovéto opatření porušující snad všechny

---

⁶⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s 22.

⁶⁷ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 238, 239.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ HORÁK, M., ROLENC, O. *Zákon o přečinech. Komentář*. Praha: Orbis, 1974, s. 7–8.

myslitelné základní zásady trestního procesu i některá základní lidská práva bylo určeno k potlačení odporu proti normalizačním snahám a okupační moci.⁷⁰

V tomto případě (i některých předchozích, které jsem v této kapitole uváděla) je vhodné si uvědomit, k jakým všem možným účelům mohou být právní předpisy využity a zneužity pouhou jejich formulací, to jak úmyslně či neúmyslně.

c) *Zákon č. 558/1991 Sb.*

Tato novela pro mě představuje významnou a diskutabilní změnu, jež je přenesení oprávnění k rozhodování o omezení základních lidských práv a svobod v přípravném řízení z prokurátora na soud. Rozhodování o zásahu do těchto práv mělo tedy nově spadat do působnosti soudů. Tyto zásahy se týkaly povolování domovních prohlídek, tedy zásahu do nedotknutelnosti obydlí, dále odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a umístění obviněného do zdravotnického ústavu k pozorování jeho duševního stavu.

Velké změny byly také provedeny v oblasti vazby – zde došlo k totožné změně, kdy rozhodování o vzetí do vazby, propuštění z ní či např. její prodloužení v přípravném řízení bylo přeneseno z prokurátora na soud.⁷¹ Posuzování kladů a záporů této změny, která se zachovala dodnes, se budu věnovat v dalších částech této práce.

S výše uvedeným souviselo zavedení § 26, který určoval příslušnost soudu k provádění úkonů v přípravném řízení, mělo se vždy jednat o ten soud, v jehož obvodu byl činný prokurátor, který podal příslušný návrh. Jednalo s však o úpravu poměrně obecnou, v jejímž důsledku mohly vznikat v aplikační praxi problémy s určením takového soudu.⁷²

---

⁷⁰ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 238.

⁷¹ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 244, 245.

⁷² Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

d) Zákon č. 292/1993 Sb.

Jak o této novele uvádí její důvodová zpráva – před plánovanou velkou rekonfigurací trestního práva procesního bylo třeba provést nutné změny stávajícího trestního řádu, kdy mělo dojít k odstranění nedostatků a zároveň ke zrychlení, výraznému zjednodušení a odformalizování trestního řízení⁷³, tak tuto „deklaraci“ komentuje např. i J. Musil a o této novele uvádí, že se podstatně dotýká koncepce přípravného řízení, kdy má dojít k posílení řízení před soudem a zároveň jistého oslabení přípravného řízení.⁷⁴

Důvodová zpráva se taktéž věnuje právě výše uvedené změně koncepce přípravného řízení, kdy zmiňuje, že vytyčených cílů (zrychlení, odformalizování a zjednodušení trestního řízení) nelze dosáhnout pouhou jednoduchou změnou určitých ustanovení, ale přirozeně a nevyhnutelně musí dojít i ke změně celkové koncepce trestního řízení⁷⁵ (a to i přesto, že tato novela měla být spíše pouhou eliminací určitých nedostatků s ohledem na chystanou rekonfiguraci⁷⁶).

Dle A. Dolenského⁷⁷ byl cíl této novely totožný s cílem některých dřívějších novelizací, zde však byly použity odlišné prostředky k dosažení cíle, a to zejména přenesení těžiště dokazování do hlavního líčení a současné omezení dokazování v řízení přípravném. Rozsah skutečností, které měly být v přípravném řízení nově objasněny, byl omezen pouze na „základní skutečnosti podstatné pro rozhodnutí soudu“ místo původního „náležitého objasnění věci“, které bylo (a mělo být) vykládáno širěji, než bylo zamýšleno u nového pojmu.⁷⁸ Je třeba uvést, že se jednalo opět o pojem složený čistě z neurčitých právních pojmů, které lze

---

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

⁷⁴ MUSIL, J. Funkce přípravného řízení, profesní profil a kvalifikační příprava policejního vyšetřovatele. *Kriminalistika*. 1994, č. 1, s. 66.

⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

⁷⁶ Které jsme ani na počátku roku 2018 stále nedočkali.

⁷⁷ DOLENSKÝ, A. Novelizace trestního řádu. *Všehrd*. 1994, č. I, s. 1-26.

⁷⁸ KRÁL, V., SOVÁK, Z. *Trestní zákony, texty s přemluvou. Předmluva V. Krále a Z. Sováka*. Praha: C. H. Beck, SEVT, 1994, s. 33.

upřesnit zejména judikaturou, tudíž bylo třeba očekávat, že v poměrně krátké době k takovéto potřebě dojde.⁷⁹

Právě na základě výše uvedeného, kdy mělo dojít ke zrychlení, zjednodušení a odformalizování trestního řízení, se předpokládalo, že celé přípravné řízení bude svěřeno pouze vyšetřovatelům. Tudíž současně došlo ke zrušení vyhledávání jako formy přípravného řízení, které však bylo paradoxně tou méně formalizovanou a více zjednodušenou částí přípravného řízení. Důležité však bylo, že odborná úroveň vyšetřovatelů byla nepopíratelně vyšší (z hlediska stanovených požadavků na výkon těchto funkcí) než u vyhledávacích orgánů, které ani neměly možnost využít součinnosti policejních orgánů na rozdíl od vyšetřovatelů.⁸⁰

Co se týče reálného plnění vytyčených cílů ohledně změn přípravného řízení, tedy zjednodušení, zkrácení a odformalizování trestního řízení a s tím související změny koncepce včetně jistého upozadění přípravného řízení, lze konstatovat, že se tyto cíle nepovedlo zcela splnit.⁸¹ Jedná se zejména o to, že požadavek na přenesení těžiště dokazování do soudního řízení, a tedy jeho celkové „zdůraznění“ oproti řízení přípravnému zůstal pouze ve formě úmyslu zákonodárce a proklamací důvodové zprávě, promítnutí v reálné aplikační praxi nenastalo.⁸² S tímto souvisí (jak jsem již nastínila výše) zejména problematická otázka týkající se dokazování, která byla v zákoně upravena příliš neurčitě a obecně, a mezi státními zástupci, vyšetřovateli a soudci nebylo jasno, jaké důkazy měly být provedeny již v přípravném řízení a jaké až v řízení před soudem. Dle mého názoru se jedná rozhodně o jeden z důvodů, proč nedošlo k realizaci požadovaných změn v trestním řízení.

---

⁷⁹ JELÍNEK, J. Novela trestního řádu v roce 1993. *Bulletin advokacie*. 1994, č. 2, s. 24.

⁸⁰ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 55.

⁸¹ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 252.

⁸² Tyto závěry lze dovozovat zejména z analytických zpráv vydávaných státním zastupitelstvím v tomto období (zprávy o činnosti státního zastupitelství) a dále analytických zpráv vypracovaných Nejvyšším státním zastupitelstvím a Ministerstvem spravedlnosti (rok 1995).

e) **Zákon č. 265/2001 Sb.**

Poslední novelou trestního řádu, o které bych se zde chtěla zmínit, a kterou považuji pro moji práci za zásadní, je tzv. velká novela trestního řádu, která přinesla do dosavadní úpravy výrazné a určitým způsobem zásadní změny v poměrně velkém rozsahu.

Z významných institutů bych zde spíše na okraj zmínila zavedení mimořádně opravného prostředku dovolání a inkorporaci úpravy operativně pátracích prostředků.

Co se týče pro mou práci podstatných změn, tak zde došlo k zániku vyšetřovatele jako samostatného orgánu činného v trestním řízení. Orgán činný v trestním řízení měl být nadále policejní orgán, jenž zahrnoval doposud pouze policejní orgány Policie České republiky, vyšetřovatelé tedy o svá pracovní místa nijak nepřišli. Současně měly být zvýšeny i odborné požadavky na pozici vyšetřovatele, tudíž k poklesu prestiže (jak mnozí předpokládali) rozhodně nedošlo.⁸³

Opět se zde objevuje požadavek, o nějž se „snažila“ již novela předchozí – zrychlení a zjednodušení trestního procesu (ostatně i např. dle J. Musila⁸⁴, který se tomuto tématu velmi věnoval, je jedním z hlavních úkolů trestního řízení rychlá reakce na spáchaný trestný čin, tuto skutečnost považuje za stěžejní). Problém byl spatřován zejména ve způsobu provádění přípravného řízení, kdy byla drtivá většina úkonů prováděna ve stejné formě a rozsahu jako následně v řízení před soudem a přípravné řízení se tedy naprosto neúměrně prodlužovalo, přičemž i u skutkově jednoduchých věcí trvalo několik měsíců, u těch složitějších i několik let.⁸⁵ Cíl byl tedy omezit rozsah dokazování v přípravném řízení, umožnit jednodušší podchycení všech informací a posílit kontradiktorní rysy dokazování.⁸⁶

---

⁸³ MUSIL, J. Co dál? *Kriminalistika*. 2000, č. 3, s. 204.

⁸⁴ MUSIL, J. Zvýšit efektivnosti přípravného řízení. *Kriminalistika*. 1993, č. 2, s. 112.

⁸⁵ ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 80, 81.

⁸⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

Instrumenty, které měly k realizaci tohoto cíle napomoci, byly následující. Přípravné řízení bylo diferencováno dle závažnosti spáchaného trestného činu, a to na standardní, z něhož existují dvě výjimky ve formě zkráceného a rozšířeného přípravného řízení. Došlo k zavedení zcela nových lhůt u vazebních věcí, lhůt pro skončení prověřování, pro skončení vyšetřování i pro skončení zkráceného přípravného řízení, taktéž byly zavedeny lhůty, které se již týkají soudního řízení (nařízení hlavního líčení, předběžné projednání věci).

Ve vztahu k této novele lze konstatovat, že na rozdíl od té z roku 1993 se přenesení těžiště dokazování z přípravného řízení do hlavního líčení před soudem povedlo částečně realizovat. Důvodová zpráva⁸⁷ tento cíl vyzdvihovala jako jeden z nejzásadnějších, k němuž vedla cesta skrz výrazné zásahy do pojetí průběhu trestního řízení. Hlavní tendencí těchto změn byla snaha, aby v přípravném řízení docházelo pouze k získávání informací o pramenech důkazů (nositeli, resp. nosiči informace o předmětu důkazu), samotné dokazování mělo probíhat až při soudním řízení.⁸⁸ Nejedná se však (ani se nemohlo jednat) o bezpodmínečné pravidlo, určité důkazy bylo třeba provádět již v přípravném řízení z důvodu jejich nedosažitelnosti pro soud, který je ve vyhledávání některých důkazů značně limitován.⁸⁹

I přesto, že se zamýšlený cíl dočkal své částečné realizace, řada otázek zůstala stále sporných. Například v rámci této novely došlo zároveň i k rozšíření možnosti provádět důkazy v rámci prověřování, což lze považovat za rozporné s deklarovaným hlavním cílem. Rozhodně však nelze výsledek aplikace této novely považovat za nějaké komplexní řešení pro otázku poměru přípravného a

---

⁸⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁸⁸ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 358.

⁸⁹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 534–536.

soudního řízení⁹⁰, spíše jako jakési nakročení určitým směrem a prostor pro otevření nových diskuzí.

Velmi významnou změnou, ke které došlo, byl nárůst oprávnění státního zástupce, jednalo se o více než výrazné rozšíření těchto pravomocí. Dozor státního zástupce byl posunut do dřívější fáze přípravného řízení, prověřování, k čemuž došlo úplně poprvé, do tak brzké fáze nemohl dříve státní zástupce nijak zasahovat. Bylo mu dáno výlučné oprávnění rozhodovat o způsobu meritorního skončení přípravného řízení a přerušování trestního stíhání, dále rozhodoval o množství a rozsahu provedených důkazů v této fázi řízení. V návaznosti na celkovou změnu koncepce přípravného řízení měl zároveň i náročnější roli před soudem, kde mělo probíhat komplexní dokazování, které se v takovém rozsahu v předchozím řízení již nekonalo.

Tato novela přinesla tedy státnímu zástupci i např. dle J. Baxy⁹¹ klíčovou roli, došlo k vytvoření předpokladů, aby v přípravném řízení působil, mohl do něj zasahovat a řídit ho od samého počátku. Vzhledem k tomu, že došlo k posílení dominantní role státního zástupce⁹², s tímto došlo přirozeně i k nárůstu jejich zatížení, to narostlo opravdu výrazně a neporovnatelně s předchozími úpravami, s čímž samozřejmě může úzce souviset problematika rychlosti samotného přípravného řízení ve vztahu k nedostatečnému počtu státních zástupců, kteří současně řeší nadměrně velký počet případů. O této problematice více v dalších kapitolách mé práce.

V souvislosti s předmětnou „velkou novelou“ se přirozeně rozvinuly diskuze o tom, zda místo novelizace nemělo spíše dojít k již plánované rekodifikaci. Před touto novelou byl trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.) novelizován celkem šestatřicetkrát, čehož plyne, že jeho původní koncepce a „zaměření“ bylo zcela fragmentováno četnými změnami a docházelo tak

---

⁹⁰ RŮŽIČKA, M. Zásadní posílení úlohy státních zástupců po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*. 2001, č. 1, s. 11.

⁹¹ BAXA, J. Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11–12, s. 16.

⁹² RŮŽIČKA, M. Aplikační problémy novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. *Právní rádce*. 2003, č. 3, s. 58.

k neustálým aplikačním problémům, o čemž ostatně svědčí i navyšování počtu rozhodnutí uveřejňovaných ve Sbírce soudních rozhodnutí vydávané Nejvyšším soudem týkající se výkladu ustanovení trestního řádu, a to již v průběhu 90. let.⁹³ S ohledem na tyto výkladové problémy se novela jevila jako více než potřebná, logicky s tímto ale vyvstává otázka, zda místo 37. novelizace trestního řádu (po které se dost možná budou opakovat ty samé problémy popsané v tomto odstavci) nemělo dojít spíše k rekodifikaci? Odpověď není asi zcela jednoduchá a jasná, ale jsem toho názoru, že v případě novelizace se jedná o jednodušší a rychlejší variantu, a tedy i cestu menšího odporu, ovšem z hlediska efektivity a výhledu do dalších let nemusí být takové řešení efektivní vůbec. Pokud však vezmu v potaz rozsah této novely, fakticky by ji bylo možné považovat za jistou formu rekodifikace.

---

⁹³ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 341.

III. Kritická analýza současného přípravného řízení trestního

V této kapitole bych se ráda věnovala některým institutům a určitým aspektům aktuální úpravy českého trestního procesu, a to konkrétně přípravnému řízení a jeho kritické analýze. Jak bylo ostatně již naznačováno výše v rozboru některých úprav a změn trestního řádu v rámci historického vývoje přípravného řízení na českém území, zůstává zde mnoho ne zcela vyřešených záležitostí a problematických oblastí, ke kterým neexistuje jasný postoj, či které stále vyvolávají otázky a diskuze.

V těchto diskuzích, časopiseckých příspěvcích či další odborné literatuře je ve vztahu k výše popsaným úvahám ohledně současné úpravy přípravného řízení velmi často zmiňovaná právě očekávaná rekonstrukce trestního řádu. Úvahy nad takovými otázkami a problémy se tedy většinou pojí i s možnými návrhy *de lege ferenda*, tedy návrhy na úpravu přípravného řízení do budoucna. Tyto mají či mohou mít vzhledem k současné situaci větší význam z důvodu jejich potenciálu využití v rámci rekonstrukce trestního řádu.

Obdobná koncepce nastíněná výše se nachází i v mé práci – v této kapitole si vybírám frekventovaně diskutované instituty, popř. ty, jež mne zaujaly v rámci mé dosavadní praxe, které zde rozeberu, zhodnotím a následně⁹⁴ tento koncept využiji v rámci úvah *de lege ferenda* v další kapitole.

Úvahy *de lege ferenda* se částečně mohou vyskytovat i v této kapitole z důvodu určitého propojení s analýzou současné úpravy. Mám za to, že některé názory by pak mohly působit zbytečně nedokončeně či vytrženě z kontextu, proto není třeba trvat na zcela striktním rozdělení, primárně se zde však budu věnovat analýze úpravy současné, úvahy o možné budoucí úpravě budou v koncepčně komplexním celku prezentovány následně.

---

⁹⁴ V další kapitole, IV. kapitola.

A. Zásada rychlosti a její praktická aplikace

Podstatou zásady rychlosti neboli zásady rychlého procesu je⁹⁵, aby každá trestní věc byla vyřízená v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů⁹⁶. Tato zásada prvotně plyne z Listiny základních lidských práv a svobod, přičemž se jedná o článek 38 odstavec 2, jež stanovuje, že každý má právo na projednání své věci bez zbytečných průtahů.⁹⁷ Co se týče samotného trestního řízení je tato zásada vyjádřena v § 2 odst. 4 trestního řádu, zde je uvedeno, že trestní věci musí být projednávány urychleně a bez zbytečných průtahů. Tato zásada je obecně vyjádřena i v § 5 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

1. Postavení v systému zásad trestního řízení

Problematický u této zásady je zejména fakt (ostatně jako u řady dalších), že vzhledem k existenci mnoha dalších zásad nemůže fungovat samostatně a bezvýjimečně, jelikož dochází ke střetu s jinými zásadami a jejich vzájemnému pnutí. Dle mého názoru tedy není možné, aby byla konkrétně tato zásada stoprocentně plněna, a to v jakékoliv situaci, vždy půjde o výsledek určitého kompromisu. Na zásadu rychlosti by tedy nemělo být „naléháno“ vždy, ale měla by být jakýmsi doplňkem k aplikaci zásad dalších, vždy by se k ní tedy mělo přihlídnout, ale rozhodně ne na úkor zákonného průběhu celého trestního řízení. Dle M. Růžičky je taktéž nutné přihlížet k tomu, v jakých podmínkách orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost.⁹⁸ Což je opět poukaz na to, že nelze trvat primárně na rychlém provedení celého řízení na úkor dalších činností.

Tímto samozřejmě nedochází (a ani nesmí docházet) k žádnému potlačování snahy o rychlé provedení trestního řízení, spíše je třeba stanovit určité priority v rámci provádění přípravného, resp. celého trestního řízení. Jednoduše

---

⁹⁵ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 90-91.

⁹⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 137-138.

⁹⁷ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 71.

⁹⁸ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 348.

řečeno – za cenu dalšího zrychlování přípravného řízení nemůže docházet k omezování a či dokonce vyloučení aplikace dalších institutů, čímž by došlo k celkovému poklesu kvality řízení (např. by mohlo dojít ke značnému zpomalení a snížení kvality soudního stadia, kde by se řešily významné nedostatky, ke kterým došlo v rámci přípravného řízení).

2. Přiměřená rychlost řízení v judikatuře

K přiměřené a nepřiměřené rychlosti řízení frekventovaně judikuje Evropský soud pro lidská práva (dále také jako „ESLP“) – v judikátech ESLP se opakovaně nachází stanovisko, že pro posuzování nepřiměřené délky řízení je třeba individuální přístup. I řízení, která trvala řadu let ESLP nepovažoval vzhledem k jejich složitosti za zásah do práva na spravedlivý proces⁹⁹ (jedním z jeho aspektů je právě přiměřená délka řízení) ukotveného v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech (dále také jako „EÚLP“). Taktéž došlo k vymezení kritérií, které by se měly brát v potaz (ale vždy vzhledem k okolnostem jednotlivého případu), a to: složitost věci, postup státních orgánů, chování stěžovatele a význam řízení pro stěžovatele.¹⁰⁰ K přiměřené rychlosti řízení a snaze odlišit jeho nepřiměřenou délku se vyjadřoval taktéž Ústavní soud. V rámci nálezu sp. zn. IV. ÚS 599/2000¹⁰¹ Ústavní soud uvedl, že kritérium této přiměřené lhůty je subjektivním pojmem, který se může lišit v každém jednotlivém případě, v nálezu sp. zn. I. ÚS 641/04¹⁰² dokonce konstatoval, že přiměřenost doby řízení numericky nelze vyjádřit. Z judikatury Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva jednoznačně a shodně plyne, že se jedná o velmi subjektivní záležitost, kterou je třeba posuzovat vysoce individuálně v každém případě. Pokud by byla stanovena nějaká určitá lhůta mohlo by to vést k deformaci řízení,

---

⁹⁹ Rozsudek ESLP, Van Pelt proti Francii, ze dne 23. 5. 2000, č. 31070/96; Rozsudek ESLP, Theocharis proti Řecku, ze dne 26. 3. 2009, č. 32821/07; Rozsudek ESLP, Havelka proti České republice, ze dne 20. 9. 2011, č. 42666/10 a 61523/10.

¹⁰⁰ Rozsudek ESLP Süßmann proti Německu, ze dne 16. 9. 1996, č. 20024/92; Rozsudek ESLP, Frydlander proti Francii, ze dne 27. 6. 2000, č. 30979/96.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 599/2000. *Ústavní soud [online]*. Ústavní soud, © 2015 [cit. 8. 3. 2018].

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 641/04. *Ústavní soud [online]*. Ústavní soud, © 2015 [cit. 8. 3. 2018].

vždy je tedy důležité se zaměřit na veškeré jednotlivé okolnosti i jejich souhrn a to posuzovat.

3. Problematika zásady rychlosti v trestním řádu

Z hlediska aplikace zásady rychlosti v českém trestním procesu bych ráda poukázala na situace, jenž lze dle mého názoru považovat přinejmenším za problematické, tedy způsobující určité komplikace právě ve vztahu k řádné a efektivní aplikaci zásady rychlosti. Jedná se o následující:

- 1) S ohledem na tzv. „velkou novelu“ trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.¹⁰³, kdy došlo ke značnému nárůstu pravomocí státního zástupce, na základě čehož mělo dojít ke zrychlení trestního řízení, je nutné poukázat na skutečnost, že současně došlo k signifikantnímu nárůstu pracovního zatížení státních zástupců. Což je z podstaty věci schopné úspěšně „diskvalifikovat“ jakoukoliv snahu o zrychlení celého řízení, když krom nárůstu pravomocí, a tedy možnosti více ovlivnit trestní řízení dojde taktéž k opravdu značnému nárůstu objemu práce. Tento stav může celé řízení nejen nechat ve stavu, ve kterém bylo, ale rozhodně je na místě uvažovat i o tom, zda se ještě více nemůže zpomalit.

Je nesporné, že výše uvedený institut v rámci předmětné novely přinesl pozitivní zlepšení v rámci úpravy přípravného řízení, kdy učinil státního zástupce „hlavním mozkiem“ přípravného řízení a taktéž orgánem dozoru nad zachováním zákonnosti v tomto stadiu trestního procesu, tato pozice je taktéž známá pod pojmem *dominus litis*. Je však nutné poukázat na to, že tato úprava je poněkud nedomyšlená. Totožný názor lze najít i v odborné literatuře, kde např. M. Růžička uvádí, že počty státní zástupců jsou vzhledem k nárůstu oprávnění výrazně poddimenzovány.¹⁰⁴ Řešení

---

¹⁰³ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁰⁴ RŮŽIČKA, M. Aplikací problémy novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. *Právní rádce*. 2003, č. 3, s. 58.

z této situace plyne poměrně jasné a logické, je však možné, že určité mechanické navyšování počtu státních zástupců by mohlo být způsobilé spíše přinést další problémy.

- 2) Další právní úprava, která se dostává do konfliktu se zásadou rychlosti (v tomto případě však tento konflikt považuji za zcela zbytečný) je institut zkráceného přípravného řízení. Účelem zkráceného přípravného řízení je urychlené projednání těch nejméně závažných trestných činů, a to se sazbou trestu odnětí svobody do pěti let, přičemž musí jít o skutkově jasné případy.¹⁰⁵ Smyslem takového řízení je tedy rychlé a neformální objasnění spáchaného skutku, který se řadí v rámci trestního práva k těm nejjednodušším na objasnění.

Zkrácené přípravné řízení se tedy koná vždy, pokud lze důvodně očekávat, že takové řízení bude ukončeno během několika dní¹⁰⁶ a podezřelý bude postaven před soud. Splnění zákonných podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení by mělo určitým způsobem garantovat jeho krátký průběh. Pokud nebudou tyto podmínky splněny, pak konání zkráceného přípravného řízení nepřipadá v úvahu.¹⁰⁷ Zákonodárce zde tedy předpokládal naplnění významu zkráceného přípravného řízení v jeho pravém slova smyslu, jelikož k vlastnímu dokazování dojde až před soudem.¹⁰⁸

Na základě toho, co zde bylo uvedeno, se však zcela v rozporu s podstatou předmětného institutu jeví možnost zkrácené řízení prodloužit zakotvená v § 179f odst. 2 písm. a) TrŘ a z mého pohledu popírá vše, co bylo o tomto institutu uvedeno výše – urychlené a méně formální projednání, skutkově jednoduchý případ, pouhé vyhledávání (nikoliv

---

¹⁰⁵ RŮŽIČKA, M. § 179a [Podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2333.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁰⁸ ŠÁMAL, P. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 2, s. 7.

provádění) důkazů, čtrnáctidenní lhůta zakotvená v § 179b odst. 4 TrŘ a další. Mám za to, že pokud nedostačuje lhůta 14 dnů na vyřízení případu v rámci zkráceného přípravného řízení, měl by se projednat v rámci standardního přípravného řízení se všemi jeho náležitostmi, a nikoliv protahovat řízení zkrácené, které tímto jaksi začíná postrádat svůj smysl. Dá se předpokládat, že zde mohou začít selhávat mechanismy nastavené k zachování zákonnosti, které předpokládají krátký a nekomplikovaný průběh takového řízení – zejména se odkládá provádění důkazů, jejichž důkazní hodnota může značně poklesnout, přičemž ve standardním řízení by již byly dávno provedeny.

A až by někdo mohl argumentovat tím, že striktním dodržováním čtrnáctidenní lhůty dojde spíše než ke zrychlení ke zpomalení přípravného řízení, jelikož zkrácené přípravné řízení nebude možno téměř využít, je důležité upozornit na skutečnost že v praxi se aktuálně využívá zkrácené přípravné řízení ve většině případů, kdy přísluší konat řízení okresnímu soudu a horní hranice případného trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři roky.¹⁰⁹ Vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová uvedla, že na některých okresních státních zastupitelstvích představují trestní věci vyřízené v rámci zkráceného přípravného řízení představují 60-70% všech trestních věci řešených na těchto státních zastupitelstvích.¹¹⁰ K tomuto „trendu“ (spočívajícím v nadužívání tohoto institutu) však jistě nebyl institut zkráceného přípravného řízení zamýšlen (mělo se jednat o výjimku z pravidla, kdy je zde k řešení skutečně jednoduchý případ) a úmysl zákonodárce se zde rozhodně nesetkal s totožnou aplikací v praxi, tudíž by měla být jeho úprava pozměněna. Se zde uvedenými zkušenostmi z praxe úzce souvisí (a má na ně vliv) i další vymezený problém¹¹¹, jenž se týká taktéž zkráceného přípravného řízení.

---

¹⁰⁹ TUZAR, V. Jak krátké je zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*. 2011, č. 4, s. 13.

¹¹⁰ Mezinárodní konference Dny práva 2011 pořádaná Právnickou fakultou Masarykovy univerzity ve dnech 23.-24. 11. 2011.

¹¹¹ V bodu „3)“.

- 3) V tomto bodě se stále budu věnovat zkrácenému přípravnému řízení a jeho úpravě, která úzce souvisí s výše uvedeným, tedy poměrně problematickým vymezením čtrnáctidenní lhůty. Novela trestního řádu, jež byla provedena zákonem č. 274/2008 Sb.¹¹² a jejíž účinnost byla stanovena od 1. 1. 2009 přinesla změnu § 179b odst. 4 TrŘ. Původně zde bylo stanoveno, že maximální čtrnáctidenní lhůta, v níž musí být předmětné řízení provedeno se počítá ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení či jiný podnět k trestnímu stíhání. Po této novele je však stanoven počátek lhůty až od doby, kdy policejní orgán sdělí podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

Na základě této změny je na jisté libovůli policejního orgánu, kdy takové podezření sdělí. Reálná lhůta tedy vůbec nemusí činit 14 dnů, ale mnohonásobně více, což je z podstaty věci (institutu zkráceného přípravného řízení) zcela špatně. K tomuto publikuje například M. Fryšták, který ve svém článku uvádí: *„V praxi tak není výjimečný postup, že policejní orgán od uvedeného data začal provádět úkony prověřování v rámci standardního přípravného řízení a teprve poté, co shromáždil všechny potřebné podklady a měl jistotu, že bude moci řízení ukončit ve lhůtě stanovené v § 179b odst. 4 TrŘ, sdělil podezřelému dle § 179b odst. 3 TrŘ podezření a zahájil zkrácené přípravné řízení.“*¹¹³, což zcela jasně svědčí o zneužívání tohoto institutu ke zcela jiným účelům, než byl zamýšlen. Pokud jím mělo docházet zejména k urychlení přípravného řízení, tedy snahy o to, aby byl podezřelý co nejdříve postaven před soud a případný trest tímto měl maximální účinnost, tak lze konstatovat, že pokud je možné řízení mnohonásobně prodlužovat bez pevného omezení, požadovaný efekt se nedostavuje a ani se dostavit nemůže. Ze zkráceného řízení pak může vzniknout určitý „hybrid“, kdy se

---

¹¹² Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky.

¹¹³ FRYŠTÁK, M. Smysl a význam zkráceného přípravného řízení z hlediska jeho rychlosti. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 10, s. 235-238.

nemohou provádět důkazy, podezřelý nemá klasické postavení obviněného (a nemá tak například právo nahlížet do spisu) – takové řízení však může trvat déle než standardní přípravné řízení.

Pokud k tomuto ještě vezmeme v potaz, že na základě § 179a odst. 2 TrŘ vykonávají zkrácené přípravné řízení policejní orgány (státní zástupce ho koná jen ve speciálních případech, kdy se jedná o trestné činy Generální inspekce bezpečnostních sborů, apod.), které z hlediska právní erudice nedosahují úrovně státního zástupce (ač jistou specializovanou přípravu mají) a provádí samostatně de facto standardní přípravné řízení, i když se formálně jedná o zkrácené, tak tady máme situaci, kterou zákonodárce nejenže nepředpokládal, ale je v podstatě úplným opakem zamýšleného efektu. Což by v tomto případě měl být taktéž jasný impuls ke změně.

K tomuto bych ještě chtěla doplnit, že s vědomím výše popsaného zneužívání sdělení podezření a odsouvání zahájení zkráceného přípravného řízení bylo vydáno stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k jednotnému výkladu ustanovení § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ, přičemž byla položena otázka, zda uplynutí delší doby (v řádu měsíců) od začátku prověřování do sdělení podezření podezřelé osobě dle § 179b odst. 3 TrŘ je důvodem pro odmítnutí návrhu na potrestání (soudem).¹¹⁴ Trestní kolegium se totožně (jak je uváděno v tomto bodě) vyjádřilo ohledně účelu zkráceného přípravného řízení a následně konstatovalo, že podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 písm. b) TrŘ (kdy podezřelý nebyl přistižen při činu nebo bezprostředně poté a probíhá prověřování) zpravidla nebudou splněny, pokud od začátku prověřování do sdělení podezření dle § 179b odst. 3 TrŘ uplyne doba,

---

¹¹⁴ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014, uveřejněné pod číslem 52/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. *Nejvyšší soud [online]*. Nejvyšší soud, © 2016 [cit. 13. 3. 2018].

která podstatně převyšuje dva týdny – v takovémto případě samosoudce podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. návrh na potrestání odmítne.

Existuje zde tedy určitý postup umožňující nápravu, který by soudy měly akceptovat z důvodu jeho právní relevance, avšak obecně závazný není, tudíž nutně být akceptován nemusí. A já si pokládám otázky – jaká je motivace soudů vrátit případ zpět do přípravného řízení a jaká je garance, že k tomu skutečně dojde? Na obě otázky odpovídám, že minimální – samozřejmě vždy záleží na konkrétním člověku, který případ dostane na starost, ale je dost pošetilé spoléhat na to, že zde (možná) proběhne zpětná kontrola či se případ dostane až před Nejvyšší soud, který v souladu se svým stanoviskem zasáhne. Jedná se o jakousi kontrolu *ex post* – obecně by však v právu měla primárně existovat správná východiska, což zde představuje korektní právní úprava (pak je i následná kontrola na místě). Nemůžeme ale fungovat s vědomím, že úprava není dobrá, ale soudy (pokud budou chtít) to (možná) napraví.

B. Dokazování a zajišťování důkazů v přípravném řízení

V této podkapitole bych se chtěla věnovat poměrně kontroverznímu tématu, o němž panují mezi odbornou veřejností rozporuplné názory. Jedná se o *záznam o podání vysvětlení a jeho postavení v rámci dokazování*, tedy zda by bylo možné tento záznam používat jako důkazní prostředek¹¹⁵ v trestním řízení, jelikož současná úprava takovou možnost zapovídá. Dalším, taktéž ne zcela názorově jednotným (a taktéž kontroverzním) tématem, bude *účast soudu na úkonech v přípravném řízení*, tedy povolování určitých úkonů a osoby k tomu oprávněné. Obě témata se dotýkají samotných ústavních základů přípravného řízení trestního,

---

¹¹⁵ Český trestní řád nijak nerozlišuje mezi pojmem důkazní prostředek (v angl. jazyce „evidence“) a důkaz (v angl. jazyce „proof“), pro větší přehlednost však v této kapitole budu používat správnou terminologii spočívající v odlišení pojmů důkaz a důkazní prostředek.

příčemž ve zde vymezeném rámci často dochází ke střetu alespoň dvou základních lidských práv a k jejich následnému poměřování.

1. Záznam o podání vysvětlení

Úprava záznamu o podání vysvětlení je zakotvená v ustanovení § 158 odst. 3 písm. a), odst. 4 až 8 TrŘ a po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.¹¹⁶ výslovně umožňuje policejním orgánům požadovat vysvětlení nejen od fyzických, ale i právnických osob a státních orgánů, vysvětlení je podáváno ústně.¹¹⁷

Předmětná novela taktéž umožnila zcela poprvé, avšak pouze ve speciálních případech, použít záznam o podání vysvětlení v trestním řízení před samosoudcem jako důkazní prostředek, a to za podmínky souhlasu státního zástupce a obžalovaného. Tato možnost byla rozšířena zákonem č. 459/2011 Sb.¹¹⁸, který novelizoval trestní řád s účinností od 1. 1. 2012, aktuálně lze tedy použít předmětný záznam jako důkazní prostředek v prvostupňovém řízení před okresními i krajskými soudy, vždy za totožné podmínky jako v předchozí úpravě – souhlasu státního zástupce a obžalovaného. Na tyto změny by bylo možné nahlížet jako na podstatný krok vpřed právě za využitím (obecným, nikoli speciálním) záznamu o podání vysvětlení jako důkazního prostředku v trestním řízení, jelikož je zde možnost takového užití poprvé reálně připuštěna. Aktuálně se tak děje pouze za souhlasu obou stran trestního řízení a ke vzájemnému konsensu dojde zřejmě málokdy, pravděpodobně právě tehdy, když v tomto záznamu není nic podstatného ohledně rozhodnutí o vině a trestu nebo strany uzavřou již předem nějakou dohodu. Možnost využití úředního záznamu jako

---

¹¹⁶ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹¹⁷ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158 [Přijímání a prověřování oznámení a jiných podnětů]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1932.

¹¹⁸ Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

důkazního prostředku je přípustěna z povahy věci taktěž, pokud se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon.

Úřední záznam by tedy měl dle dikce § 158 odst. 3 písm. a) TrŘ primárně sloužit jako informační zdroj pro orgány činné v trestním řízení ohledně toho, jak dále postupovat v přípravném řízení. Vzhledem k tomu, co je uvedeno v předchozím odstavci, který pojednává o § 211 odst. 6 TrŘ a § 314d odst. 2 TrŘ, tak tento institut již nemůže být v současné úpravě pojímán jako „pouhý“ informační zdroj. Na jednu stranu je zde původní úprava týkající se záznamu o podání vysvětlení jako podpůrného institutu pro orgány činné v trestním řízení, ale k tomuto se přidává úprava umožňující využití záznamu o podání vysvětlení jako důkazního prostředku, což představuje zcela zásadní obrat co se týče potřeby úpravy a celkového zakotvení takového institutu. Pokud se jedná o prostředek využitelný v rámci dokazování, tak je třeba, aby úprava byla daleko důslednější, než je potřebné v případě prostředku informačního (avšak i jeho úprava by měla mít určitý standard, kterým si nejsem v současnosti zcela jistá¹¹⁹), který nelze využít v rámci soudního řízení při rozhodování o vině a trestu a ani s ním osobu podávající vysvětlení nijak konfrontovat. Opětovně zde zdůrazňuji, že se nemůžeme spoléhat na pouhou kontrolu ex post (zde například pomocí oboustranného souhlasu), vždy se primárně musí vycházet z kvalitní právní úpravy, následná kontrola nikdy nemůže mít takový efekt a rozsah jako prevence před tímto (spočívající ve správné formulaci právní úpravy), taktěž následná kontrola není nikdy stoprocentně schopna odhalit a napravit již způsobené následky.

V návaznosti na výše rozebírané rozšíření úpravy předmětného institutu a absenci současného zlepšení jeho právní úpravy bych zde ráda uvedla poznatky, jež dle mého názoru poukazují právě na nedostatky současné úpravy – tyto nedostatky však mají i přesah do právní úpravy záznamu o podání vysvětlení jako „pouhého“ informačního zdroje, tedy i pokud by nebyl využíván jako důkazní prostředek.

---

¹¹⁹ Zde nastíněnému tématu se budu věnovat více dále na této a následujících stranách.

- 1) Jako první uvádím již zmiňované nedostatečné ukotvení institutu záznamu o podání vysvětlení – a to jak ve vztahu k využití záznamu podání vysvětlení jako důkazního prostředku, tak ve vztahu k využití záznamu podání vysvětlení jako informačního zdroje. Takové nedostatečné ukotvení spočívá v tom, že současná právní úprava vytváří policejnímu orgánu prostor pro jistou míru libovůle při vzniku záznamu o podání vysvětlení. Pro příklad uvádím, že policejní orgán nemusí informovat advokáta, jako je tomu běžné při výslechu svědka¹²⁰, tudíž na samotný průběh dohlíží pouze policejní orgán, osoba podávající vysvětlení většinou nemá žádné povědomí, jak takové podání vysvětlení probíhá.

Absentuje zde tedy efektivní kontrola – ani státní zástupce již není schopen zpětně zkontrolovat, jak takové podání vysvětlení probíhalo a zda osoba skutečně uvedla ty informace, které jsou zde zaprotokolovány. Dále také není zcela jasné, zda je třeba záznam podepsat a pokud ano, tak na jakých místech, tedy zda se podepisuje i poučení o procesních právech a povinnostech či nikoliv, podpis zde představuje určitou záruku, že se se záznamem osoba podávající vysvětlení seznámila a taktéž, že jí byla předestřena možnost mít u výslechu advokáta, což se ne vždy děje, popř. o tom nemusí existovat žádný důkaz. V praxi se taktéž stává, že osoba podávající vysvětlení protokol pouze podepíše (již je nachystaný) místo toho, aby všechny skutečnosti policejnímu orgánu nadiktovala či je protokolace nedůsledná a mohou se zde nacházet chyby, někdy je dokonce nesrozumitelná.¹²¹ Může zde tedy nepochybně docházet k zásahům do občanských práv jednotlivce a tyto zásahy vzhledem k absenci efektivní kontroly nemusí vůbec vyjít najevo, což je špatně bez ohledu na to pro jaký účel se záznam o podání vysvětlení využije – pokud se však využívá v rámci dokazování, je tento problém ještě více umocněn a následky mohou být daleko závažnější.

---

¹²⁰ Zde z povahy věci samozřejmě neinformuje advokáta, ale obhájce.

¹²¹ KOUCKÝ, R. O úředním záznamu v trestním řízení v reakci na věcný záměr nového trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 9. 12. 2014 [cit. 14. 2. 2018].

2) Pokud nejsou splněny podmínky pro použití záznamu jako důkazního prostředku v soudním řízení, tak soud k tomuto nemůže (dokonce nesmí) přihlížet. Záznamy o podání vysvětlení se však nachází ve spisovém materiálu v rámci spisu, který má soudce k dispozici, čímž vzniká zcela paradoxní situace. Soudce, který bude mít konkrétní případ ve své gesci, prochází a studuje spis, přirozeně tak narazí i na všechny záznamy o podaných vysvětleních zde vyhotovených a lze předpokládat, že si tyto záznamy prostuduje. To že se v záznamech často nachází protichůdné informace¹²² oproti výpovědím¹²³ či informace, které ve výpovědích nenajdeme vůbec, je poměrně známá věc (ač to tak samozřejmě být vždy nemusí). S ohledem na to, co jsem teď zde uvedla – můžeme se stoprocentní jistotou konstatovat, že takové informace soudce skutečně nemohou ovlivnit a nebude je brát při svém rozhodování v potaz? Osobně bych se přiklonila spíše k té druhé možnosti. Samozřejmě není možné, aby na tomto soudce postavil svoje rozhodnutí, ale věřím, že pokud se bude jednat o ne zcela jasný případ, tak bude znalostí informací získaných ze záznamů o podání vysvětlení alespoň částečně ovlivněn, ať již přímo nebo nepřímo. Což je samozřejmě z hlediska nastavení celého systému trestního práva procesního špatně – vyargumentováno by mělo být vše v rámci odůvodnění, a myslím, že se jedná o další známku úpravy, jež není zcela dotažená do konce.

3) Pokud se zaměříme v rámci institutu záznamu o podání vysvětlení na v přípravném řízení velmi diskutovanou a podstatnou zásadu rychlosti, tak právě záznam o podání vysvětlení obsahuje nejvíce cenné informace, zejména z hlediska zásady rychlosti. Jednak se jedná o informace, které jsou orgánům činným v trestním řízení dostupné v bezprostředním časovém odstupu od spáchaného skutku, což znamená, že orgány činné v trestním řízení mohou začít ihned jednat, tedy postupovat dále

---

¹²² Osoba podávající vysvětlení velmi často obsah svého sdělení mění pod vlivem svého právního zástupce.

¹²³ Ať už se jedná o výpovědi svědků či obviněných.

v přípravném řízení co se týče včasného vyhledání a zajištění nových důkazů či informací od dalších osob. Zadruhé se jedná o informace, které jsou zaznamenávány v krátkém¹²⁴ časovém odstupu od prověřovaného či vyšetřovaného skutku (události), z čehož logicky plyne, že osoba podávající vysvětlení má vše relativně „čerstvě“ v paměti a může tak popsat věci dopodrobna a přesně. Dle mého názoru představuje skutečně veliký problém to, že osoba jde v postavení svědka¹²⁵ podat svoji svědeckou, a tedy důkazně použitelnou výpověď běžně např. až půl roku po události, což je z hlediska zásady rychlosti řízení opravdu tristní, jelikož jsem přesvědčená o tom, že zde by šlo skutečně jednat a tento problém alespoň částečně vyřešit.

Jak jsem již uváděla, komplexně zrychlit celé trestní řízení často není možné, ale existují zde jednotlivé fragmenty, v jejichž rámci se změna sama nabízí, je však třeba tohoto využít. Dovedu si představit situace, kdy podání výpovědi po půl roce bez problémů postačuje, najdeme zde ovšem i řadu případů, kdy je taková výpověď již zcela okleštěná, v důsledku čehož je její důkazní hodnota mizivá, ač bezprostředně podaná výpověď či vysvětlení totožnou osobou mohly působit zcela jinak a stát se v rámci dokazování rozhodným důkazem. Byla jsem i svědkem situací, kdy obžalovaní zcela jasně využívali toho, že se výslech konal s velkým zpožděním a o věcech, které si mohli pamatovat, a se kterými mohli být konfrontováni, tvrdili, že si je v důsledku velkého časového odstupu nepamatují.

Těmto všem komplikacím by bylo možné předejít právě včasnými výpověďmi/vysvětleními, kde by k takovým situacím docházet nemohlo. Ostatně jsem toho názoru, že k takovým situacím by docházet nemělo nikdy. To že se soudní jednání z důvodu jejich časové náročnosti protáhnou na delší časový úsek je pochopitelná věc, k naplnění všech

---

¹²⁴ Tato doba se liší případ od případu, jedná se ale o nejrychlejší možný způsob získání informací o prověřovaném či vyšetřovaném skutku včetně jejich oficiálního zaznamenání.

¹²⁵ Popřípadě podává svoji výpověď obviněný.

zásad trestního procesu je třeba provést řádně dokazování a další úkony. Ale to že by svědci nemohli podat důkazně použitelné výpovědi či vysvětlení již ze začátku celého trestního řízení, aby se předešlo komplikacím spojených se snižováním kvality a důkazní hodnoty vypovězených informací, je pro mě věc nepochopitelná.

- 4) V návaznosti na výše uvedené nedostatky (zejména na bod 1) a 3)) bych chtěla taktéž zmínit jeden z podstatných rozdílů mezi výsledkem svědka a podáním vysvětlení, který nepovažuji za zcela správný a má dle mého názoru vliv na mnohé negativní jevy, jež se pojí se záznamem o podání vysvětlení (například se „díky“ této své vlastnosti nepovažuje obecně za vhodný důkazní prostředek¹²⁶). Předmětný rozdíl spočívá v tom, že pokud osoba podávající vysvětlení vědomě uvádí nepravdy o podstatných okolnostech pro rozhodnutí nebo je zamlčí, tak nemůže spáchat trestný čin křivé výpovědi dle § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, za nějž je možné uložit trest odnětí svobody, ale pouze přestupek křivého vysvětlení dle § 6 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, za nějž lze uložit pouze pokutu, a to v maximální výši 50.000,-Kč. Je tedy znatelné, že v případě konání přestupkového řízení hrozí pouze velmi slabá sankce – oproti tomu, co je možné udělit jako trest v řízení trestním, z čehož plyne, že „motivace“ vypovídat pravdivě je daleko vyšší při výsledku. Navíc si nejsem jistá, do jaké míry lze reálně postihnout osobu, která při podání vysvětlení vědomě uvádí nepravdy, když záznam nelze použít v rámci dokazování, což znamená, že se s ním v řízení pracuje zejména na jeho počátku a bere na něj ohledy primárně policejní orgán¹²⁷, nepravda zde uvedená může vyjít najevo třeba až za půl roku nebo za rok a nejsem si

---

¹²⁶ Na to je velmi často navázaný argument, že by nebylo vhodné zavádět trestní odpovědnost z důvodu informační povahy záznamu, myslím si však, že problémem není jeho informační povaha, ale poměrně vágní úprava, kdy si může policejní orgán dělat téměř co chce a vysvětlení může být osobou kupříkladu jen podepsáno, což by pak představovalo skutečný problém. Tato úvaha nás pouze opětovně vrací k bodu 1), kdy říkám, že je právní úpravu třeba změnit, aby k tomuto docházet nemohlo. Pak zde nebude ani problém ohledně zakotvení trestní odpovědnosti.

¹²⁷ Státní zástupce se záznamem o podání vysvětlení pracuje samozřejmě rovněž, ale v praxi při prvotním postupu běžně jedná právě policejní orgán.

jistá, zda je zde někdo mající čas se tímto zaobírat¹²⁸ – v některých případech tedy může být motivace vypovědět pravdu zcela nulová, jelikož zde neexistuje reálná hrozba trestu.

- 5) Na základě uvedeného rozdílu v bodě 4) mezi výpovědí a podaným vysvětlením bych zde na závěr tématu týkajícího se záznamu o podání vysvětlení chtěla uvést poznatek, který je dle mého názoru jeden z těch nejproblematictějších (alespoň z mého pohledu). Osoba, jež něco vypověděla v rámci záznamu o podaném vysvětlení, který se z jeho podstaty pořizuje dříve než výpověď, se může ve své výpovědi od této výpovědi odchýlit, a to bez jakéhokoliv postihu či zodpovědnosti za původní výpověď¹²⁹. Tento úřední záznam je navíc nepoužitelný v rámci dokazování¹³⁰, tudíž ani není reálné osobu s rozporu mezi jejím podaným vysvětlením a následnou výpovědí nikterak konfrontovat. Když tedy advokát zjistí, že jeho klient nepodal zcela „korektní“ vysvětlení, jednoduše ho navede, co při výpovědi změnit či zda vůbec vypovídat. To že v rámci podání vysvětlení bylo uvedeno zcela něco jiného, podle čehož dosud mohl policejní orgán v rámci přípravného řízení jednat a brát na tyto skutečnosti ohled je najednou zcela bezpředmětné a bezvýznamné. Zároveň nejsou brány ohledy ani na skutečnost, že se v rámci záznamu o podání vysvětlení mohla tato osoba k činu přiznat či uvést informace důležité pro rozhodnutí o vině a trestu týkající se této či jiné osoby.

Rozhodně zde nechci ani v nejmenším popírat právo jednotlivce na změnu výpovědi či její popření, ale myslím, že je velmi důležité, aby bylo možné každého¹³¹ konfrontovat se vším, co v rámci trestního řízení uvede, musí zde existovat jistá odpovědnost jednotlivce, lépe se taktéž bude dotvářet celkový obraz o případných okolnostech prověřovaného,

---

¹²⁸ A to je ještě třeba vzít v potaz samotnou právní náročnost prokazování úmyslu v případě uvedení nepravdy.

¹²⁹ Samozřejmě, že zde připadá v úvahu správně-právní odpovědnost, ale již v bodě 4) jsem popsala důvody, proč si myslím, že se tato odpovědnost uplatní pouze velmi sporadicky.

¹³⁰ Krom speciálních případů, které jsem vymezovala výše v této podkapitole.

¹³¹ Až na výjimky vymezené zákonem, tedy například děti či nemocné osoby a podobně.

resp. vyšetřovaného skutku. V současnosti zde existuje jakási „zed“ oddělující záznam o podání vysvětlení od zbytku řízení a pokud se podezřelý či obviněný osobě „nezadaří“ na první pokus v rámci podání vysvětlení, má možnost reparátu při výsleších, což se mi jeví zejména z hlediska kontinuity přípravného řízení a cíle celého trestního řízení zcela špatně –v podstatě došlo k vytvoření jisté ochrany pro ty, co uvádí nepravdy a různé klamy.

2. Účast soudu na úkonech v přípravném řízení

Účast soudu na úkonech v přípravném řízení zahrnuje zejména pravomoc při rozhodování ohledně povolení či nepovolení postupů, které by měly představovat ty nezávažnější zásahy do občanských práv a svobod, frekventovanými jsou v rámci soudního povolování odposlechy a záznamy telekomunikačních zařízení, kterým bych se zde chtěla věnovat, jelikož považuji celý „povolovací“ postup za poměrně problematický a z hlediska aplikační praxe ne vždy zcela správný.

Pokud se podíváme na současnou úpravu a její poslední významné změny provedené novelou č. 177/2008 Sb.¹³², tak vzhledem k tomu, že odposlechy představují zásah do práva vymezeného v čl. 13 Listiny základních práv a svobod, jenž stanoví že *„Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.“*¹³³ a taktéž sem můžeme podřadit i čl. 10 Listiny základních práv a svobod, tak předmětná novela přinesla zpřísnění této úpravy, jež spočívalo zejména v povinnosti průběžně vyhodnocovat, zda stále trvají

---

¹³² Zákon č. 177/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 88 [Důvody nařízení a postup]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1192.

důvody, které zde byly v době vydání příkazu k povolení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a taktéž se zde nově objevuje informační povinnost vůči osobě uživatele odposlouchávané stanice po pravomocném skončení věci. Tímto je tedy opět o něco více zdůrazněna role odposlechů jako ultima ratio, kdy je třeba respektovat v případě jejich užívání zásadu subsidiarity, tedy využívat je až v případech, kdy nelze dosáhnout sledovaného účelu jinak popřípadě bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.¹³⁴

V České republice se klade skutečně velký důraz na to, aby byla zajištěna ochrana soukromé sféry fyzických osob. Nejen že k takovému povolení¹³⁵ musí dojít prostřednictvím soudu, ale výsledný příkaz k odposlechu¹³⁶ být i řádně odůvodněn, což v jiných evropských zemích s obdobnými právními úpravami běžné není¹³⁷, takové odůvodnění by mělo představovat brzdu pro nadužívání odposlechů. Při samotném povolování je taktéž potřeba soudu předložit dostatečné množství informací, které důkazně postačují pro odůvodněné povolení konkrétního odposlechu.¹³⁸

V praxi je ale údajně vše často jinak a podklady, které jsou velmi stručné, předává policejní orgán, nikoliv státní zástupce a soud o těchto věcech rozhoduje velmi vágně. Při četbě jednoho odborného článku jsem narazila i na názor, že představitelé policejních orgánů činných v trestním řízení uvádí, že se v podstatě má jednat o jediný prostředek ke zjišťování trestné činnosti, o čemž zde autor výrazně pochybuje a uvádí, že „...co by chudáci policisté dělali před érou mobilních telefonů? Asi nic“.¹³⁹ Já si však zas kladu otázku, zda autor tohoto

---

¹³⁴ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

¹³⁵ Ve formě příkazu k odposlechu.

¹³⁶ V případě příkazu k odposlechu se jedná o rozhodnutí sui generis v trestním řízení, nejde o usnesení ve smyslu § 119 odst. 1 TrŘ ani o opatření, což je ostatně konstantně judikováno, stěžejním judikátem je v tomto případě usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 7. 1995, sp. zn. Tzn 24/95.

¹³⁷ VÁVRA, L. Povolování odposlechu a jejich použitelnost v trestním řízení. *Právní prostor* [online]. Publikováno 14. 6. 2017 [cit. 12. 3. 2018].

¹³⁸ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M., § 88 [Důvody nařízení a postup]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1192-1221.

¹³⁹ SOLIL, J. K otázce legálnosti odposlechu. *Právní prostor* [online]. Publikováno 21. 10. 2014 [cit. 18. 2. 2018].

článek skutečně zohlednil všechny okolnosti, a to z pohledu obou stran. Velmi důležitým faktorem dnešní doby je rychlý technický pokrok mající vliv na téměř všechny myslitelné oblasti, trestnou činnost nevyjímaje. Je důležité brát v potaz skutečnost, že se trestná činnost přesouvá do oblastí, které ještě před dvaceti lety působily spíše jako sci-fi, ale dnes jsou denním chlebem kriminalistů a státních zástupců, kteří se snaží hledat nové způsoby, jak takovou trestnou činnost efektivně odhalovat a jejích pachatele řádně potrestat. Proto se mi jeví jako poněkud krátkozraké si pokládat otázku, co by policisté dělali před érou mobilních telefonů – pokud zde policisté nemohli odposlouchávat mobilní telefony (protože téměř nebyly dostupné), tak samozřejmě pachatelé trestné činnosti je taktéž neměli k dispozici a mohli stejný systém zneužívat nepoměrně méně. A to je přesně ten aspekt, na který tu chci poukázat – nemůžeme být za pachatele trestné činnosti deset kroků pozadu, ale deset kroků dopředu. Pokud chceme efektivně předcházet trestné činnosti či ji odhalovat, musíme mít k tomuto kvalitní prostředky a nesmíme se brzdit vlastní právní úpravou, ať už její nedostatečnou formulací a neurčitými právními pojmy či naopak jejím přepjatým formalismem.

Jak jsem již uvedla výše, tak vzhledem k rychlosti technologického vývoje v současné době se stávají odposlechy daleko více větší a potřebnější součástí trestního práva, než tomu bylo kdy dříve a mám za to, že tato potřeba bude stále vzrůstat. Ač souhlasím se subsidiárním postavením odposlechů a nechci zde popírat jejich možné nadužívání, tak je dle mého názoru skutečně důležité přihlížet k současným „trendům“ při páchání trestné činnosti, která se neustále posouvá do oblastí velmi technologicky vyspělých a pokud současná úprava bude stát stále na stejné místě z hlediska povolování odposlechů a nejdůležitějším tématem bude stále to, že těmito postupy nesmí dojít k zásahu do základních lidských práv, tak zde není naděje na větší a hlavně smysluplný posun kupředu. Samozřejmě že ochrana základních lidských práv tvoří podstatu a základy jakéhokoliv právního řádu a k jejich ochraně musí být přistupováno maximálně důsledně, ale jsem přesvědčená, že samotným pácháním trestné činnosti dojde na lidských právech jednotlivců (typicky v postavení poškozeného) k daleko

větším a často již nenavratitelným újmám, kterým by bylo možné v některých případech předejít. A takové porovnávání a úvahy mi v těchto případech velmi často chybí, jednoduše řečeno – to vědomí, že každá rovnice má dvě strany. Nemůžeme se tedy zaobírat pouze základními lidskými právy potenciálních pachatelů, ale taktéž základními lidskými právy potenciálních poškozených a obětí, tito by v tomto případě měli být chráněni ještě důsledněji, jelikož jsou daleko zranitelnější a do celé situace se v drtivé většině případů dostanou zcela bez vlastního zavinění.

Vyskytují se zde tedy dvě roviny – pokud v rámci aplikační praxe dochází dle občasných ohlasů k ohýbání či obcházení zákonných norem, což svědčí o ne zcela správně vymezené úpravě, tak by mělo v tomto směru dojít k určitým změnám. Druhou rovinu představuje zejména celkový mechanismus povolování odposlechů. Často se v současnosti jedná o skutečnosti nenahraditelné pro trestní stíhání, přičemž zejména na jejich základě lze rozhodnout. Nejsm si tedy zcela jistá, zda je současný institut odposlechů nastaven v nejlepší možné formě vzhledem k aktuálním možnostem, celkovému technologickému vývoji a společenským poměrům. Mám za to, že tato právní úprava poněkud ustrnula v určité době a bylo by třeba ji zase posunout vpřed, tudíž pozměnit, resp. vylepšit.

C. Diferenciace přípravného řízení trestního

O zkráceném přípravném řízení je pojednáváno již výše¹⁴⁰ ve vztahu k zásadě rychlosti trestního řízení a jeho možnému prodlužování, jež spatřuji jako problematické a často v rozporu se zásadou rychlosti. Co se týče samotné idey institutu zkráceného přípravného řízení, tak v této žádný problém nevidím, naopak, takový institut se mi jeví jako velmi dobrý krok v před v rámci úpravy přípravného řízení trestního – ale za předpokladu, že se bude reálně dodržovat to, na základě čehož tento institut vznikl – tedy jeho hlavní účel, a tudíž bude v souladu s tímto fungovat.

---

¹⁴⁰ V podkapitole „A. Zásada rychlosti a její praktická aplikace“.

Zde bych se chtěla věnovat druhé výjimce ze standardního přípravného řízení, a to přípravnému řízení s rozšířeným vyšetřováním, v praxi označované zejména jako rozšířené přípravné řízení, ohledně něhož panují v rámci odborné veřejnosti poměrně časté diskuze¹⁴¹. Frekventovanou otázkou je zejména, zda je vůbec správné přípravné řízení v takové formě konat, jedná se tedy o samotnou existenci tohoto relativně nového institutu.¹⁴²

Přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním se od standardního přípravného řízení z hlediska provádění nijak diametrálně neodlišuje, reálně zde existují tři základní rozdíly, na jejichž základě lze tyto dvě formy přípravného řízení odlišit. Jednak se tyto rozdíly týkají změny právní kvalifikace v průběhu rozšířeného vyšetřování, dále je prodloužena lhůta pro skončení vyšetřování ze tří měsíců, počítaných od zahájení trestního stíhání, běžných u standardního přípravného řízení, na měsíců šest. Posledním rozdílem je neaplikovatelnost ustanovení § 164 odst. 1 TrŘ, které standardně zapovídá možnost obecného provádění výslechů svědků v přípravném řízení, ze kterého existují pouze určité výjimky¹⁴³. V rámci této formy je tedy pouze na zvážení policejního orgánu a státního zástupce, zda provedou výslechy svědků již v rámci přípravného řízení nebo se budou konat až v řízení před soudem. V čem však existuje zásadní odlišnost mezi těmito typy řízení je to, pro které trestné činy jsou vedeny a jaký by tímto měly plnit účel.

Opětovně zde ale vzniká poměrně velký prostor pro obcházení zákona – pokud je zahájeno přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním a v jeho průběhu vyjde najevo, že právní kvalifikace skutku je odlišná, než bylo původně uvedeno a k řízení není v prvním stupni příslušný krajský soud, vyšetřování je změněno na standardní a provedené výslechy svědků lze stále používat. Jen pokud by bylo

---

¹⁴¹ Ostatně jako o drtivé většině ostatních institutů, které v této práci rozebírám.

¹⁴² Nové vymezení přípravného řízení, kdy došlo k jeho rozčlenění na standardní, zkrácené a rozšířené, bylo provedeno zákonem č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁴³ Tyto výjimky se týkají situací, kdy se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon či výslech osoby mladší patnácti let, popřípadě také osoby, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat či reprodukovat informace jsou pochybnosti, resp. by na osobu mohl být z důvodu její výpovědi vyvíjen nátlak.

prokázáno obcházení zákona (v případě čistě účelové kvalifikace pro zahájení přípravného řízení s rozšířeným vyšetřováním a takto umožněným prováděním výsledků), tak není možné tyto výsledky využít.¹⁴⁴ Já si však kladu otázku, zda a jak často je možné takové obcházení skutečně a bez pochybností prokázat a zda ve výsledku existuje funkční nástroj pro eliminaci popsaneho obcházení zákona, který se reálně využívá a není jen uváděn jen v literatuře.

Stěžejní otázkou v tomto případě je, zda je správné, že rozšířené přípravné řízení je nastaveno takto široce. Prvním tématem v rámci otázky vymezené v předchozí větě je šestiměsíční lhůta pro skončení vyšetřování. Je důležité uvést, že tato lhůta není konečná, je možné ji prodloužit, což je poměrně paradoxní – pro standardní i rozšířené přípravné řízení jsou stanoveny lhůty pro skončení, jež tyto řízení navzájem odlišují (zákonodárce odlišuje rozšířené přípravné řízení jako specialitu pro tu nejzávažnější a zejména nejsložitější kriminalitu), ale zároveň je možné jejich téměř libovolné prodlužování v souladu s dikcí ustanovení § 167 odst. 2 a 3 TrŘ, což není úplně logické. Standardní přípravné řízení tedy může trvat déle než přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním, které však umožňuje vyslyšet osoby v postavení svědka na základě složitosti zde vyšetřované kriminality, tato složitost je však dopředu obecně vymezena v zákoně – v praxi tak nemusí být vždy pravidlem, že konkrétní trestný čin vyšetřovaný v rozšířeném přípravném řízení je složitější a časově náročnější než trestný čin vyšetřovaný ve standardním přípravném řízení. Je zde tedy uměle nastavený předpoklad, že přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním bude trvat delší dobu, na základě čehož je umožněno pořizovat svědecké výpovědi, aby nedocházelo s narůstajícím časem ke snižování jejich důkazní hodnoty, pokud se však na zcela totožnou dobu prodlouží standardní přípravné řízení, tak stále můžeme pořizovat pouze záznamy o podání vysvětlení (pokud tedy nemáme odůvodněnou jednu ze zákonných výjimek) a výpovědní hodnota případných důkazů nám klesá. Tento

---

¹⁴⁴ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 169 [Rozsah vyšetřování nejzávažnějších a některých dalších trestných činů]. In: ŠÁMAL, P., GRÍVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2175.

nesoulad svědčí dle mého názoru o ne zcela správné koncepci úpravy přípravného řízení spočívající v oddělení řízení s rozšířeným vyšetřováním.

Druhé téma, které bych chtěla zmínit je samotná aplikační praxe a respektování zákonných ustanovení institutu. V literatuře se nachází zmínky o tom, že v praxi není zcela reflektováno ustanovení § 169 odst. 1 TrŘ, které stanovuje, že „*policejní orgán provádí důkazy v rozsahu, který je nezbytný pro podání obžaloby nebo pro jiné rozhodnutí státního zástupce*“ a dokazování se provádí zcela mimo tento požadavek, kritérium nezbytnosti, tedy jsou prováděny i důkazy, které by mohly být prováděny až v řízení před soudem. Tento stav se dá přirovnat co se týče rozsahu dokazování stavu před datem 31. 12. 2001.¹⁴⁵ Těžiště dokazování zde tedy stále leží v přípravném řízení, kde se provádí drtivá většina důkazů, a jedná se tak o stav, který se téměř každá novela trestního řádu snaží již řadu let vyloučit, což neodvratně naznačuje, že buď úprava tohoto institutu byla zcela zcestným krokem a zákonodárce naprosto pominul „chtěnou“ koncepci trestního řízení s těžištěm dokazování v hlavním líčení, nebo naopak tato koncepce představuje nereálný požadavek pro český trestní proces.

D. Problematika zveřejňování informací a nahlížení do spisů

Posledním tématem, na které bych zde chtěla poukázat, a které taktéž považuji v rámci přípravného řízení za velmi významné, avšak jeho úpravu ne zcela dotaženou do ideálního konce, je úprava nahlížení do spisů a zveřejňování informací, oboje v rámci přípravného řízení, a to v kontextu velmi aktuálního tématu neustálých úniků informací ze spisů, které se však na veřejnost v tomto stadiu trestního řízení nikdy neměly dostat.

Nejenže úniky takových informací poškozují samotné trestní řízení, ale vytváří i velmi špatný mediální obraz, a to nejen tím, že vůbec k takovým únikům

---

¹⁴⁵ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014., s. 323.

dochází a veřejnost vidí, že zde je tedy reálná možnost, aby k tomuto došlo, což značně snižuje důvěru v justici a respekt vůči právnímu systému, ale i skutečnost, že často uniknou informace vytržené z kontextu a následně dochází k jejich hodnocení osobami neznalými skutkových okolností případu (a často ani základy práva), tudíž se pak taková diskuze v médiích přenesla až do absurdních rovin, kde již není možnost uvést vše na pravou míru a výsledek tohoto je obdobný jako v přechodném případě – velmi špatný mediální obraz a nedůvěra v českou justici. Vrcholem této pyramidy mohou být občasné výroky politiků na adresu právního systému, kteří v rámci snahy o zachování si zbytků vlastní důvěryhodnosti pronášejí populistické fráze, jimiž zpochybňují vše kolem sebe, na což v dnešní době lidé slyší. Tyto výroky by byly za normálních okolností nejspíše i úsměvné, ale ve světle výše zmiňovaných úniků, zejména pokud vezmeme v potaz občasnou mediální dezinformační kampaň, nemusí takový výrok upadnout ve všeobecný posměch, ale spíše ve všeobecný respekt.

Aby bylo možné výše uvedenému předcházet, jelikož likvidace následků je daleko náročnější a zdoluhavější proces, často bych řekla že i nereálný, je důležité si klást otázku odkud a jakým způsobem mohou takové informace unikat. První rizikovou oblastí je samotné nahlížení do spisů upravené trestním řádem jakožto procesním předpisem, druhou možnost zde představuje poskytování informací o trestním řízení veřejnosti samotnými orgány činnými v trestním řízení, třetí rizikovou oblast představuje zejména manipulace se spisem osobami uvnitř jednotlivých článků státní správy.

1. Úprava nahlížení do spisů

Právo na nahlížení do spisů je v zákonné rovině trestního práva zakotveno v ustanovení § 65 TrŘ¹⁴⁶, jež přiznává takové právo obviněnému, poškozenému a zúčastněné osobě, včetně jejich obhájců a zmocněnců. Jiné osoby by byly oprávněny nahlížet do spisu pouze za souhlasu předsedy senátu a v přípravném

---

¹⁴⁶ Základní zakotvení takového práva v rámci práva ústavního nalezneme v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

řízení za souhlasu státního zástupce či policejního orgánu a souběžné podmínky potřebnosti takového nahlížení k uplatnění jejich práv.

Omezení práva na nahlížení je obecně možné v přípravném řízení, kdy může být právo na nahlížení do spisu ze závažných důvodů odepřeno¹⁴⁷, takové důvody jsou spatřovány v „*konkrétní možnosti ohrožení, popř. zmaření výsledků přípravného řízení, zejména že by se mohla narušit objektivnost důkazů, takovým důvodem u poškozeného by mohla být okolnost, že bude nutno poškozeného vyslechnout jako důležitého svědka a že by nahlédnutím do spisů mohla být snížena hodnota tohoto důkazu*“.¹⁴⁸ Předčasné zveřejnění konkrétních skutečností a dosavadních výsledků přípravného řízení by mohlo ztížit, dokonce i zmařit objasnění celé trestní věci a usvědčení pachatele, tudíž je nutné velmi důkladně zvažovat a analyzovat, jaké informace a v jakém rozsahu budou zpřístupněny a jestli vůbec k takovému zpřístupnění v průběhu přípravného řízení dojde.

2. Poskytování informací o trestním řízení

Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti na základě zákonných ustanovení § 8a až § 8d TrŘ. Poskytnutí těchto informací mají právo odepřít z důvodu ochrany zvláštních zájmů či si státní zástupce může vyhradit právo poskytnou určité informace a policejní orgán je tak může uveřejnit jen s jeho souhlasem.¹⁴⁹ Jedná se tedy o řádný způsob komunikace s veřejností, kdy má docházet ke zveřejňování relevantních informací přímo od zdroje a zároveň k tomuto dochází v souladu s ochranou soukromí jednotlivců.

Právě ustanovení § 8a odst. 1 TrŘ stanoví, že se nesmí zveřejňovat údaje o osobách, které mají v rámci trestního řízení určité postavení, tedy například osoba, proti které se řízení vede či poškozený nebo svědek. Tento paragraf realizuje požadavek čl. 10 Listiny základních práv a svod, který stanovuje, že „*každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a*

¹⁴⁷ § 65 odst. 2 trestního řádu.

¹⁴⁸ ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T. § 65 [Právo nahlížet do spisů]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 702.

¹⁴⁹ § 8a odst. 3 trestního řádu.

rodinného života“ a taktéž, že „má každý právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“

Tato úprava poskytuje dle mého názoru zejména státnímu zástupci silný nástroj pro komunikaci s veřejností spočívající v možnosti uveřejňovat informace dle jeho uvážení a veřejnost srozumitelně seznamovat s postupem v případě, taktéž možnost odůvodňovat svoje rozhodnutí a vysvětlovat, proč zvolil či nezvolil konkrétní řešení. Nabízí se i možnost vyvracet spekulace zveřejňované v médiích či samotnými obviněnými, resp. obžalovanými a jejich právními zástupci. Zde bych se však chtěla pozastavit a zmínit informaci, které se mi dostalo, a to, že někteří státní zástupci k tomuto uvádí, že příslušná ustanovení¹⁵⁰ jim neumožňují vyvracet spekulace médií či nařčení ze strany obhajoby, jen informovat o průběhu trestního řízení. Mám však za to, že při výkladu pojmu „informace o trestním řízení“, tedy o stavu a procesech v něm probíhajících, není nijak vyloučeno uvést na pravou míru, jak to s tímto stavem a těmito procesy skutečně je. Ostatně tento institut byl vytvořen právě k informování veřejnosti a realizování ústavního práva na informace, s čímž samozřejmě může souviset i dementování nepravdivých informací. Pokud však jsou státní zástupci takto na pochybách, měl již být podán podnět k Nejvyššímu státnímu zastupitelství ohledně posouzení této otázky, aby mohlo následně dojít k vydání výkladového stanoviska.

Pokud se vrátím k využívání institutu poskytování informací o trestním řízení, tak nejsem přesvědčená, že je tento institut využíván tak, jak by bylo v současné době vhodné (a to i s ohledem na to, pokud by tedy státní zástupci mohli zveřejňovat pouze informace o řízení v užším slova smyslu), tedy podávání častých, srozumitelných a jasných informací, na jejichž základě si bude moci veřejnost utvořit objektivní náhled na probíhající řízení. Vzhledem k tomu, že si lze informace v současnosti dohledat během pár vteřin (běžně však bez ohledu na jejich relevanci), je dnes obecně nutné informovat v daleko větší frekvenci ve formě krátkých a „úderných“ zpráv. Pokud se zde něco nezmění a orgány činné

---

¹⁵⁰ Viz § 8a až § 8d trestního řádu.

v trestním řízení nevylepší svoji strategii a přístup, tak mám obavy, že budou zaostávat stále více, což by mohlo mít v dlouhodobém výhledu velmi negativní důsledky.

V návaznosti na výše uvedené se jako další velké negativum jeví v praxi se vyskytující situace, kdy jsou zveřejňovány informace, které nebyly poskytnuty ke zveřejnění žádným orgánem činným v trestním řízení, typicky odposlechy telekomunikačního provozu, výslechy či informace ohledně zahájení trestního stíhání. V těchto případech běžně dochází k uveřejnění detailních informací týkajících se trestní věci. Krom samotného úniku informací, který zde samozřejmě vytváří jádro problému a je důležité při jeho odstraňování začít zde, tak ale vidím další problém týkající se sdělovacích prostředků. Ty nejenže informace zveřejňují či poskytují prostor pro jejich zveřejnění, ale také odmítají prozradit zdroj svých informací. *„Někdy proto, že mylně usuzují (médiá), že pokud byl odposlech povolen soudem, nic nebrání jeho zveřejnění, jindy jsou si vědomy nezákonnosti postupu, avšak nechtějí přijít o svůj nenahraditelný zdroj atraktivních a věrohodných informací.*¹⁵¹ Média by spíše mohla (alespoň částečně) tvořit jakousi „záchytnou síť“ pro uniklé informace, zejména ty z citlivých či velkých kauz, aby nedocházelo k dalšímu poškozování trestního řízení. Je ale zřejmé, že zde pro tyto subjekty zcela absentuje ať už pozitivní či negativní motivace, tudíž by bylo vhodné nějakou vytvořit, k čemuž se dostanu v následující kapitole.

3. Manipulace s trestními spisy v rámci samotných orgánů činných v trestním řízení

Osoby oprávněné k manipulaci se spisem jsou v počátcích trestního řízení pouze policejní orgán a státní zástupce, spis může mít k dispozici i soudce, pokud vydává například příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Přestože tyto osoby by měly mít zájem na rychlém, zákonném a bezproblémovém

---

¹⁵¹ VANTUCH, P. Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 4, str. 17-30.

průběhu přípravného řízení v podstatě nejvíce, tak k únikům frekventovaně dochází právě v tomto stadiu trestního řízení.

Důkazem obávané skutečnosti, že tyto úniky mohou pocházet skutečně od orgánů činných v trestním řízení je následující. Se záznamy o uskutečněných odposleších jsou na počátku celého řízení obeznámeny pouze orgány činné v trestním řízení (současně za předpokladu, že nahlížení do spisů není umožněno, jinak by se nám okruh potenciálních disponentů s těmito materiály rozšiřoval o další osoby, například obviněné, jejich právní zástupce, poškozené a další). Opakovaně však docházím k únikům právě takových informací – na internetových portálech se občas vyskytují doslovné přepisy odposlechů, a dokonce i originální audiozáznamy odposlechnutých hovorů, ať už částečné či v celém jejich rozsahu.

K zamyšlení je také skutečnost, že k tomu dochází i v době, kdy zatím není zcela jasné, zda skutečně dojde k zahájení trestního stíhání, nebo naopak k odložení věci.¹⁵² V tomto případě skutečně nemůže dojít k úniku informací prostřednictvím obhájce, jelikož podezřelá osoba nemá postavení obviněného, a tudíž nemůže mít žádného obhájce, který by nahlížel do spisů.

Zároveň je velmi těžké hledat mezi těmito orgány možného viníka a svalovat vinu na jednu či druhou instituci. Velmi alarmující je však stav, kdy k reálnému odhalení a potrestání pachatelů v podstatě nedochází¹⁵³ a pokud ano, tak se jedná skutečně o jednotky případů. Výsledný signál každému je tedy takový, že pokud by ke spisovým informacím měl kdokoliv přístup či je nějakým způsobem odcizil a následně je poskytne libovolnému periodiku za úplatu ke zveřejnění, tak zůstane s velkou pravděpodobností nepotrestán.

V rámci orgánů činných v trestním řízení bych ještě chtěla speciálně poukázat na zde působící administrativní pracovníky, u nichž může být dle mého názoru riziko poměrně velké. Nejenže ke spisům mají většinou samostatný přístup, a tedy i příležitost, jak nepozorovaně odcizit informace s velkou šancí

---

¹⁵² VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechů v médiích. *Právní rádce* [online]. Publikováno 28. 5. 2008 [cit. 20. 2. 2018].

¹⁵³ KOUKAL, J.: Úniky informací: všichni bijí na poplach, ale nic nedělají. *Právo*. NEWTON Media, a.s., publikováno 19. 11. 2007, str. 5.

nebýt odhalen, jelikož osob v postavení administrativní podpory manipulujících se spisy se zde vždy nachází více. Taktéž je důležité zmínit jejich platové ohodnocení, které lze zařadit spíše do podprůměrné kategorie, tudíž vidina přivýdělku, ač nemorálního, může v těchto situacích velmi snadno převážít.

Motivace může být rozličná, ale odhaduji, že ve velké části případů se jedná o již zmíněnou motivaci finanční, kdy informátor obdrží odměnu za prodej neveřejných informací. Může zde být také snaha o diskreditaci určité osoby či poškození samotných orgánů činných v trestním řízení.¹⁵⁴ Na tyto příčiny by bylo nutné se zaměřit v rámci úvah nad novou úpravou, jelikož tento stav považují za alarmující – sice můžeme v rámci diskuze nad potenciálním novým trestním řádem uvažovat nad lepší úpravou, změnami či zrušením řady institutů a přemýšlet, jak řízení celkově zdokonalit, ale pokud dochází k narušování samotného účelu přípravného řízení a tímto i celého trestního řízení, včetně difamace orgánů činných v trestním řízení, tak bych řešení takového problému stavěla do těch nejvíce předních pozic.

E. Současný stav rekodifikace trestního procesu

Již mnohokrát jsem v této práci zmiňovala dlouholetou snahu o rekodifikaci trestního práva procesního ve formě nového trestního řádu, tudíž bych zde chtěla zmínit současný stav¹⁵⁵ snah o nový trestní řád. Návrh části nového trestního řádu v současnosti existuje – byl zpracován pracovní skupinou Ministerstva spravedlnosti a jeho hlavní autorkou je profesorka Dagmar Císařová¹⁵⁶. Mělo by se jednat o části týkající se přípravného řízení, řízení před soudem prvního stupně

---

¹⁵⁴ VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechů v médiích. *Právní rádce* [online]. Publikováno 28. 5. 2008 [cit. 20. 2. 2018].

¹⁵⁵ Tento současný stav je datován k březnu 2018.

¹⁵⁶ Dokument: Návrh části nového trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 1. 11. 2017. [cit. 17. 3. 2018].

a dokazování. Avšak není vůbec jisté, zda se zrovna tento návrh stane platným a účinným právním předpisem, jelikož ho již nyní provází poměrně velká kritika.¹⁵⁷

Mám však za to, že abych mohla kvalitně analyzovat tento návrh, jeho jednotlivé aspekty a jeho koncepci, tak na to již rozsah mé diplomové práce zcela nepostačuje. Ostatně mé téma a cíl práce spočívá zejména v analýze a zhodnocení současného stavu platné a účinné právní, od čehož by se měly následně odvíjet návrhy *de lege ferenda*, které budou představovány čistě mými úvahami a ideami o úpravě trestního práva procesního, tedy jak já si předmětnou právní úpravu představuji v jejím nejideálnějším provedení.

---

¹⁵⁷ ŠRÁMEK, D. Česká advokátní komora: Pokus o nový trestní řád je návratem do padesátých let. *Česká justice* [online]. Publikováno 7. 1. 2018. [cit. 17. 3. 2018]. Srov. VÁLOVÁ, I., PASEKOVÁ E. Hrozí judikatorní blouznění? Odborníci hodnotí návrh nové části trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 4. 1. 2018. [cit. 17. 3. 2018].

IV. Úvahy nad úpravou přípravného řízení de lege ferenda

Touto kapitolou by mělo dojít k završení mé práce, což budou představovat zejména úvahy de lege ferenda ohledně úpravy přípravného řízení trestního v České republice. Tyto budou přímo navazovat na předchozí, třetí, kapitolu, která se zabývá kritickou analýzou vybraných institutů přípravného řízení, kde jsem snažila vyhledat a poukázat na slabá, problematická či neefektivní místa současné úpravy a na jejich případné následky. Zde tedy naváží na jednotlivé poznatky z předchozí kapitoly, přičemž se budu snažit navrhnout konstruktivní řešení pro danou situaci s cílem zkvalitnit a zefektivnit českou trestněprávní úpravu. Kapitola navazuje i na první a druhou část této diplomové práce, ač o něco méně bezprostředněji než na tu předchozí, ale budou využívány poznatky, informace i úvahy zde uvedené. Na úplný závěr kapitoly dojde na základě veškerých poznatků, jež práce obsahuje, ke zhodnocení současné pozice přípravného řízení trestního a možných výhledů do budoucna, včetně toho, jakým směrem by bylo dle mého pohledu ideální koncepčně pokračovat.

A. Hranice a limity trestního řízení

Jak již bylo řečeno zásada rychlosti se dostává do tenze s jinými ústavně garantovanými zásadami trestního práva. Právo na rychle řízení je však právem relativním, musí být proporčně poměřováno s dalšími. Je víceméně přirozené, že dochází k neustálým snahám o zrychlení – což se netýká pouze trestního řízení, ale jedná se o jeden z podstatných principů v rámci fungování lidské společnosti a v poslední době je na něj kladen stále větší tlak a důraz.

Snaha o zrychlení trestního řízení je jistě pozitivní, avšak je vždy třeba hledět na to, kde leží limity trestního řízení. Ačkoliv platí pořekadlo, že opožděná spravedlnost je odmítnutá spravedlnost a všichni se jistě shodnou na tom, že rychlost, s jakou je pachatel odhalen a potrestán je jedním z nejdůležitějších

faktorů z hlediska účinnosti trestního řízení a taktéž má vliv na nahlížení veřejnosti na orgány činné v trestním řízení a jejich činnost, tak následky enormní snahy o co nejrychlejší průběh řízení mohou být daleko více fatální než o něco delší řízení. Tyto fatální následky mohou spočívat zejména v nedodržení zásady materiální pravdy, zásady práva na obhajobu, zásady legality či zásady vyhledávací. Vše tedy směřuje k tomu, že v případě snahy o příliš rychlý průběh řízení, nemusí být nade vše pochybnost, že se skutek stal, způsob, jakým se stal či zda ho spáchala osoba, které je kladen za vinu.

Důvodové zprávy téměř všech posledních novel trestního řádu si kladou za cíl právě zrychlení celého řízení, zejména přípravného a způsob dosažení stanoveného cíle má primárně představovat přesunutí těžiště dokazování do řízení před soudem. K takto vytyčenému cíli bych měla několik poznatků. Je logické, že novela jakožto zákon, resp. její autoři si musí, spíše ale chtějí klást nějaký větší a ambiciózní cíl, ke kterému by zrovna jimi formulovaný zákon měl dospět. Pokud přihlídneme k faktu, že celá řada novel k dosažení takového cíle používá obdobné způsoby a vymezuje si stále stejný cíl (přenesení těžiště dokazování do řízení před soudem) a ve výsledku je vždy po nějakém období konstatováno, že cíl se nepodařilo naplnit či k tomu došlo pouze z části a pak ku příkladu při analýze přípravného řízení s rozšířeným vyšetřováním dokonce vyjde najevo, že úprava opětovně umožňuje provedení komplexního dokazování v přípravném řízení, od kterého se chceme¹⁵⁸ v každé novele posunout dále, tak se jedná o jasný ukazatel, že tento postup není zdaleka ideální a k efektivitě má velmi daleko. A pokud skutečně chceme naplnit cíl a zrychlit přípravné řízení, tak by se strategie měla radikálně proměnit, tedy přestat se pokoušet o to samé (přenesení těžiště dokazování do řízení před soudem) nebo to přestat provádět tím samym způsobem (zavádění jednotlivých institutů, které by měly proměnit charakter přípravného řízení a tím i trestního řízení).

Má idea je taková, že by skutečně došlo ke vzniku zcela nového trestního řádu, kam by se mohly zařadit veškeré zde navržené změny a mohly by začít

---

¹⁵⁸ Alespoň dle důvodových zpráv většiny stěžejních novel provedených v posledních pár desítkách let.

fungovat ve vzájemné kooperaci, jelikož takto je většina z nich koncipována – každý institut je promyšlený sám o sobě, ale velmi často je navázaný na institut další a jeho změny, které přináší do právní úpravy potřebuje využít pro svou lepší funkčnost a efektivnost. Ostatně druhý typ postupu spočívající ve fragmentovaném zavádění jednotlivých institutů do již fungujícího celku, který si je ve výsledku alespoň částečně přizpůsobil podle svého a pozměnil jejich podstatu, se téměř po třiceti letech pokusů neosvědčil.

Níže bych tedy chtěla vymezit návrhy na jednotlivé změny právní úpravy, jejichž realizaci bych si představovala, jak jsem popsala výše.

1. Personální obsazení státních zastupitelství

V předcházející kapitole jsem došla k závěru, že personální stavy státních zástupců jsou vzhledem k nárůstu jejich oprávnění značně podhodnocené, a že tak ani není reálné uvažovat nad zrychlením celého řízení. S ohledem na pracovní zatížení jednotlivců, bych spíše očekávala zpomalení. Tou horší variantou může být dokonce zhoršení kvality dozoru nad celým řízením, jelikož státní zástupce pracující ve větším časovém tlaku přirozeně nebude mít na jednotlivé trestní věci tolik času, kolik vyžadují, což je velmi negativní cesta pro celé trestní řízení.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že počty státních zástupců působících na jednotlivých státních zastupitelstvích by se měly jednoznačně navyšovat. Současně mám však za to, že si tento problém vyžaduje komplexnější uchopení než „pouhé“ navýšení počtů, jelikož mám obavy, že by nemuselo dojít k vytyčenému cíli, tedy zrychlení ale také zkvalitnění přípravného řízení trestního.

Pokud je tedy na místě tuto problematiku uchopit nějak komplexněji, primárně bych se nejprve zaměřila na snížení administrativní zátěže státních zástupců prostřednictvím zavedení odborného administrativního aparátu, který v České republice již takto funguje v rámci soudní soustavy. Administrativní aparát bych si však představovala zavést jen v přiměřeném množství a čistě za účelem administrativní podpory jednotlivých státních zástupců, většinu úkonů v rámci přípravného řízení by stále prováděl státní zástupce, nikoliv jiné osoby

(krom policejních orgánů). Jejich činnost by spočívala zejména ve formě vypracování jednoduchých právních úkonů, kontakt s ostatními orgány činnými v trestním řízení či orgány státní správy, resp. s jinými osobami, pokud to bude třeba. Takovýchto úkonů se v běžné činnosti státního zástupce vyskytuje poměrně velké množství, je tedy předpoklad, že by se zátěž alespoň částečně mohla snížit.

Následně, po analýze efektivity a funkčnosti administrativního aparátu vzhledem k rychlosti a kvalitě přípravného řízení, by mohlo dojít k navyšování stavů státních zástupců. Neočekávám, že by administrativní aparát vyřešil veškeré problémy související s nárůstem pracovního zatížení státních zástupců, jelikož budou působit jako administrativní podpora, nikoliv jako „podpurný státní zástupce“ či právní čekatel. Navýšení by primárně mělo proběhnout spíše v menší míře. Teprve poté, co by se ověřilo, jak vše funguje a zda se doba přípravného řízení skutečně zkracuje, by mohlo být vyhodnoceno, zda a o kolik je třeba opětovně navýšit počty či se takový stav jeví jako dostačující a efektivně fungující.

Na závěr bych chtěla zmínit, že v případě navyšování počtů státních zástupců by bylo vhodné uvažovat o jejich dalším vzdělávání, zejména s ohledem na možné specializace jednotlivých státních zástupců, především na větších státních zastupitelství. Takové specializace ostatně částečně fungují již v současnosti, ale s ohledem na navýšení počtů by tato potřeba vzrostla. Specializované vzdělávání by představovalo další velké plus na cestě ke zvýšení kvality celého trestního řízení.

2. Počátek a konec zkráceného přípravného řízení

Smyslem zavedení institutu zkráceného přípravného řízení je celkové urychlení přípravného řízení spočívající ve vyloučení duplicitního dokazování a rychlý přechod do stadia soudního řízení¹⁵⁹, což představuje zejména snahu potrestat pachatele trestného činu bezprostředně po jeho spáchání a dosáhnout tak

---

¹⁵⁹ Vláda: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz.

maximálního působení trestu z hlediska jeho účelu, tedy i individuální a generální prevence. Na základě zde provedené kritické analýzy zcela jasně vyplynula skutečnost, že došlo k očividnému opomíjení smyslu zkráceného přípravného řízení a tím i jeho postupné deformaci, kdy přípravné řízení může trvat týdny i měsíce.

Nejprve bych chtěla zmínit problematiku skončení zkráceného přípravného řízení, která takto byla nastavená od počátku zavedení předmětného institutu, konkrétně moji ideu zrušení možnosti prodlužování čtrnáctidenní lhůty zakotvenou v § 179f odst. 2 písm. a) TrŘ. I když se zrušení této možnosti na první pohled nemusí jevit jako zcela správné, jelikož dle názorů literatury může být během pár dnů po uplynutí lhůty dokončeno, co zde bylo započato – já si však pokládám otázku, kde je jakákoliv konkrétní jistota, že se jedná o pouhé dokončení řízení, které se ve výsledku může prodloužit až na trojnásobek původní délky stanovené zákonem. Jsem přesvědčená, že pokud se případ nestihne vyřídit během 14 dnů, tak není vhodný pro využívání v rámci tohoto institutu. Čtrnáct dní samozřejmě není dlouhá doba, ale na vyřešení těch nejjednodušších, nejméně závažných a skutkově jednoduchých případů z trestního práva musí postačovat. Pokud nepostačuje, pak je zde standardní přípravné řízení, které by mělo být využíváno nejvíce – jeho vymezení pokrývá nejširší škálu spáchaných trestných činů. Zkrácené a rozšířené přípravné řízení zde mají představovat kategorie pro jisté speciální případy, a tedy výjimky ze základního pravidla.

Na okraj bych chtěla zmínit, že v rámci zkráceného přípravného řízení by měla být v nové úpravě zapovězena možnost využití znaleckého posudku¹⁶⁰, užívalo by se zde pouze odborné vyjádření¹⁶¹, které má být vždy používáno primárně. Až pokud se jedná o problematiku složitější a odborné vyjádření nepostačuje pro složitost posuzované otázky, tak se užívá znalecký posudek, z čehož plyne, že s podmínkami a účelem zkráceného přípravného řízení se použití znaleckého posudku zásadně neshoduje. Složitost případu v tomto typu řízení nikdy nemůže být taková, aby dosahovala složitosti, pro kterou má být

---

¹⁶⁰ § 105 trestního řádu.

¹⁶¹ Tamtéž.

využit znalecký posudek místo odborného vyjádření. Zároveň se mi jeví jako nereálné během méně než čtrnácti dnů zajistit kvalitní znalecký posudek. Logicky z tohoto plyne, že by snad nikdy nemělo dojít k jeho využití v tomto typu řízení, opak je pravdou a občas se tak děje. Je tedy potřebné tuto skutečnost jednoznačně (a bezvýjimečně) začlenit do trestního řádu.

Na rozdíl od skončení zkráceného přípravného řízení došlo při stanovení jeho počátku k zásadní změně. Označila bych ji však za změnu velmi špatnou. 1. ledna 2009 se změnilo ustanovení § 179b odst. 4 TrŘ tak, že se lhůta pro skončení zkráceného přípravného řízení počítá namísto ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení či jiný podnět k trestnímu stíhání, od doby, kdy policejní orgán sdělí podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Taková změna poměrně přímočaře umožňuje absolutní libovůli policejního orgánu, ten je v současnosti neomezen v tom, kdy sdělí podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Délka zkráceného řízení tak může dosáhnout doby, kterou bychom za kratší neoznačili ani ve snu, orientačně se jedná o doby o délce několika měsíců, kdy si policejní orgán vykoná vše, co je třeba a až poté zahajuje zkrácené přípravné řízení¹⁶². Jediná oblast, která popsáním jednáním policejního orgánu nemůže být postižena je ta, kdy ke sdělení podezření dochází bezprostředně po zadržení, tady musí policejní orgán skutečně jednat v souladu s úmyslem zákonodárce.

Z toho, co jsem zde popsala tedy plyne jednoznačný požadavek na změnu ustanovení § 179b odst. 4 TrŘ, a to zpět do stavu před 1. lednem 2009, kdy mám

---

¹⁶² V předchozí kapitole jsem zmiňovala taktéž stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014, uveřejněné pod číslem 52/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, které stanovilo, že pokud doba mezi zahájením prověřování a sdělením podezření podstatně převyšuje dva týdny, tak v takovém případě samosoudce návrh na potrestání odmítne a věc se tak vrátí do přípravného řízení. K tomuto jsem uvedla, že si nejsem jistá ohledně plnění tohoto stanoviska soudy (které navíc není právně závazné), tedy že zde není žádná jistota, že se takový postup bude dodržovat, a to navíc ve všech případech (to se mi jeví zcela nereálné). Primárně musí být vždy stanovena správně právní úprava, stanoviska soudů nemohou sloužit k její nápravě. Krom toho i samotné stanovisko není zcela jednoznačné, kdy uvedení pojmu „podstatně převyšující dva týdny“ je velmi neurčité a každý soud si tento pojem může vyložit rozdílně.

za to, že formulace byla odpovídající povaze a účelu zkráceného přípravného řízení.

Argument, který podporuje obě má tvrzení¹⁶³ je informace uveřejněná vrchní státní zástupkyní Lenkou Bradáčovou, a to že na některých okresních státních zastupitelstvích představují trestní věci vyřízené v rámci zkráceného přípravného řízení 60-70 % všech trestních věci řešených na těchto státních zastupitelstvích. Dále také uvedla, že se tato statistika v praxi projevuje i tím, že státní zástupci „neumí“ vykonávat standardní dozor nad zachováváním zákonnosti.¹⁶⁴ Uvedená informace je nepochybným potvrzením nadužívání institutu zkráceného přípravného řízení a nastíněním některých možných následků. Zároveň si nemyslím, že je skutečně reálné, aby docházelo k páchání tolika trestných činů, u nichž je možné provádět přípravné řízení během maximálně 14 dnů a také pochybuji o tom, že zkrácená řízení zahrnutá ve statistice skutečně za dobu 14 dnů (s tolerancí několika dnů) proběhly.

Dále bych ještě chtěla zmínit rozsáhlou studii¹⁶⁵ týkající se právě zkráceného přípravného řízení provedenou L. Duškem a J. Montagem, kteří uvádí, že po zavedení tohoto institutu se skutečná míra implementace mezi jednotlivými okresy velmi výrazně odlišovala – množství případů, jejichž řešení probíhalo ve zkráceném přípravném řízení a kde horní hranice případného trestu splňovala zákonnou hranici do tří let, se mezi okresy lišilo v řádu desítek procent. Současně se však nezdařilo jednoznačně určit faktory, které by tyto odlišnosti vysvětlovaly (otázkou je, jestli tyto odlišnosti alespoň částečně nevznikají zde nastíněným zneužíváním právní úpravy). Zkrácené přípravné řízení se však nesporně osvědčilo – má pozitivní vliv na délku přípravného řízení i celkovou délku řízení,

---

¹⁶³ Tedy zrušení možnosti prodloužit čtrnáctidenní lhůtu a určení počátku řízení v souladu s úpravou před 1. lednem 2009, tedy ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení či jiný podnět k trestnímu stíhání.

¹⁶⁴ Mezinárodní konference Dny práva 2011 pořádaná Právnickou fakultou Masarykovy univerzity ve dnech 23.-24. 11. 2011.

¹⁶⁵ DUŠEK, L., MONTAG, J. The Effects of a Simpler Criminal Procedure: Evidence from One Million Czech Cases. ISE Working Paper no. 1. Almaty, Kazakhstan: International School of Economics, Kazakh-British Technical University, 2016.

kdy dochází k jejich zkracování (oproti tomu, kdyby řízení probíhalo ve standardním přípravném řízení).

Mám za to, že zkrácené přípravné řízení představuje v trestním právu velmi dobrý a efektivní institut pro řešení bagatelní trestné činnosti, avšak v současnosti oplývá určitými nedostatky, na které by bylo vhodné se zaměřit a odstranit je. Nemyslím si však, že je potřebné například taxativně vymezovat trestné činy, pro které by bylo možné zkrácené přípravné řízení vést, abychom se vyhnuli negativním následkům (spočívajících v konání řízení i pro ty trestné činy, které do této kategorie nepatří), jednalo by se o přepjatý formalismus. Co je ale v rámci takového institutu, který musí být připraven pro rychlý průběh a představuje spíše výjimku z pravidla, bezpodmínečně nutné, je vymezit důkladněji právní úpravu a nenechávat zde prostor pro samovolné jednání orgánů činných v trestním řízení, jak tomu bylo dosud, jelikož zamýšlený cíl ve formě zrychlení řízení v některých situacích dostává přesně opačný náboj a směřuje spíše k jeho zpomalení.

B. Důkazy v přípravném řízení

1. Záznam o podání vysvětlení jako důkazní prostředek v trestním řízení

V rámci této problematiky se zde střetává právo na obhajobu v trestním řízení, jež vyžaduje ochranu zákonných zájmů a práv osoby, se zásadou demokratismu, jež spočívá nejen v rovnosti občanů před zákonem, ale taktéž v individuální odpovědnosti za zavinění. Nejčastější argumentace, která se vyskytuje v diskuzích týkajících se využití záznamu o podání vysvětlení v rámci dokazování je právě obava ohledně možného zneužití institutu a tím i zásahu do základních práv jednotlivce – jsem si však jistá, že při jisté zlovůli a menším či větším ohýbání zákona (jak je ostatně několikrát příkladně v této práci uvedeno) je tohle bez problému možné všude. Již výše jsem taktéž naznačovala nedostatečnost

právní úpravy tohoto institutu, která tyto obavy dozajista také vyvolává, a kterou by bylo vhodné doplnit.

Právě situace, kdy osoba podává vysvětlení, nemá advokáta, úprava záznamu o podání vysvětlení je poměrně rozvolněná, tudíž neobsahuje přesný postup a jasná pravidla, vyvolává velké riziko, že tento postup nemusí probíhat zákonným způsobem. Tedy i v současné situaci, kdy obecně nedochází k použití záznamu o podání vysvětlení jako důkazního prostředku, může dojít k zásahu do základních práv osoby podávajících vysvětlení, čímž se ale téměř nikdo nezabývá. Jednoduše řečeno vyhotovování záznamu o podání vysvětlení nemusí probíhat správně, jelikož zde neexistuje žádná objektivní záruka kontroly a pokud navíc vezmeme v potaz to, že záznam může být jako důkaz v některých situacích skutečně použit, tak se jedná o jasný ukazatel stavu, kde by mělo dojít ke změně úpravy, jelikož není vyhovující.

Úprava nemůže zůstat takto rozpolcená, nachází se na pomezí představující částečně neformální záznam, částečně postup obdobný výslechu, částečně důkazní prostředek a nikdo si není zcela jist, co by měl tento záznam přesně představovat. Je také možné, že se zákonodárce při tvorbě, resp. změnách tohoto institutu obával, že by jedna vyhraněná cesta „neprošla“, tak zvolil „zlatou střední cestu“, která v takových situacích „zlatá“ rozhodně není, jelikož způsobuje nekompatibilitu právní úpravy.

V návaznosti na výsledek plynoucí z mé předchozí úvahy je tedy řešením změna aktuální právní úpravy spočívající v nastavení jasnějších a „přísnějších“ pravidel – pokud k tomuto dojde a institut záznamu o podání vysvětlení již bude obsahovat právní záruky k jeho kontrole, proti jeho zneužití a celkově bude úprava jednoznačnější, je nasnadě otázka, zda v rámci snahy o rychlejší a kvalitnější trestní řízení, včetně zachování maximální hodnoty potenciálních důkazů, není vhodné umožnit institut využívat jako důkazní prostředek v trestním řízení.

V tomto případě jsem zcela jednoznačně pro využití záznamu o podání vysvětlení jako důkazního prostředku, a to za současné implementace níže

uvedených změn – pokud k těmto změnám skutečně dojde, tak možnost zneužití tohoto institutu se mi nejeví jako relevantní argument. Při úpravě bych se tedy zaměřila na tyto oblasti:

- 1) Jako první by bylo třeba ustanovit povinnost pro orgán sepisující záznam o podání vysvětlení poučit osobu podávající vysvětlení (obdobně jako u výslechu), poučení by bylo vyhotoveno i písemně a bezprostředně po jeho provedení by ho poučovaná osoba podepisovala. Poučení by spočívalo ve výčtu a vysvětlení procesních práv a povinností osoby podávající vysvětlení. Poučovací povinnost by se týkala i možnosti přítomnosti advokáta při podání vysvětlení, přičemž by byla plněna již při zasílání předvolání k podání vysvětlení, čehož by byla součástí. Ostatně právo na právní pomoc advokáta dle ustanovení § 158 TrŘ takto platí i v současnosti, ale nejsem si zcela jistá, zda vždy k tomuto poučení dochází. Zde by již měl policejní orgán povinnost prokazovat, že k poučení skutečně došlo.
- 2) Průběh podání vysvětlení a jeho zaznamenávání by byl audiovizuálně monitorován a nahráván. Právě tento audiovizuální záznam by představoval samotný záznam o podání vysvětlení namísto „papírové verze“. V případě jakýchkoliv pochybností o průběhu tohoto úkonu by mohlo dojít k podrobné analýze, zda došlo či nedošlo k jakémukoliv pochybení. Tento záznam by byl tedy součástí spisového materiálu. Vzhledem k současné technické vyspělosti by nic takového neměl být problém, dokonce si myslím, že k tomuto postupu mělo dojít daleko dříve a měl by být praktikován u všech úkonů, kde je to proveditelné.
- 3) V přípravném řízení by tedy došlo k provedení vysvětlení (a jednalo by se tak již o důkazně použitelné informace), následně v rámci hlavního líčení před soudem by mohlo dojít na návrh jedné ze stran (typicky v případě pochybností o provedení záznamu) k projekci audiovizuálního záznamu. Dále by bylo na zvážení soudce či obhájce, zda bude osoba předvolána

k hlavnímu líčení, kde by vypovídala a mohly by jí být kladeny otázky, jako první by mohl klást otázky vždy její obhájce.

- 4) Trestný čin křivé výpovědi dle § 346 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, by se vztahoval i na záznam o podání vysvětlení stejně jako na svědeckou výpověď, a to s totožnými následky spočívajícími v trestu odnětí svobody.
- 5) Osoba, která podala záznam o podání vysvětlení může být s tímto svým vysvětlením vždy konfrontována, a to jednak při podání dalšího záznamu o podání vysvětlení v přípravném řízení či v rámci soudního. Výjimky by se uplatnily totožné, jako jsou vymezené v aktuálním trestním řádu, a to zejména pokud by mělo vysvětlení povahu neodkladného a neopakovatelného úkonu.

Přípravné řízení by tedy probíhalo v zásadě formou úředních záznamů podaných vysvětlení a ke svědeckým výslechům by zde nedocházelo, tyto by byly vyhrazeny čistě pro soudní řízení – pokud by to bylo ještě potřebné. Na základě zde vymezené změny by nemuselo docházet k dublování úkonů týkající se podávání vysvětlení, resp. výpovědí, což by mohlo vést k markantnímu zrychlení trestního řízení. Pokud je stále hledána cesta, jak dosáhnout chtěného zrychlení a stále se zcela nedaří (i když je nepochybné, že k posunům dopředu v této oblasti došlo), tak mám za to, že zde je možnost. Obecně je ale dle mého názoru problém prosadit větší a zásadnější (a tím i kontroverznější) změny. Pokud se však o takové věci nebudeme pokoušet, nemůžeme čekat ani výraznější posun z hlediska stanoveného cíle – zrychlení trestního řízení.

2. Povolování odposlechů a záznamu telekomunikačních zařízení

V tomto případě si kladu otázku, zda je vhodné, efektivní, respektive potřebné, aby byly povolovány odposlechy a záznamy telekomunikačních zařízení soudem. Ač jsem si vědoma potřeby určité kontroly a její kvality vzhledem

k závažnosti těchto zásahů spočívajících v zásazích do občanských práv jednotlivců, tak mne k této úvaze vedly zejména následující argumenty:

- 1) Jak je uvedeno ve třetí kapitole při kritické analýze tohoto institutu¹⁶⁶ – aplikační praxe není vždy taková, jak je stanovena zákonem a byla takto předpokládána zákonodárcem – při povolování odposlechů v praxi často nedochází k zákonem požadovanému (dostatečnému) odůvodňování žádostí, tyto žádosti podává policejní orgán, nikoliv státní zástupce a soud o těchto věcech rozhoduje velmi vágně. Na základě nesouladu právní úpravy a aplikační praxe jsem dospěla k závěru, že se jedná o impuls ke změně. Mám za to, že jednou z hlavních příčin současného stavu jsou právě společenské změny a technologický vývoj, k nimž se obecně ve vztahu k některým institutům, tento nevyjímaje, příliš nepřihlíží. Jak jsem již uváděla, potřeba provádění odposlechů a záznamu telekomunikačních zařízení se objektivně zvyšuje, jelikož současná trestná činnost se v určitých oblastech posouvá do zcela jiných sfér. To spočívá zejména v daleko větším využívání informačních technologií, a právě odposlechy mohou být jedním z mála prostředků či dokonce jediným prostředkem, jak získat důkazně použitelné materiály k usvědčení pachatelů a jejich potrestání.

Na základě výše uvedeného tedy vzniká daleko vyšší potřeba využívání odposlechů, z čehož plyne, že v případě jejich přílišného omezování by došlo spíše k okleštění schopnosti orgánů činných v trestním řízení usvědčovat pachatele, a právě samotní pachatele by byli zvýhodněni. Takové omezování v současnosti spočívá i v příliš složitém povolovacím postupu – právě současný „deformovaný“ postup v rámci praxe je tohoto důsledkem. Tento postup by se tedy měl proměnit.

- 2) Další poznámkou v pořadí, kterou bych zde chtěla uvést jako podpůrný argument pro změnu způsobu povolování odposlechů a záznamu telekomunikačních zařízení je problematika úniku informací v rámci

---

¹⁶⁶ Jedná se o 2. podkapitulu – „Účast soudu na úkonech v přípravném řízení“.

přípravného řízení trestního. Obecně lze říct, že případy, u nichž se povolují odposlechy jsou z velké části složitější kauzy s velmi citlivými informacemi a často větším množstvím podezřelých, resp. obviněných, kteří taktéž velmi často mívají vlivné kontakty, jelikož se z povahy této trestné činnosti jedná o osoby, jež se typicky pohybují ve vyšších podnikatelských, politických či obdobných sférách. Proto se mi jeví rozšiřování okruhu osob (zasláním žádosti na soud), ke kterým se tato žádost dostane riskantní záležitostí, a to zejména z důvodu, že takové odposlechy by pak nemusely být vůbec účinné, pokud o nich budou mít informace odposlouchávané osoby.

Žádost zaslanou státním zástupcem soudci nemají v rukou nikdy jen tyto dvě osoby, ale mnoho dalších, typicky úřední osoby na soudu přijímající žádost včetně spisového materiálu a následně ji opět odesílající. K totožné situaci dochází i na státním zastupitelství.¹⁶⁷ Problémem je, že k popsaným únikům v dnešní době reálně dochází, a to nikoliv zřídka, ale daleko častěji. A to můžeme brát v potaz pouze úniky, které proniknout až na veřejnost, typicky prostřednictvím médií. Skutečný počet úniků informací může být (a pravděpodobně je) nespočetně vyšší, konečné číslo se však nejspíše nikdy nedozvíme. Proto si stojím za tím, že v rámci zachování utajení informací v přípravném řízení, je třeba omezit pohyb takovýchto informací na absolutní minimum, čehož dosáhneme pouze omezením počtu orgánů činných v trestním řízení, které budou mít tyto informace k dispozici – a jediným orgánem, který můžeme z tohoto procesu vyřadit je soudní orgán.

Řešení, které navrhuji, je takové, že celá agenda povolování odposlechů a záznamů telekomunikačních zařízení by byla přenesena na státní zastupitelství. O povolení odposlechů by mohl žádat policejní orgán či by ho mohl nařídit samotný státní zástupce. Takové rozhodnutí by bylo vždy vyhotoveno písemně, a to včetně odůvodnění, kde by bylo shrnuto na základě jakých skutečností bylo

---

¹⁶⁷ Tuto problematiku úniků budu ještě v rámci této kapitoly podrobněji rozebírat.

rozhodnuto pro nařízení odposlechu konkrétních osob, včetně identifikace odposlouchávaných osob a přístrojů. Taktéž samotné pořizování těchto záznamů by bylo zpřísněno a přístup osob k materiálům omezen minimum, včetně jejich důsledné evidence.¹⁶⁸ Přezkum zákonnosti provedených odposlechů by tedy probíhal ex post (v soudním řízení) a byl by již v gesci soudů.

K tomuto návrhu právní úpravy je důležité (z důvodu zásahů do práv chráněných nejen Ústavou, ale i EÚLP) zmínit judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Ta ohledně povolování odposlechů pravidelně uvádí, že zásah do tohoto práva musí mít zákonný podklad a sledovat legitimní cíl. „*Zákonná úprava musí být taktéž dotčené osobě přístupná a předvídatelná v souladu principy právního státu*“.¹⁶⁹ ESLP také velmi zdůrazňuje důležitost aposteriorní kontroly nezávislým orgánem. a aposteriorní notifikaci odposlouchávaného jednotlivce¹⁷⁰. Právě aposteriorní kontrolní a notifikační povinnost jsou považovány za jedny z nejdůležitějších „pojistik“ zákonnosti prováděných odposlechů, tudíž v mém návrhu de lege ferenda problém nevidím – pokud by soud (ESLP bylo taktéž uvedeno, že tuto kontrolu by měl provádět ideálně soud¹⁷¹) prováděl kontrolu zákonnosti odposlechů až v hlavním líčení a byla by stanovená jasná právní úprava ohledně povolení takového odposlechu s požadavky na vymezení odposlouchávaných osob, zařízení a maximální délku těchto odposlechů, resp. odůvodnění. Ohledně odůvodnění jsem uváděla již v předchozí kapitole, že na samotné odůvodnění se v České republice klade poměrně velký důraz na základě čehož tak mnohé odposlechy neobstojí a v případě se nemohou použít, ESLP však samotné odůvodnění za tak důležité nepovažuje¹⁷², přesto bych zde odůvodnění zachovala, aby tak byl možný

---

¹⁶⁸ Tento postup se však již netýká pouze trestního řádu, ale také předpisů pro činnost policejních orgánů, kterých by se tato změna taktéž týkala.

¹⁶⁹ Rozsudek ESLP, Lambert proti Francii, ze dne 24. 8. 1998, č. 23618/94.

¹⁷⁰ Viz Rozsudek ESLP, Weber a Saravia proti Německu, ze dne 29. 6. 2006, č. 54934/00; Rozsudek ESLP, Klas proti Německu, ze dne 6. 9. 1978, č. 5029/71 či Rozsudek ESLP, Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhev proti Bulharsku, ze dne 28. 6. 2007, č. 62540/00, kde byl poprvé vyjádřen požadavek na státy ohledně implementace aposteriorní kontroly odposlechu.

¹⁷¹ Rozsudek ESLP, Klass proti Německu, ze dne 6. 9. 1978, č. 5029/71.

¹⁷² Tamtéž.

následný přezkum, každopádně bych ohledně něj vymezila o něco nižší zákonné nároky.

Závěrem bych chtěla poznamenat, že v dnešní době jsou odposlechy velmi známá věc a každý průměrně uvažující člověk si je vědom toho, že odposlouchávání být může (a samozřejmě se dopředu o tomto nedozví), nejedná se tedy o žádnou překvapivou skutečnost či právní nejistotu – kdyby se tedy změnila úprava týkající se pouze povolujícího orgánu, tak si nemyslím, že by to na věci cokoliv změnilo.

C. Standardní přípravné řízení a jeho odchylky

Co se týče členění přípravného řízení, tak zde bych na základě proběhnuvší analýzy volila následující řešení. Přípravné řízení s rozšířeným vyšetřováním by bylo zrušeno. Mám za to, že bylo jednoznačně prokázáno, že dochází k obcházení právní úpravy, kdy je tento typ řízení využíván pro skutky, které nesplňují podmínky pro konání rozšířeného vyšetřování a cíl je zde jasný – provést výslechy, dále se tato úprava částečně překrývá se standardním přípravným řízením, kdy jejich délka může být v podstatě totožná.

Cíl, ke kterému byl tento institut zaveden byl očividný – usnadnění řešení té nejzávažnější trestné činnosti, kdy by se mělo zpravidla jednat o nejsložitější případy – avšak ukázalo se, že cesta, jež byla k tomuto vytyčena není dobrá. Je očividné, že standardní přípravné řízení zvládne pokrýt i delší časový úsek a je tak bezpředmětné stanovovat pro vyšetřování určitých trestných činů lhůtu delší, přestože nevíme, jak dlouho budou reálně trvat (i když zde předpoklad delšího trvání samozřejmě je, stále se však jedná o pouhý předpoklad).

Druhý problém představovalo provádění výslechů, ač tomu tak být nemělo a čin byl následně překvalifikován na méně závažný. Zde je velmi podstatné se pokusit zaměřit na příčinu takového jednání – nabízí se řešení, že takové výslechy jednoduše bylo potřebné provést i ve standardním přípravném řízení a zde byla jediná možná cesta (ač představovala obcházení zákona). Takový postup může

naznačovat pouze jednu věc – tu kterou tak dlouho odmítáme a snažíme se o přesný opak – a to že v českém trestním procesu je nutné dokazovat v přípravném řízení, a to nikoliv málo či omezeně. Pokud skutečně chceme jeho kvalitní provedení, důkazy se tu provádět musí. Ostatně nám to potvrdil i tento samotný institut, který umožnil dokazování v přípravném řízení u trestných činů závažnějšího charakteru, ač cíle všech novel v té (i dřívější době) zněly: přenést těžiště dokazování do hlavního líčení a co nejvíce ho omezit v řízení přípravném. Přesto všechno se těžiště posunulo o něco více do přípravného řízení a tento institut šel přímo proti hlavním stanoveným cílům, což už je opravdu k zamyšlení nad touto „chtěnou“ koncepcí trestního řízení.

Velmi podstatné ohledně mých úvah *de lege ferenda* je, že zrušení přípravného řízení s rozšířeným vyšetřováním, kdy by všechny tyto funkce plnilo standardní přípravné řízení, by proběhlo souběžně s umožněním použití záznamu o podání vysvětlení jako důkazního prostředku, jež by nejenže zrychlil přípravné řízení, ale umožnil by i bezproblémové provádění standardního přípravného řízení v rámci složitějších a déle trvajících případů.

Lhůta pro skončení standardního řízení by tedy byla jednotná, přičemž možnost jejího prodloužení zůstane zachována v zákonem specifikovaných případech, k čemuž by v některých z nich bylo umožněno i uvážení státního zástupce. Každopádně by se nejednalo o tak „uvolněnou“ úpravu jako je nyní, ale důvody prodlužování se vymezí striktněji, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům. Jak jsem již uváděla – je třeba brát současně v potaz další v práci navržené změny, tak v souvislosti s vymezením přísnějších podmínek pro prodlužování trestního řízení by bylo zapotřebí ubrat administrativní zátěž státním zástupcům, respektive rozšířit jejich stavy, aby mohla být tato změna skutečně úspěšně realizována. Jinak by takovým vymezením lhůt pro skončení přípravného řízení mohlo dojít k negativním následkům spočívajícím zejména ve zhoršení kvality přípravného řízení.

D. Předcházení únikům informací z trestních řízení

Pokud skutečně chceme dosáhnout cíle spočívajícího v předcházení úniků informací z trestních spisů, tak zde musí primárně dojít k omezení dispozice se spisem pro všechny orgány činné v trestním řízení či úřední osoby a k důsledné evidenci všech jednotlivců s ním manipulujících, aby bylo následně možné dohledat osoby, které únik informací způsobily. Tato změna je velmi důležitá, jelikož mám za to, že ty nejzávažnější úniky informací mohou vznikat právě na základě skutečnosti, že dostat se k samotnému spisu pro zaměstnance státního zastupitelství, policejního orgánu, resp. soudu (pokud se spis z určitého důvodu nachází v přípravném řízení zde) není až takový problém a tato dispozice včetně následné kontroly by tedy měla být daleko přísněji nastavená. V případě provedení zde nastíněné změny by při případném úniku informací mohlo být snáz zjištělné, kdo tento únik mohl způsobit.

Taktéž by došlo ke stanovení povinnosti veškeré tyto úniky prověřovat a následně vyhodnocovat, což by mělo vždy činit nadřízené státní zastupitelství, jež by výsledek šetření následně předestíralo Nejvyššímu státnímu zastupitelství. To by mohlo v případě nedostatečného prošetření či postihu zjednat nápravu samostatně.

Co se týče problematiky nahlížení do spisů v přípravném řízení, jež jsem taktéž označila za rizikové pro případné úniky, bych chtěla zmínit náleží Ústavního soudu¹⁷³ týkající se možnosti odepřít postupem dle trestního řádu¹⁷⁴ právo obviněného a obhájce na nahlížení do spisů, kde bylo konstatováno, že: *„Tato zákonem předpokládaná možnost omezení práva nahlížet do spisů vyplývá ze skutečnosti, že v počátcích vyšetřování nelze často zabezpečit ochranu důkazních pramenů před jejich poškozením a zničením nebo před jinými aktivitami sledujícími cíl mařit vyšetřování. Ohroženy mohou být i jiné společenské a individuální zájmy, např. bezpečnost svědků, citlivé osobní údaje*

---

¹⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. III. ÚS 3221/09. *Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 25. 2. 2018].*

¹⁷⁴ Viz § 65 odst. 2 trestního řádu.

nezúčastněných osob, skutečnosti podléhající utajení, přičemž časová tíseň neumožňuje zajistit ochranu těchto legitimních zájmů jiným způsobem. Všechna tato rizika, obsažená v realizaci práva obviněného (obhájce) nahlížet již v přípravném řízení do spisu, je třeba zvláště pečlivě zvažovat ve všech případech". Z citace tedy plyne, že i Ústavní soud upozorňuje na potřebu důkladného zvažování veškerých potenciálních rizik, a to velmi pečlivě, jelikož následný dopad zveřejnění některých informací může být fatální a nevratný. V únicích informací souvisejících s nahlížením do spisů v současnosti zas tak velký problém oproti předchozímu případu nespátřuji. Přesto bych v ustanovení § 65 odst. 2 TrŘ změnila vymezení „ze závažných důvodů“ a zaměnila je za delší a více rozvinutější slovní spojení, jež by konkrétněji vymezovalo tyto důvody. Nejednalo by se však o jakýkoliv taxativní výčet, ale o vymezení představující větší oporu pro odůvodnění o odepření práva na nahlížení, jelikož variabilita situací, kdy je třeba právo na nahlížení odepřít, je velká. Konkrétně si takové vymezení představuji v souladu se zde citovaným náležením Ústavního soudu a uváděnými argumenty.

Další záležitostí v rámci podkapitoly je informování veřejnosti o průběhu trestních řízení. Pokud chceme, aby došlo ke zlepšení a zefektivnění informování veřejnosti, pak by mělo dojít k vytvoření pozic profesionálních tiskových mluvčích intenzivně spolupracujících se státními zástupci, popřípadě policejními orgány. Tito by srozumitelně a frekventovaně informovali veřejnosti o probíhajícím trestním řízení, pokud by státní zástupci takto nechtěli vystupovat sami. V každém případě by však bylo nutné, aby docházelo ke vzájemné kooperaci a vydaná prohlášení a zveřejněné informace byly podávány skutečně jasně a srozumitelně pro veřejnost, nikoliv pouze pro odbornou veřejnost, a předcházelo se tak případným dezinformacím a spekulacím velmi často vypouštěných obhájci obviněného/obviněných či jím/i samotným/i. Takto zveřejňované informace by však byly vždy v souladu s probíhajícím řízením, tudíž by nikdy nedocházelo ke zveřejňování těch, které by řízení mohly jakkoli poškodit, zejména před zahájením trestního stíhání.

Co se týče řešení v záležitosti uveřejňování nelegálně získaných informací v médiích, tak zde bych jednoznačně vymezila v rámci trestního zákoníku speciální skutkovou podstatu pro takové jednání, kdy dochází k uveřejňování nelegálně získaných informací ze spisu před začátkem soudního řízení, což by se primárně týkalo zveřejňování odposlechů, výslechů a záznamů o podání vysvětlení. Současná úprava vymezená v zákoně č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen „tiskový zákon“) novináři umožňuje neuvádět svůj zdroj informací, s čímž souhlasím, takové pravidlo by obecně mělo platit a být tak na úvaze novináře, zda tento zdroj v případném trestním řízení uvede (ostatně i pokud by byla tato ochrana zdroje prolomena, tak si nedokážu představit efektivní vynucení této povinnosti). Ovšem samotný novinář žádným takovým způsobem chráněn být nemůže – ostatně i Evropský soud pro lidská práva se vyjadřoval právě ohledně zodpovědnosti novináře za zveřejnění důvěrných dokumentů tak, že je naprosto legitimní zajistit důvěrnost trestního vyšetřování. Ač ESLP uznává, že tímto jednáním dochází k zásahu do práva na svobodu projevu, tak jedním dechem dodává, že v takovýchto případech jde o zásah zákonný a sledující legitimní cíl sloužící k zajištění práva obviněného na presumpci neviny a soukromý život, taktéž tímto dochází k zajištění účinnosti trestního řízení. Profesionální novinář musí bezpochyby vědět, že se jedná o informaci důvěrnou, jejíž zveřejnění není legální.¹⁷⁵ Subjektem této skutkové podstaty by byla tedy osoba, která informaci zpřístupnila veřejnosti, krom fyzických osob by zde bylo možné postihnout i osobu právnickou – pokud by nedošlo ke zjištění konkrétní fyzické osoby.

E. Vztah přípravného a soudního řízení

Jako posledním tématem se na závěr celé této kapitoly (i mé diplomové práce) budu zabývat vztahem přípravného a soudního řízení, resp. hlavního líčení. Vztahem, který je snad nejdiskutovanějším tématem v odborných publikacích pojednávajících o přípravném řízení. Téměř v rámci každého takového textu se

---

¹⁷⁵ Rozsudek ESLP, Bedát proti Švýcarsku, ze dne 29. 3. 2016, č. 56925/08.

najde zmínka právě o vzájemném vztahu soudního a předsoudního stadia spolu s vymezením koncepce trestního řízení, a to včetně úvah de lege ferenda.

1. Vymezení koncepce trestního řízení de lege lata

Vzájemný vztah přípravného a soudního řízení nepopíratelně představuje zásadní otázku – odpověď na ni v sobě přirozeně obsahuje i vymezení koncepce celého trestního procesu, což je záležitost, která začala hýbat trestním právem již před několika desítkami let. V čem však spatřuji poměrně paradoxní situaci je fakt, že v současnosti máme v České republice právní úpravu, jež je relativně úspěšně aplikována v praxi a celý systém již nějakou dobu takto funguje – my se však teprve ex post pokoušíme současný stav pojmenovat.

Vzhledem k počtu provedených novel původního trestního řádu a neúspěšným snahám o vznik zcela nového procesního předpisu není překvapivé, že se vymezování koncepce děje tímto způsobem. Mám však za to, že nejprve by měla být vždy vymezena koncepce, podle níž bude následně formulována právní úprava. Způsob, který uplatňujeme v českém trestním právu dnes k zamýšlenému cíli vést nemůže a samozřejmě ani dle dostupných poznatků nevede.

Myslím, že jednoznačným důkazem výše uvedeného je skutečnost, že již dlouhou dobu se nám vymezení této koncepce nedaří. Ač mnoho autorů publikuje své odborné práce právě na téma vzájemného vztahu přípravného a soudního řízení, stále se při pojmenování současného stavu tápe. Velký problém představuje zejména to, že se do konfliktu dostávají teoretické představy a skutečná praxe. Velmi často je uváděno, jak by současný stav měl/má vypadat, což je konstatováno právě na základě provedených novel trestního řádu (a jejich důvodových zpráv) v posledních letech, jež si stanovují téměř totožné cíle – aplikační praxe tomuto však neodpovídá. Jak již bylo uváděno, tyto cíle spočívají zejména v zakotvení těžiště dokazování v řízení před soudem a oslabení přípravného řízení, čímž má dojít k jeho zrychlení. Myslím, že tyto úvahy nelze již považovat za úvahy de lege ferenda, jedná se spíše o snahy o pojmenování aktuálního stavu či lépe řečeno – snahy popsat aplikační praxi tak, aby odpovídala

chtěnému teoretickému vymezení. Skutečnost, že se tyto cíle stále nedaří zcela (100 % splnění jsme stále velmi daleko) naplnit, je ve výsledku velmi často konstatována i samotnými autory, kteří vymezí současný a spíše „chtěný“ stav a následně uvádějí, že se však v aplikační praxi zcela nedokázal prosadit.

Co z výše uvedeného jednoznačně vyplývá je, že v současné právní úpravě považují za již zcela bezpředmětné se pokoušet tento vztah jakkoliv vymezovat – jednak se jedná o již výše zmiňované vymezování *ex post* (což je přesně zrcadlový postup toho, jak by to mělo vypadat) a dále mám za to, že vzhledem k ohromnému množství změn původního trestního řádu se jedná o tak vnitřně rozporný a nekoncepční a celek, že dojít k jednoznačnému vymezení jeho koncepce či alespoň určení vztahu přípravného a soudního řízení je zcela nereálné a nesmyslné. Je tedy podstatné se stoprocentně zaměřit na úvahy *de lege ferenda* a tím i na nový trestní řád s cílem kvalitně vymezit novou koncepci do budoucna předejít tak současnému stavu.

2. Koncepce vymezované v literatuře a jejich kritické hodnocení

Zde bych ráda dále rozvedla v předchozím bodu zmiňované teoretické koncepce vymezované v odborné literatuře s následným zhodnocením jejich praktické účinnosti a možném prosazení do budoucna.

Literatura zpravidla vymezuje tři základní teoretické koncepce¹⁷⁶:

1. Hlavní líčení jako těžiště dokazování a rozhodování

V přípravném řízení má být primárně zjištěno, zda je od trestního stíhání třeba upustit nebo bude žalobce schopen odůvodnit obžalobu, přípravné řízení zde má tedy pouze pomocnou roli a těžiště dokazování leží v hlavním líčení, kde by měly být provedeny téměř všechny důkazy týkající se trestní věci.

---

¹⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 475. – zde jsou vymezeny dvě koncepce, třetí koncepci poprvé formuloval J. Štěpán, uceleně tyto tři koncepce glosuje např. FRYŠTÁK, M. Přípravné řízení – bilance a perspektivy. In: ZÁHORA, J. (ed.) *Přípravné konanie – možnosti a perspektivy*. Praha: Leges, 2016, s. 104-116.

2. Přípravné řízení jako těžiště řízení a rozhodování

Zde dochází v přípravném řízení k co nejúplnějšimu objasňování věci a v hlavním líčení se podstatě jen opakují důkazy, jež byly provedené v přípravném řízení, jedná se tedy o velmi silné přípravné řízení.

3. Hlavní líčení jako těžiště dokazování a relativně silné přípravné řízení

Výsledky přípravného řízení mají poskytovat co nejúplnější podklad pro rozhodnutí, zda má daný případ dojít až k řízení před soudem či nikoliv. Přípravné řízení zde má proběhnout komplexně, jít do podrobností, těžištěm dokazování však zůstává hlavní líčení.¹⁷⁷

Jak již jsem uváděla v předchozí podkapitole¹⁷⁸ – drtivá většina novel (proběhnuvších alespoň v posledních 30 letech) se dle svých důvodových zpráv pokoušela uvést do praxe *první variantu* spočívající v pomocné roli přípravného řízení – snažily se tedy o jeho oslabení a přenesení těžiště dokazování do hlavního líčení před soud. Pokud se však jedná o samotný text normy, tak již v těchto fázích se s deklarovaným účelem často neshodoval a aplikační praxe to jen potvrdila. V některých novelách se posun podařil, ale nestalo se tak v plném rozsahu, vždy pouze fragmentovaně (pokud vůbec).

Již v rámci druhé kapitoly mé práce byl nastíněn vývoj přípravného řízení s ohledem na jeho postavení v rámci trestního řízení. Mám za to, že právě historický vývoj přípravného a soudního řízení včetně jejich vzájemného vztahu má na současný stav a názorové směry ohromný vliv, a právě na jeho základě můžeme odhalit příčinu toho, proč se trestní řízení aktuálně nachází zrovna v takovéto situaci. Situaci, od níž se zákonodárci nedokáží velmi dlouhou dobu oprostit, pokouší se o stále stejné a nedokáží tento postup zásadně inovovat.

---

¹⁷⁷ ŠTĚPÁN, J. Účel a rozsah přípravného řízení a jeho poměr k hlavnímu líčení. *Právník*. 1967, č. 8, s. 716. Dále srov. ŠTĚPÁN, J. *Skončení přípravného řízení podle trestního řádu ČSSR*. Praha: Academia. 1968, s. 23-24, kde na svoji koncepci odkazuje.

¹⁷⁸ „1. Vymezení koncepce trestního řízení de lege lata“

Hnací motory těchto neutuchajících snah o ukotvení těžiště dokazování v soudním řízení a oslabení řízení přípravného spočívající v určení jeho pomocné role leží dle mého názoru právě v historii institutů přípravného a soudního řízení. Politická situace a nedemokratické režimy, jež na českém území v minulosti deformovaly celý trestní proces a zcela bezprecedentně zasahovaly do základních lidských práv a svobod vytvořily a tvoří dodnes velkého „strašáka“ a také zcela očividně velké stigma pro všechny, kteří by chtěli navrhnout či prosadit v trestním procesu nějaké větší a tím pádem i kontroverznější změny.

I já sama jsem se při psaní této práce nejprve „zalekla“ své původní představy nového trestního procesu právě s ohledem na události minulé. Nyní stojím však pevně za tím, že se z těchto chyb musíme poučit, mít je stále na paměti a nikdy na ně nezapomínat. Co je ale ještě více podstatné – musíme se od nich umět posunout vpřed – to se však vzhledem k neustálým tlakům a snahám o aplikaci výše vymezené první koncepce bohužel nerealizuje. Mám za to, že několik desetiletí neúspěchů by mělo být pro všechny již zcela jasným signálem ke změně, tedy posunu dál od této koncepce s hlavním lícením jako těžištěm dokazování a pomocnou rolí přípravného řízení. Myslím si, že zde existují dostatečné a dlouhodobé důkazy (spočívající právě v neschopnosti/nemožnosti tuto koncepci zavést v plném rozsahu do českého právního řádu, což dále umocňuje řada institutů přípravného řízení, které si z jejich samotné podstaty proti této koncepci protiřečí¹⁷⁹) o tom, že tuto koncepci nejsme a nebudeme schopni v českém trestním právu v plném rozsahu aplikovat.

Přirozeně se v rámci třech vymezených teoretických koncepcí nabízí ta poslední, *třetí koncepce*, o které se zde zatím příliš nehovořilo. Tato koncepce je však již dlouhodobě podrobována kritice, kdy jako první¹⁸⁰ D. Císařová a A. Růžek uvedli, že nemůže reálně vzniknout, jelikož bude vždy převažovat

---

¹⁷⁹ V předchozí kapitole týkající se kritické analýzy některých institutů přípravného řízení jsem takové příklady uváděla – jednalo se kupříkladu o institut rozšířeného vyšetřování či záznam o podání vysvětlení.

¹⁸⁰ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 351–353.

nějaký podstatný rys, tudíž půjde buď o koncepci první či koncepci druhou.¹⁸¹ Odborná veřejnost ji (alespoň částečně) neakceptuje, což není dobrý předpoklad k jejímu budoucímu použití.

Ač částečně souhlasím s kritikou myšlenky, že *výsledky přípravného řízení mají poskytnout co nejúplnější přímý podklad pro rozhodnutí o tom, zda by měl být obviněný i obžalován* přirozeně evokují pocit, že by se mohlo jednat o období zde nastíněné druhé varianty (tato říká, že přípravné řízení je těžištěm trestního řízení), tak zásadně nesouhlasím s názorem vyjádřeným v totožné kritice, že krom dvou již vymezených koncepcí nemůže existovat koncepce jiná, jelikož bude převažovat vždy nějaký podstatný rys první nebo druhé koncepce. Vznikem koncepce odlišné od současných proudů, bychom mohli konečně udělat krok vpřed k modernějšímu pojetí právní úpravy (nebo alespoň krok vpřed od úpravy mající kořeny v roce 1961).

Jinak co se týče této *třetí koncepce*, zásadně zde nesouhlasím s ideou, že v přípravném řízení by proběhlo komplexní dokazování, avšak těžištěm dokazování by bylo stále hlavní líčení v rámci soudního řízení. Tato varianta musí nezvratně způsobit zbytečné prodlužování celého trestního řízení svým neúměrným rozsahem dokazování, kdy by pravděpodobně docházelo ke kompletnímu opakování celého dokazování, proběhnuvšího již v přípravném řízení, v řízení před soudem, a tak i nadbytečně dlouhému řízení, což je z hlediska účelu samotného trestního práva zcela špatně. Mám za to, že tuto variantu by bylo možné pojmout daleko procesně ekonomičtěji, což uvádím v příští podkapitole.

Co se týče *druhé koncepce*, tedy té, jež byla v různých obměnách dříve velmi používána a z již uvedených důvodů má mnoho autorů za to, že se historicky neosvědčila¹⁸², jelikož zde docházelo k jejímu zneužívání. Pevně (stále) věřím, že v současné se již dokážeme z historických událostí (alespoň částečně)

---

¹⁸¹ RŮŽEK, A., CÍSAŘOVÁ, D. Vztah přípravného řízení k hlavnímu líčení. *Socialistická zákonost*. 1968, č. 7, s. 426, dále CÍSAŘOVÁ, D. Novelizace a rekodifikace trestního řádu ČR a aktuální problémy teorie dokazování v trestním řízení. *Trestní právo*. 2001, č. 4, s. 8.

¹⁸² Obecně se uvádí, že se tato varianta neosvědčila z důvodu její přílišné délky a zasahování do občanských práv. Pravou podstatou tohoto problému jsou dle mého názoru již zmiňované obavy, že bychom se do tohoto stavu mohli vrátit – ač jsem takový názor nikde přímo nenašla uveden, většina literatury na mě takto působila.

poučit, tudíž pro mě popsané „historické stigma“ nepředstavuje problém. Tato koncepce pro mne však pohoří na totožném problému jako koncepce třetí, a to z hlediska zásady rychlosti. Stále si stojím za tím, že zásada rychlosti by neměla být přeceňována a prováděna na úkor jiných činností v trestním řízení, ale zde (stejně jako v předchozí variantě) se jedná o zbytečné poškozování trestního řízení jeho neúměrným prodlužováním, když dochází k dublování téměř všech úkonů. Jak již bylo v této práci mnohokrát uvedeno, trend je takový, že se od tohoto modelu snažíme již řadu let odklonit, což si myslím, že je správné, jelikož opakování celého řízení před soudem podle řízení přípravného trestního řízení jednoznačně škodí.

3. Koncepce trestního řízení de lege ferenda

Jak je z výše uvedeného očividné – ani jedna koncepce, které jsem zde uváděla, se mi ze své podstaty nejeví zcela správná a taktéž vzhledem k nemožnosti realizace zákonodárci vytyčené (první) koncepce musí nutně dojít k přehodnocení tohoto (dosti ustrnulého) názorového postoje.

Vzhledem k silné potřebě nového trestního řádu by bylo více než správné v něm vymezit zcela novou koncepci trestního řízení – vzniklou právě na základě analýzy a zkušeností z předchozích úprav. Tyto zkušenosti jsou poměrně jednoznačné, mám však obavy, že si nikdo nechce (obává se) přiznat následující skutečnosti:

- 1) První koncepce s těžištěm dokazování v hlavní líčení a pomocnou rolí přípravného řízení je v českém trestním právu neaplikovatelná. Mnohaletá zkušenost nám jednoduše ukázala, že v podmínkách kontinentálního právního systému tento koncept neobstojí a obstát nemůže. Nenacházíme se v angloamerickém právním systému, kde komplexní dokazování skutečně musí proběhnout v soudním řízení, jelikož veškeré jednotlivé důkazy musí být provedeny před porotou. V období před soudním řízením tyto důkazy často nejsou známy a strany se jimi „překvapují“ navzájem. Naopak v kontinentálním právním systému předstupuje veřejná žaloba

před soud až na základě výsledků přípravného řízení, kdy je spis (a tedy i téměř všechny důkazy) všem subjektům znám. Stání zástupce tedy musí mít vysokou míru přesvědčení, že se trestný čin stal a byl spáchán určitou osobou a zejména unést důkazní břemeno svých tvrzení.

- 2) Obáváme se sami sobě přiznat, že přípravné řízení je a musí být silné. „Pomocnou roli“ plnit nemůže ani nemá. Obecně, pokud má někdo/něco pomocnou roli, jedná se zpravidla o podřadnou činnost, závislou na činnosti hlavní, přičemž je tato role poměrně nevýznamná a často i postradatelná, resp. nahraditelná. Přípravné řízení má však v trestním procesu nenahraditelnou a unikátní pozici.

K obou těmto tezím bych chtěla uvést, že by bylo vhodné si přiznat, že v případě přípravného řízení se jedná o část trestního procesu, která nemá v kontinentálním právním systému substitut a pokud neproběhne správně či v dostatečném rozsahu, tak zde není šance prokázat pachateli trestného činu, že ho skutečně spáchal. Dokonce bych řekla, že přípravné řízení je v kontinentálním právním systému, tedy i českém trestním právu nejdůležitějším stadiem trestního řízení.

Pokud se na tuto problematiku podíváme optikou soudu, tak na základě přípravného řízení dochází k vymezení samotného předmětu trestního řízení v souladu se zásadou obžalovací a výsledek soudního řízení je téměř zcela závislý na tom, co bylo zjištěno v přípravném řízení – soud jednoduše nemá možnost si takové důkazy vypátrat, vyhledat či jinak opatřit, veškeré informace (ať už se jedná o důkazy pouze vyhledané či provedené) má vždy již uvedeny ve spisu. K prokázání viny v souladu se zásadou in dubio pro reo by tak nikdy nemohlo dojít. Úspěšnost dokazování, a tedy i výsledek celého trestního řízení přímo závisí na provedení přípravného řízení.

Dále je důležité zmínit samotné orgány činné v trestním řízení. Tyto na začátku neví, zda byl čin spáchán určitou osobou a jak byl přesně spáchán (někdy dokonce nemusí vědět, zda byl vůbec spáchán). Veškeré tyto informace musí

na začátku trestního řízení zjistit a celkově se v případě zorientovat, aby nedošlo k pomnutí dalších důležitých okolností, jejichž existence by nemusela v dalším průběhu trestního řízení již vůbec vyjít najevo. Neodvedu si tedy představit, jakým způsobem by mělo mít přípravném řízení co nejomezenější rozsah, resp. by v něm téměř nemělo docházet k dokazování, když je třeba:

- Aby samotné orgány činné v trestním řízení určily, kdo je podezřelým – zde stačí „pouhé“ podezření – i to však musí být nějakým způsobem odůvodněno, následně je třeba zahájit trestní stíhání, k čemuž již pouhé podezření nestačí, musí se jednat o jeho kvalifikovaný stupeň, což přináší daleko vyšší požadavky na odůvodnění a tím i na samotné důkazy.
- Aby následně státní zástupce podal obžalobu, přičemž ji podává, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud – posouzení této otázky závisí na tom, jestli byly v přípravném řízení opatřeny důkazy o všech základních skutkových okolnostech potřebných pro meritorní rozhodnutí soudu.¹⁸³ Státní zástupce tedy musí mít dostatečně odůvodněno, že byl trestný čin spáchán určitou osobou a určitým způsobem a unést důkazní břemeno svých tvrzení. Je pravdou, že státní zástupce žaluje in dubio contra reo, je však třeba mít na paměti, že je zde třeba mít nejvýše kvalifikovaný stupeň podezření, který se svou úrovní blíží jistotě.
- Aby státní zástupce zastavil trestní stíhání, musí být nepochybné, že se nestal skutek, pro který je trestní stíhání vedeno¹⁸⁴, což zde již představuje jistotu, že se něco nestalo.
- Provést velké množství kriminalistických úkonů, které mohou být prováděny v podstatě jen policejními orgány.

---

¹⁸³ RŮŽIČKA, M. § 176 [Podání obžaloby]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2295.

¹⁸⁴ § 172 odst. 1 písm. a).

Z výše uvedeného je dle mého názoru očividné, že uvedené povinnosti orgánů činných v trestním řízení a možnosti soudu z hlediska obstarávání informací jednoznačně ukazují na to, že pokud by došlo k jakémukoliv „okleštění“ přípravného řízení, tak musí s tímto přirozeně dojít i ke snížení jeho kvality spojené s následným neunesením důkazního břemene. V extrémnějším případě mám za to, že by zde nebylo možné zahájit či zastavit trestní stíhání, nemluvě o podání obžaloby, jelikož při zjištění pouze základních informací by nebylo v žádném případě možné dospět k jakémukoliv kvalifikovanému přesvědčení či přesvědčení hraničícím s jistotou.

Výše jsem již vymezila možné následky týkající se obecně snižování a omezování role přípravného řízení, nyní bych se chtěla zaměřit na samotné dokazování v tomto stadiu. V souladu se zde uvedenou argumentací ohledně omezování role přípravného řízení jsem přesvědčená, že v případě většího omezování dokazování v přípravném řízení dojde k jeho paralyzování¹⁸⁵, což nezvratně způsobí i kolaps řízení soudního. Mou tezi ostatně podporuje i názor J. Fenyky, který uvádí, že v mnoha aspektech jsou podmínky pro zjišťování skutkového stavu výhodnější v přípravném řízení než v soudním řízení. V rámci přípravného řízení lze snáz provádět některé složité procesní úkony, které jsou náročné na uplatnění nejnovějších poznatků kriminalistiky a obdobných oborů.¹⁸⁶

A to je právě myšlenka, kterou bych zde chtěla nejvíce vyzdvihnout – není přípravné řízení pro provádění důkazů tou nejideálnější variantou? Některé úkony¹⁸⁷ zde (v přípravném řízení) prováděné být musí, aby došlo k dostatečnému objasnění skutkového stavu a posunu do další fáze přípravného řízení (vyšetřování) či již do soudního řízení, resp. skončení celého řízení. Jiné úkony je zde nutné provádět vzhledem k jejich specifikům, kdy se jedná zejména o

---

¹⁸⁵ Jak jsem již uváděla – soud mnoho těchto důkazů sám nezvládá zajistit ani provést. U mnoho důkazů také značně klesá s ubíhajícím časem jejich důkazní hodnota, a pokud nebudou provedeny již v přípravném řízení, může se stát, že některé z nich budou v řízení před soudem již zcela nepoužitelné.

¹⁸⁶ FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, s. 190-191.

¹⁸⁷ Slovem „úkony“ zde mám na mysli zejména důkazy, zajišťování důkazních prostředků, předmětů důkazů a obdobné.

kriminalistické úkony, práci v terénu a podobné, přičemž personálně a technicky je k tomuto vybaven pouze policejní orgán. Dále se zde vyskytují úkony, které je taktéž nutné provést z důvodu jejich neodkladnosti či neopakovatelnosti. Právě prvá jmenovaná skupina představuje drtivou většinu důkazů, které je v trestním řízení třeba provést, nemohou však být prováděny až v řízení před soudem, ale již v přípravném řízení, kde jsou nezbytné k jeho kvalitnímu průběhu a ukončení.

Nyní jsem zmínila téměř všechny varianty důkazů, které lze v trestním řízení provádět. Všechny jsem zasadila do přípravného řízení, jelikož mám za to, že sem skutečně patří a přípravné řízení je tou nejideálnější variantou pro jejich provádění, a to ve všech ohledech.

Zmíněna nebyla pouze hrstka důkazů, které by teoreticky mohly být prováděny před soudem a jsou představovány zejména výslechy svědků. Právě ohledně provádění výslechů jsem v této práci uváděla, že jejich důkazní hodnota může zažít poměrně strmý pád, pokud nejsou prováděny bezprostředně po spáchaném trestném činu, což se ve většině případů skutečně nestává, jelikož tuto funkci plní záznamy o podání vysvětlení, jejichž informace však žádnou důkazní hodnotu mít nemohou, s čímž však zásadně nesouhlasím a navrhuji v tomto změnu. A tato změna, spočívající v proměně záznamu o podání vysvětlení v důkazní prostředek, by posouvala do přípravného řízení i možnost zde provádět výslechy, resp. vysvětlení.

Došla jsem tedy k tomu, že právě přípravné řízení by mělo být těžištěm dokazování – možná ani není správné uvádět „mělo být“. Přípravné řízení ze své podstaty již těžištěm je, jelikož drtivá většina důkazů se v tomto stadiu provést musí – bez tohoto by nemohlo následně fungovat řízení soudní a ve výsledku celé trestní řízení. Do budoucna by však bylo podstatné novou koncepcí skutečně takto vymezit a nebát se ji pojmenovat. Nejenže se tak vyhneme zbytečnému dublování úkonů v řízení soudním, ale také by mohlo skutečně dojít k dalšímu zrychlení řízení, jelikož i po teoretické změně koncepce se již nebude muset nikdo snažit o nedosažitelné a budeme se moci zaměřit na zdokonalování koncepce nové. Určením těžiště v přípravném řízení však nic nezmění na důležitosti soudního

řízení. To by mělo v trestním řízení představovat zejména garanci zákonnosti spočívající v kontrole provedených důkazů, resp. jejich případné revize. Obecně by však nedocházelo k opakování každého jednotlivého důkazu. Soud by tedy měl možnost kontrolovat správnost skutkových zjištění, jelikož právě o ně své rozhodování opírá a na jejich základě by tedy rozhodl o vině a trestu.

Jsem přesvědčená, že pokud by bylo trestní řízení takto nastaveno, mohlo by jeho soudní i předsoudní stadium 100 % efektivně plnit své funkce a směřovat v rámci možností co nejrychleji ke svému konci. Taktéž jejich vzájemné propojení by mohlo fungovat ve větší harmonii a vzájemné kooperaci.

Závěr

V úvodu své práce jsem si kladla za cíl provést s ohledem na historický vývoj předsoudního stadia kritickou analýzu vybraných institutů současného přípravného řízení, tedy zhodnotit jejich právní úpravu, aplikační praxi a vzájemné propojení tohoto teoretického vymezení v právní normě, a to včetně úmyslů zákonodárců vyjádřených v důvodových zprávách, a následné jejich aplikace – tedy zda dochází ke shodě či naopak rozporu mezi chtěným a skutečně aplikovaným. Tyto všechny poznatky vymezené v první teoretické kapitole, druhé kapitole obsahují historickou analýzu a třetí zabývající se právě kritickou analýzou mi měly napomoci při řešení tématu kapitoly čtvrté – úvah de lege ferenda. Tyto se nejprve zabývaly jednotlivými instituty řešenými v kapitole třetí a představovaly tak východisko pro zjištěné problémy či nedostatky současné právní úpravy. Vše doposud uvedené mělo vést k závěru, tedy podkapitole „E. Vztah přípravného a soudního řízení“ a zejména její části třetí – „Koncepce trestního řízení de lege ferenda“, v níž jsem chtěla na základě všech doposud uvedených informací, poznatků, analýz a mých myšlenkových úvah a postupů určit, jak by mělo současné trestní řízení vypadat, přičemž nejdůležitější otázkou bylo, jaká by měla být jeho koncepce, tedy vztah přípravného a soudního řízení, který je neodvratně spjatý s otázkou dokazování a jeho těžiště.

Myslím si, že po základním teoretickém vymezení umožňující lepší přehled v mé práci jsem provedla přehlednou analýzu historického vývoje přípravného řízení – samozřejmě se nejednalo o analýzu zevrubnou, ale spíše o analýzu pro potřeby diplomové práce – tudíž jsem se zde zaměřovala zejména na prvky, kterými jsem se zabývala i v dalších kapitolách mé práce, a to proto, aby bylo možné pochopit příčiny vývoje a současného stavu jednotlivých institutů – což mám za to, že se mi u některých institutů podařilo – ne však u všech, jelikož o některých změnách mlčí i samotné důvodové zprávy, zákonodárce tedy v některých případech sám nedovedl určit a vyargumentovat, proč došlo zrovna k takovéto změně a mohla jsem pouze odhadovat a zamýšlet se, proč se tak stalo.

Právě historická analýza mi umožnila odhalit jednu, možná i tu nejpodstatnější příčinu ustrnutí a lpění na jedné koncepci trestního řízení po dlouhou řadu let.

Při následné kritické analýze mám za to, že se mi podařilo poukázat na některé podstatné nedostatky přípravného řízení, přičemž jsem tohoto docílila zejména komparací teoretického vymezení v právní normě (s dopomocí důvodových zpráv) a aplikační praxe. Právě nesoulad těchto dvou oblastí představoval jasný symptom nedostatečné, ne zcela správně formulované či naopak příliš formalistické právní úpravy a pro mě byl tedy i jednoznačným podnětem k úvahám nad možnou změnou právní úpravy. K tomuto mi dopomáhala analýza judikatury i zjišťování názorů odborníků z praxe. Samotný výběr institutů pro kritickou analýzu byl založen zejména na některých mých zkušenostech z praxe, teoretických znalostech z literatury a částečně i určité míře intuice.

Návrhy de lege ferenda jsou již představovány mými úvahami, ideami a návrhy, které se mi po provedené analýze a zjištěných zkušenostech z aplikační praxe jevíly v daném případě jako nejvhodnější (a ke kterým mi opět dopomáhaly podněty od odborníků z praxe, včetně (a zejména) podnětů vedoucího mé diplomové práce), přičemž jsou v určitých případech konfrontovány s judikaturou Ústavního soudu či Evropského soudu pro lidská práva. Nedokážu však zcela objektivně zhodnotit, zda by mé návrhy dokázaly problémy současné právní úpravy vyřešit, myslím že to skutečně dovede pouze samotná aplikační praxe. Teoreticky mohu potvrdit, že ty skutečnosti, které jsem označila v kapitole třetí jako problematické, jsem následně v kapitole čtvrté vyřešila, kdy bylo vždy navrženo nové řešení, avšak skutečný test funkčnosti přijde vždy až se samotnou praxí. Věřím však, že pokud by se mé návrhy uplatnily ve jejich komplexním propojení, tak by skutečně mohlo dojít ke zkrácení doby celého trestního řízení a jeho zkvalitnění.

Co však z této práce vyplynulo zcela jednoznačně je to, že jedinou správnou cestu je vymezení zcela nové a poměrně kontroverzní koncepce

trestního řízení, na níž by mohla navazovat právní úprava, která by již nemusela být směřována tam, kam to není možné a kde to nefungovalo.

Mám za to, že vzhledem k připravovanému novému trestnímu řádu se jedná o velmi aktuální a „živou“ problematiku a je tedy velmi důležité, aby ohledně jednotlivých návrhů probíhala bohatá diskuze s podnětnými informacemi a názory, čímž dojde k „vybroušení“ jednotlivých institutů k jejich nejlepší možné verzi. Svoji práci považuji za přínos do této odborné diskuze nejen z hlediska návrhů ohledně vylepšení, změny či zrušení jednotlivých institutů, jejichž propojením (mých návrhů) by mělo dojít ke zlepšení kondice trestního řízení. Ale také zejména z toho důvodu, že přináší inovativní myšlenku spočívající ve zcela nové koncepci trestního řízení, která se od současných preferencí odlišuje opravdu značně – ostatně návrh nové koncepce trestního řízení je nejpodstatnějším výstupem mé práce (a měl by mít také největší přínos), jelikož právě koncepce trestního řízení v novém trestním řádu bude základním stavebním kamenem, od kterého se bude vše odvíjet, a který do jisté míry určí budoucnost českého trestního řízení.

Seznam použitých pramenů

Monografie, komentáře, učebnice, konferenční sborníky

- CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008, 822 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, 215 s. Příručky ministerstva spravedlnosti ČR.
- FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 927 s. ISBN 978-80-7478-750-8.
- FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 392 s. ISBN 978-80-210-7416-3.
- FRYŠTÁK, M. Přípravné řízení – bilance a perspektivy. In: ZÁHORA, J. (ed.) *Přípravné konanie – možnosti a perspektívy*. Praha: Leges, 2016, 368 s. ISBN 978-80-7502-153-3.
- GŘIVNA, T. Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M., MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví* [online]. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 553-581. [cit. 18. 11. 2017] Dostupné z: <http://www.komunistickepravo.cz>
- HORÁK, M., ROLENC, O. *Zákon o přečinech. Komentář*. Praha: Orbis, 1975, 201 s.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.

- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 864 s. ISBN 978-80-8757-644-1.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, 848 s. ISBN 978-80-7502-160-1.
- KAPLAN, K. *Kořeny československé reformy 1968. III. Změny ve společnosti. IV. Struktura moci*. Brno: Doplněk, 425 s. ISBN 80-7239-135-6.
- KRÁL, V., SOVÁK, Z. *Trestní zákony, texty s přemluvou. Předmluva V. Krále a Z. Sováka*. Praha: C. H. Beck, SEVT, 1994.
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 1079 s. ISBN 80-7179-678-6.
- RŮŽEK, A. a kol. *Československé trestní řízení*. 3. doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Orbis, 1977, 354 s.
- RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 745 s. ISBN 80-7179-929-7.
- SOLNAŘ, V. *Nová kodifikace trestního práva a úkoly vědy*. [S.l.: s.n., 1957].
- SOLNAŘ, V. a kol. *Trestní řízení (nástin učebnice)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956, 315 s.
- ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999, 403 s. ISBN 80-85963-89-2.
- ŠÁMAL, P., BAXA, J., GŘIVNA, T., KRÁL, V., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2008, 3014 s. ISBN 978-80-7400-043-0.
- ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání.

Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

- ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1056 s. ISBN 978-80-7400-496-4.
- ŠTĚPÁN, J. *Skončení přípravného řízení podle trestního řádu ČSSR*. Praha: Academia. 1968, 80 s.

Odborná periodika (ve formě tištěné i elektronické)

- BAXA, J. Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11–12, s. 16. ISSN 1210-6348.
- CÍSAŘOVÁ, D. Novelizace a rekodifikace trestního řádu ČR a aktuální problémy teorie dokazování v trestním řízení. *Trestní právo*. 2001, č. 4, s. 8. ISSN 1211-2860.
- DOLENSKÝ, A. Novelizace trestního řádu. *Všehrd*. 1994, č. I, s. 1-26. ISSN 1210-5740.
- FRYŠTÁK, M. Smysl a význam zkráceného přípravného řízení z hlediska jeho rychlosti. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 10, s. 235-238. ISSN 1213-5313.
- JELÍNEK, J. Novela trestního řádu v roce 1993. *Bulletin advokacie*. 1994, č. 2, s. 24. ISSN 1210-6348.
- KOUCKÝ, R. O úředním záznamu v trestním řízení v reakci na věcný záměr nového trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 9. 12. 2014 [cit. 14. 2. 2018]. <http://www.ceska-justice.cz/2014/12/o-urednim-zaznamu-v-trestnim-rizeni-v-reakci-na-vecny-zamer-noveho-trestniho-radu/>
- MUSIL, J. Co dál? *Kriminalistika*. 2000, č. 3, s. 204. ISSN 1210-9150.

- MUSIL, J. Funkce přípravného řízení, profesní profil a kvalifikační příprava policejního vyšetřovatele. *Kriminalistika*. 1994, č. 1, s. 66. ISSN 1210-9150.
- MUSIL, J. Koncepce přípravného řízení trestního (úvahy de lege ferenda). *Právník*. 1990, č. 8, s. 731. ISSN 1210-9150.
- MUSIL, J. Zvýšit efektivnosti přípravného řízení. *Kriminalistika*. 1993, č. 2, s. 112. ISSN 1210-9150.
- POLÁČEK, J. K některým otázkám vyšetřování a vyhledávání ve Veřejné bezpečnosti. *Socialistická zákonnost*. 1965, č. 6, s. 9. ISSN 0037-8305.
- RŮŽEK, A., CÍSAŘOVÁ, D. Vztah přípravného řízení k hlavnímu líčení. *Socialistická zákonnost*. 1968, č. 7, s. 426. ISSN 0037-8305.
- RŮŽIČKA, M. Aplikační problémy novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. *Právní rádce*. 2003, č. 3, s. 58. ISSN 1210-4817.
- RŮŽIČKA, M. Zásadní posílení úlohy státních zástupců po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*. 2001, č. 1, s. 11. ISSN 1213-5313.
- SOLIL, J. K otázce legálnosti odposlechu. *Právní prostor* [online]. Publikováno 21. 10. 2014 [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/k-otazce-legalnosti-odposlechu>
- ŠÁMAL, P. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 2, s. 7. ISSN 1213-5313.
- ŠRÁMEK, D. Česká advokátní komora: Pokus o nový trestní řád je návratem do padesátých let. *Česká justice* [online]. Publikováno 7. 1. 2018. [cit. 17. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/ceska-advokatni-komora-pokus-o-novy-trestni-rad-je-navratem-do-padesatych-let/>
- ŠTĚPÁN, J. Účel a rozsah přípravného řízení a jeho poměr k hlavnímu líčení. *Právník*. 1967, č. 8, s. 716. ISSN 1210-9150.

- TUZAR, V. Jak krátké je zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*. 2011, č. 4, s. 13. ISSN 1211-2860.
- VÁLOVÁ, I., PASEKOVÁ E. Hrozí judikatorní blouznění? Odborníci hodnotí návrh nové části trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 4. 1. 2018. [cit. 17. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/hrozi-judikatorni-blouzneni-odbornici-hodnoti-navrh-casti-trestniho-radu/>
- VANTUCH, P. Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 4, str. 17-30. ISSN 1210-6348.
- VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechů v médiích. *Právní rádce* [online]. Publikováno 28. 5. 2008 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-25053060-zverejnovani-odposlechu-v-mediich>
- VÁVRA, L. Povolování odposlechu a jejich použitelnost v trestním řízení. *Právní prostor* [online]. Publikováno 14. 6. 2017 [cit. 12. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/povolovani-odposlechu-a-jejich-pouzitelnost-v-trestnim-rizeni>

Další zdroje

- Dokument: Návrh části nového trestního řádu. *Česká justice* [online]. Publikováno 1. 11. 2017. [cit. 17. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/11/dokument-navrh-casti-noveho-trestniho-radu/>
- DUŠEK, L., MONTAG, J. The Effects of a Simpler Criminal Procedure: Evidence from One Million Czech Cases. ISE Working Paper No. 1. Almaty, Kazakhstan: International School of Economics, Kazakh-British Technical University, 2016.

Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2629116> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2629116>.

- KOUKAL, J.: Úniky informací: všichni bijí na poplach, ale nic nedělají. *Právo*. NEWTON Media, a.s., publikováno 19. 11. 2007, str. 5.
- Mezinárodní konference Dny práva 2011 pořádaná Právnickou fakultou Masarykovy univerzity ve dnech 23.-24. 11. 2011.
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 12. 2017]
- Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, č. 292/1993 Dz. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 12. 2017].
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 292/1993 Dz. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 12. 2017].

Právní předpisy

Všechny níže uvedené právní předpisy byly citovány z právního informačního systému ASPI. Citace jsou aktuální k 15. 3. 2018.

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práva a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 87/1950 Sb., zákon o trestním řízení soudním, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 57/1965 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Zákon č. 149/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Zákon č. 150/1969, o přečinech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 558/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád a zákon o ochraně státního tajemství.
- Zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích.
- Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 177/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č.

127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích).

- Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 99/1969, o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 599/2000. *Ústavní soud [online]*. Ústavní soud, © 2015 [cit. 8. 3. 2018]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-599-2000>
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 641/04. *Ústavní soud [online]*. Ústavní soud, © 2015 [cit. 8. 3. 2018]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz:443/Search/GetText.aspx?sz=1-641-04>
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. III. ÚS 3221/09. *Ústavní soud [online]*. Ústavní soud, © 2015 [cit. 25. 2. 2015]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz:443/Search/GetText.aspx?sz=3-3221-09_1
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Klass proti Německu, ze dne 6. 9. 1978, č. 5029/71. *European court of human rights [online]*. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Süßmann proti Německu, ze dne 16. 9. 1996, č. 20024/92. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Lambert proti Francii, ze dne 24. 8. 1998, č. 23618/94. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Van Pelt proti Francii, ze dne 23. 5. 2000, č. 31070/96. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Frydlender proti Francii, ze dne 27. 6. 2000, č. 30979/96. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Weber a Saravia proti Německu, ze dne 29. 6. 2006, č. 54934/00. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhiev proti Bulharsku, ze dne 28. 6. 2007, č. 62540/00. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Theocharis proti Řecku, ze dne 26. 3. 2009, č. 32821/07. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Havelka proti České republice, ze dne 20. 9. 2011, č. 42666/10 a 61523/10. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Bedát proti Švýcarsku, ze dne 29. 3. 2016, č. 56925/08. *European court of human rights* [online]. Council of Europe [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014, uveřejněné pod číslem 52/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud, © 2016 [cit. 6. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CE6A1D0DCFDDA694C1257D88002FE9F8?openDocument&Highlight=0,null
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 7. 1995, sp. zn. Tzn 24/95. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 2. 2018].